

ΠΑΝΩΡΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΟΣΑΚΤΩΝ.

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

—————

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΟΓΔΟΣ.

ΑΠΟ ΑΠΡΙΑΙΟΥ 1867 ΜΕΧΡΙΣ ΑΠΡΙΑΙΟΥ 1868.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΑ
ΛΑΥΡΙΣΤΟΥ
ΥΕΩΝ ΑΡΙΘ. _____

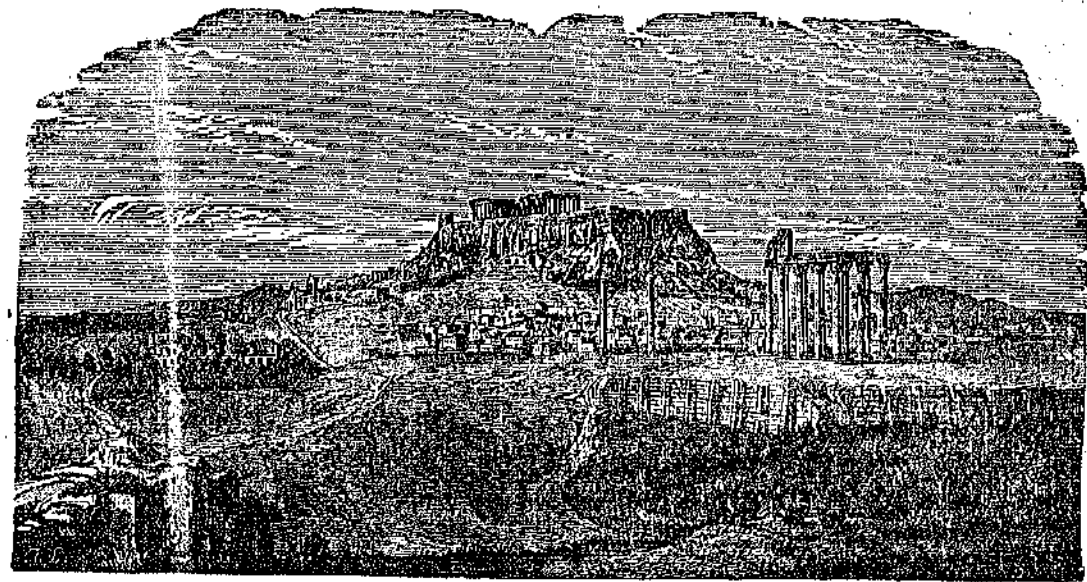
ΠΑΡΕΛΗΥΣΤΗΡΙΟ ΚΑΔΩΜΑΤΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Κωνσταντίνου
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΑ

ΑΘΗΝΗΣΙΝ;

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΠΑΝΩΡΑΣ.

(Ὀδὸς Περαιῶς.)

1868.

Π Α Ν Δ Ω Ρ Α .

4 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ, 1867.

ΤΟΜΟΣ ΙΗ΄.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 425.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ.

Η ΜΗΘΕΙΑ ΠΑΡΑΠΡΟΣΟΜΕΝΗ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΙΑΣΟΝΟΣ.

Ἐν και ἡ ἑρμηνεία τῶν ἐπὶ τῶν ἀρχαίων ἀγγείων εἰκόνων, πρὸ πάντων δὲ ἐκείνων αἰτινες δὲν παρέχουσι πρὸς εὐκολίαν τοῦ ἑρμηνευτοῦ γνώρισμά τι ἐξωτερικόν, ἀποβαίνει ἴαν δυσχερῆς, μάλιστα δὲ πρὸς ἡμᾶς, οἵτινες, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, στερούμεθα καὶ τῶν ἀναγκαίων ἀρχαιολογικῶν συγγραμμάτων, ἢ δὲ παράστασις τοῦ περὶ οὗ πρόκειται ἀγγείου ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν τοιούτων, ἢ σχολῆ ἐν τούτοις καὶ τὸ ἐπαγωγὸν τῆς εἰκόνας μ' ἐπεισαν νὰ ἐπιχειρήσω τὴν τοιαύτην ἑρμηνείαν, ἥτις κατὰ πόσον ἔσεται ἐπιτυχῆς θὰ κρίνωσιν οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα ἱκανοί.

Τὸ ὄρατον τοῦτο καὶ διὰ τὸ σχῆμα καὶ διὰ τὰς κοσμοῦσας αὐτὸ γραφᾶς ἀγγείον εὐρέθη κατὰ τὸν παρελθόντα χειμῶνα ὑπὸ τινῶν χωρικῶν παρὰ τὰς Κλεωνᾶς (πλησίον τοῦ Χιλιμοδίου)· δυστυχῶς ὁμοίως οὗτοι, ὡς ἄπειροι τιμωροὶ, ἔθραυσαν αὐτὸ εἰς πολλὰ τεμάχια, ἅτινα θελήσαντες ἔπειτα νὰ συγκολλήσωσι καὶ καθάρισωσιν, ἔφθειραν ἐν μέρει, μάλιστα δὲ κατὰ τὴν θέσιν, εἰς ἣν παρίσταντο ἰπτάμενοι οἱ ἔρωτες. Μετὰ μυρίας δυσκολίας, καὶ τὸ τρίτον εἰς Κλεωνᾶς ταξείδιον, καταρθώθη γὰρ ὁμο-

υῶσωσιν οἱ χωρικοὶ εἰς τὴν ἐκποίησίν του, καὶ οὕτω περιελθὼν εἰς χεῖρας ἄλλας διὰ τῆς ἐπιτηδεύτητος καὶ ἐπιμονῆς τοῦ κ. Ι. Παλαιολόγου συντηρηολογήθη καὶ συνεκολλήθη τοσοῦτον καλῶς, ὥστε μόλις διακρίνεται ἡ συγκόλλησις (1).

Τὸ ἀγγεῖον τοῦτο ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν λεγομένων κοιλιωδῶν ληκύδιων, ἔχει ὕψος 0, 13, καὶ γραφᾶς ἐρυθροῦ χρώματος ἐπὶ μέλανος ἐμβλαδοῦ. Αἱ γραφαί, ὡς φαίνεται εἰς τὴν παρατιθεμένην εἰκόνα, συνίστανται ἀπὸ ὠραιότατην καὶ μεγαλοπρεπῶς καθημένην νεάνιδα, ἐνδεδυμένην ποδήρη χιτῶνα ἄνευ χειρῶν, καὶ ἀμπεχόνην εὐρείαν ἐρήμην ἐπὶ τῶν μηρῶν καὶ γόμφων, συμμαζευμένην ὅμως ἐντὸς τῶν σκελῶν τῆς ἡ ἀμπεχόνη αὐτῆ εἶναι κεκοσμημένη με ἀστερίσκους. Ἡ ὠραιότατη αὐτῆ νεάνις φέρει ἐπὶ τῆς κομψότατα διατεθειμένης κόμης τῆς στεφάνην, ἐφ' ἧς διακρίνονται τρεῖς ἀκτίνες· ἔχει δὲ τὴν μὲν δεξιάν χεῖρα ἀνωρθωμένην, τὴν δὲ ἀριστερὰν ἀφελῶς πρὸς τὰ κάτω κρεμαμένην· διὰ τῆς δεξιᾶς κρατεῖ ἀντικείμενόν τι, ὅπερ ὅμως δυσκόλως διαγιγνώσκεται, πιθανῶς κάτοπτρον, ἢ τι τῶν τῶ τοῦτου σχήματι παρεμφερῆς, οἷον ῥιπίδιον· τὸν ἀριστερὸν γυμνὸν πόδα ἔχει ὀλίγον παρατεταμένον, τὸν δὲ δεξιὸν συμμαζευμένον, ὥστε προσέχει

(1) Τὸ ἀγγεῖον τοῦτο μετ' ἄλλων ἀγοράσθη ὑπὸ τοῦ ὁμοῦ γινῶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν διὰ τὸ ἐθνικὸν μουσεῖον.

ελάχιστον τὸ κατ' αὐτὸν γόνυ. Ὀπισθεν τῆς νεάνιδος ταύτης ἴσταται δευτέρα φοροῦσα ὁμοίως ποδῆρη χιτῶνα, λιτότερον ὅμως, καὶ μικρὸν ὑπὲρ τοῦτον ἀμπεχόνιον, τοῦ ὁποῦ τοῦ ἀκροῦ διακρίνονται κατὰ τὰ νῶτα. Ἡ κόμη τῆς νεάνιδος ταύτης πρὸς τὰ ὀπισθεν ἐστραμμένη, ἀπολήγει εἰς ἐπιμήκη κρόβυλον. Καὶ αὕτη, ὡς φαίνεται, ἐκράτει διὰ τῆς δεξιᾶς ὁμοίον τι ἀντικείμενον μὲ τὸ ἐν τῇ δεξιᾷ τῆς πρὸ αὐτῆς καθήμενης. Ἀμφότερα παρατηροῦσιν ἢ μάλλον προσέχουσιν εἰς τοὺς λόγους τοῦ ἐπὶ τοῦ προέχοντος δεξιῶ γόνυτος τῆς καθήμενης τὸν δεξιὸν αὐτοῦ πόδα στηρίζοντος ἔρωτος, ὅστις μὲ τὴν μίαν χεῖρα ψαύει τὴν δεξιάν τῆς καθήμενης. Ἐνταῦθα δυστυχῶς τὸ ἀγγεῖον εἶναι ὀλίγον τετρασυσμένον καὶ ἡ εἰκὼν ἐφθαρμένη, διὰ τοῦτο καὶ δυσδιάκριτος. Ὅτι ὅμως τὸ πρὸ τῆς καθήμενης νεάνιδος διακρινόμενον πτερωτὸν σῶμα, ἦτο σῶμα ἔρωτος, τοῦτο διακρίνεται καὶ ἡδὴ εὐκολώτατα, ἐβεβαιώθη δὲ περὶ τῆς ὑπάρξεώς του καὶ ὑπὸ τοῦ εὐρόντος τὸ ἀγγεῖον ἀνελλιπέως καὶ προσπαθήσαντος ἔπειτα νὰ τὸ συγκολληθῆ. Ὁ ἔρωτος οὗτος ἦτο, καὶ φαίνεται εἰσέτι ὅτι ἦτο λευκός, εἶχε δὲ τὰς πτέρυγας ἐπιχρυσούς, ὡς μοι εἶπον ἰστορικοὶ δὲ ἐπὶ τοῦ γόνυτος τῆς καθήμενης ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν πρὸς τοὺς ὀπισθεν, ἵνα προκαλέσῃ, ὡς εἰκάζω, τὴν σύμπραξιν αὐτῶν. Διὰ τοῦτο ἐν τῷ τῷ λοιπὸν σῶμα ἔχει θέσιν κατὰ προτομήν, ἢ κεφαλὴ ἴσταται κατ' ἀντοπὸν, ὡς τὸ προσωπὸν μικρὸν μέρος τῆς κόμης του ἀποδεικνύει. Ὀπισθεν τοῦ ἔρωτος διακρίνεται σῶμα τι πτερωτὸν ἔχον ἐντελῶς ὁμοίως πτέρυγας ὅτι δὲ καὶ τοῦτο εἶναι σῶμα ἔρωτος διακρίνεται ὅπως μοι τὸ ἐβεβαιώθη δὲ ὁ ἴδιος εὐρέτης, ὅστις ἀντὶ νὰ καθαρίσῃ τὰς εἰκόνας, ἐφθίρειν αὐτάς. Ἀμφότεροι οἱ ἔρωτες οὗτοι ἦσαν ἐξευγμένοι, ὡς ἐκ τοῦ ὀπισθεν αὐτῶν φαινομένου ἰμάντος ἀποδεικνύεται, καὶ ἔστυρον τὸ μικρὸν ὄχημα, ἐφ' οὗ ἴσταται νεάνις, ἥτις δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν κρατεῖ τὰ ἦνια, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ καὶ μάστιγα ἔκ τῆς θέσεως τῶν χειρῶν τῆς εἰκάζω ὅτι εἶχε πεντάσει τὰ ἦνια, διὰ νὰ σταματήσωσιν οἱ ἔρωτες ἐμπροσθεν τῆς καθήμενης νεάνιδος. Ἡ ἐν τῷ ὄχηματι νεάνις αὕτη φορεῖ ποδῆρη ἄνευ χειρῶν χιτῶνα, συμμαζευμένον ἐντὸς τῶν σκελῶν τῆς, ἵνα μὴ κολπούμενος ὑπὸ τοῦ ἐκ τῆς ταχείας κινήσεως προερχομένου ἀνέμου ἐμποδίζῃ αὐτήν. Τῆς νεάνιδος ταύτης ἡ κόμη πρὸς τὰ ὀπισθεν ἐστραμμένη ἀπολήγει εἰς ἐπιμήκη βουλωτὴν πλοκαμίδα. Ὀπισθεν τῆς ἠνιόχου νεάνιδος ἴσταται γυνὴ φοροῦσα ποδῆρη χιτῶνα, ὅμοιον τῷ τῶν ἄλλων, καὶ ἄνωθεν τοῦτου ἀμπεχόνιον τοῦ ὁποῦ τοῦ ἀκροῦ διήκουσι μέχρι τῶν γόμφων. Αὕτη ἔχει τὴν μὲν δεξιάν ἐπὶ τοῦ μαστοῦ, τὴν δὲ ἀριστερὰν πρὸς τὰ κάτω κρεμαμένην, ἐπὶ δὲ τῆς κεφαλῆς ταινίαν, ἥτις συνέχει καὶ τὴν εἰς

μικρὸν κρόβυλον ἀπολήγουσαν ὀπισθεν κόμην. Καὶ ἡ ἠνιόχος καὶ αὕτη ἔχουσι τεταμένον τὸ βλέμμα εἰς τὸν πρὸ αὐτῆς ἐστραμμένον πρῶτον ἔρωτα καὶ τὰς πρὸ αὐτῶν. Τελευταία ἴσταται πέμπτη νεάνις, ἐντελῶς ὁμοία μὲ τὰς λοιπὰς, μὲ κόμην μόνον ἀπλουστέρην, ἔχουσα ἀμφοτέρως τὰς χεῖρας πρὸς τὰ κάτω τεταμένας. Ἄπασαι αἱ νεάνιδες αὗται φέρουσιν ἐνώτια.

Ἐκ τῆς κατὰ τὸ δυνατόν λεπτομεροῦς ταύτης τῶν εἰκόνων τοῦ ἀγγείου περιγραφῆς βλέπομεν ὅτι τὰ τῆς σκηνῆς πρόσωπα διακρίνονται εἰς δύο τάξεις καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην ὑπάγονται ἡ καθήμενη μετὰ τῆς ὀπισθεν ἴσταμένης, εἰς δὲ τὴν δευτέραν, οἱ δύο ἔρωτες μετὰ τῶν νεανίδων, οἵτινες φαίνεται ὅτι ἦλθον ἄλλοθεν διὰ νὰ ἀναγγεῖλωσιν ἢ νὰ πράξωσι τι ὥστε αἱ μὲν πρῶται εἶναι αἱ ἀκούουσαι ἢ πάσχουσαι, οἱ δὲ δεῦτεροι οἱ λέγοντες ἢ πράττοντες. Ἐπειδὴ δὲ ὁ φαινόμενος ὅτι ὁμοίει εἶναι ὁ ἔρωτος, διὰ τοῦτο ὑποθέτω ὅτι ἀπατνέται πρὸς τὴν μητέρα τοῦ Ἀφροδίτην, ἢ ὅτι ἐκτελεῖ παραγγέλαν τινὰ αὐτῆς πρὸς διάπραξιν ἐρωτικῆς τινος σκηνῆς. Οὕτω βλέπομεν τὸν ἔρωτα πράττοντα καὶ ἐνεργούντα, ἐνίοτε μάλιστα μετὰ τῆς μητρὸς τοῦ αὐτῆς, ὅτε προσπαθεῖ νὰ μεταπειθῇ τὴν Ἑλένην ἵνα ἀκολουθήσῃ τῷ Πάριδι· οὕτω βλέπομεν τὸν ἔρωτα ἰστάμενον ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς Ἀφροδίτης καὶ διηγούμενον πιθανώτατα κατορθώματά του εἰς παραστάσεις τινὰς, παραδείγματα τῶν ὁποῦ νομίζω ὅτις περιττὸν ἢ ἀπαριθμῆσαι ἐνταῦθα ὡς πρόχειρα.

Ἄπασαι αἱ ἐρωτικαὶ σκηναὶ, οἱ συζυγικοὶ σύνδεσμοι, καὶ ἀπιστίαι καὶ αἱ ἐταιρικαὶ αὐταὶ σχέσεις (1) κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, ἐθεωροῦντο προερχόμεναι ὑπὸ τῆς Ἀφροδίτης, ἐνεργούσης εἴτε αὐτοπροσώπως, εἴτε διὰ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς ἔρωτος καὶ τῆς λοιπῆς αὐτῆς ἀκολουθίας. Ἰκανὰ τοιούτων πράξεων παραδείγματα περιεσώθησαν ἡμῖν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, ὧν ἕνα μὲ ζωηρότατα χρώματα περιγράφουσι πρὸ πάντων οἱ τραγικοὶ, ἰδίᾳ δὲ ὁ Ἑβριπίδης. Ἡ Ἀφροδίτη κατ' αὐτὸν (Ἰππολ. 447.)

« Φοιτῆ δ' ἀν' αἰθέρα ἔστι δ' ἐν θαλάσσιῳ κλύδωνι Κύπρις· πάντα δ' ἐκ ταύτης ἔστ' ἢ ἔστιν ἡ σπείρουσα καὶ δεδοῦσα ἔρον εὐ πάντες ἐσμέν οἱ κατὰ χθόνα ἔγκοιτο. »

Κατὰ δὲ τὸν Ὀμηρον (Π. 44, 214) ἦτο ἡ κάτοχος τοῦ κροῦ ποικίλου ἱμάντος.

«... Ἐνθα τέ οἱ θελήτρια πάντα τέτυκτο· Ἐνθ' ἐνὶ μὲν φιλότης, ἐν δ' ἔμερος, ἐν δ' ἄριστος πάροςσι, ἢ ἔκλεψε νέον πόκα περ φρονεόντων. »

(1) Διὰ τοῦτο λέγει μήτηρ τις τῇ θυγατρὶ τῆς (ἐν Λουκ. ἔταιρ. διάλογος 3) « οὐδὲ μέμνησαι, δακ παρ' αὐτοῦ (τοῦ ἔραστοῦ) εἰλαόμεν, ἢ οἷον δὴ τὸν πέρισι χιμῶνα διηγόμενον ἐν, εἰμὰ τοῦτον ἡμῖν ἡ Ἀφροδίτη ἐπεμψε. »

Προσθετόν δὲ καὶ τὸ ἐξῆς·
Ἡ Ἀφροδίτη αἰετ' ἐπιβαλλομένη
χείταισιν εὐώδη ῥόδων κλύκαμον ἀνθίων
τῇ σοφίᾳ παρθένους πῦμπειν ἔρωτας. »

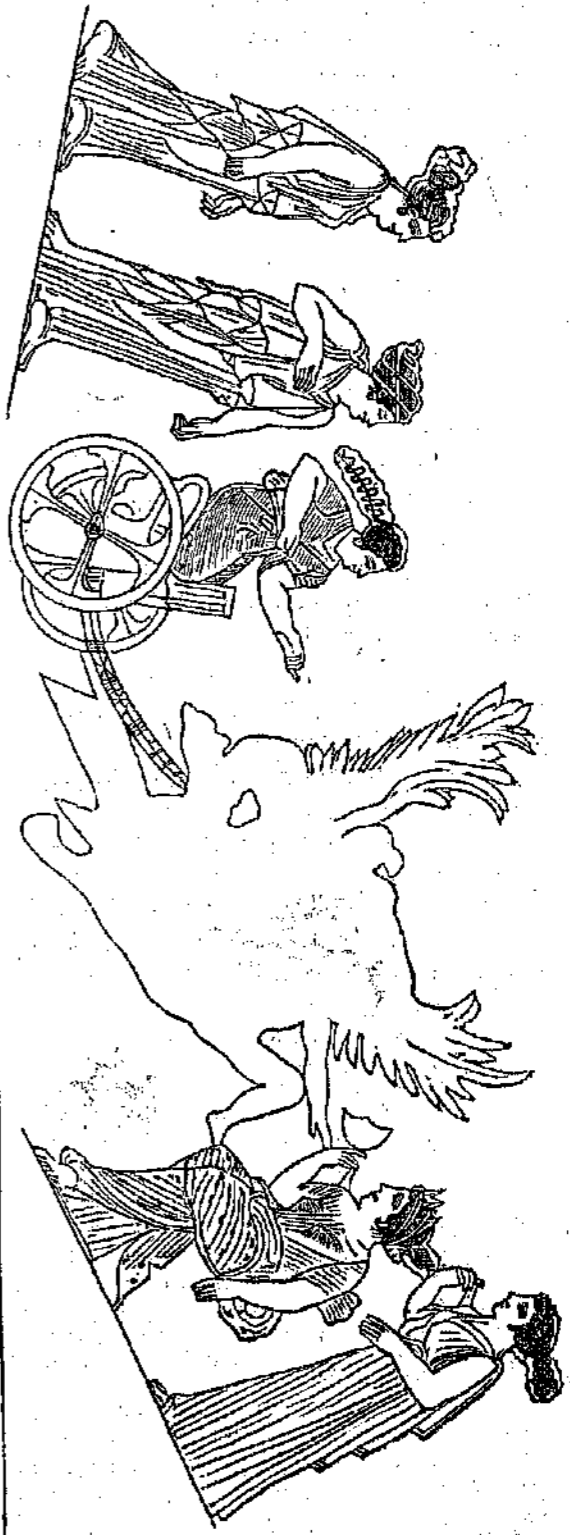
Ἐρμηνεύων τὸ χωρίον τοῦτο τοῦ Ἑβριπίδου (Μήν. 797) ὁ Σχολιαστὴς προσθέτει ταῦτα· « λέγουσι δὲ τὴν Ἀφροδίτην παρατιθέσθαι τοῖς ἑαυτῆς πλοκάμοις πολὺν τινα κόσμον, καὶ οὕτως δὴ ἐρασμῶν ἑαυτὴν παρασκευάσασαν ἐξαποστέλλειν τοὺς ἐπὶ πάσῃ σοφίαν ὁδηγοὺς ἔρωτας. Ἡ Ἀφροδίτη ἦτο ἡ μήτηρ τοῦ ἔρωτος, ὅστις καθὰ λέγει ὁ Ἑβριπίδης (Ἰππολ. 4268).

« Τὸν θεῶν ἑκαμπτον φρένα καὶ βροτῶν ἄγεις Κύπρι' οὖν δ' ὁ ποικιλότερος ἀμφιβαλὼν ὠκυτάτω πτερῷ παύεται δ' ἐπὶ γαίην, εὐάχματο ὃ ἄλμυρον ἐπὶ πόντον ὀθλγαι δ' ἔρωτος, ἢ μαινομένη καρδίᾳ πτανὸς ἐφορμάσει χρυσοφάης φύσιν. »

Χρυσοπτέρυγες ἦσαν διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἔρωτες τοῦ ἡμετέρου ἀγγείου, οἵτινες ἐνταῦθα παρίστανται συντελοῦντες πρὸς διάπραξιν ἐρωτικῆς τινος σκοποῦ, διὰ τῆς θέξεως τῆς γυναικὸς ἐκείνης, πρὸς ἣν ἐφόρμησαν μὲ μαινομένην καρδίαν. Ἄν δὲ ὡς τοιοῦτον σκοπὸν δὲν θεωρήσωμεν ἀπόλυτον τινα, καὶ τὴν παραστάσιν τοῦ ἀγγείου ὡς μὴ ἀναφερομένην ἀόριστως εἰς τὴν διάπραξιν γάμου τινὸς δυσκόλως κατορθωθέντος, ἐπομένως τὸ ἀγγεῖον αὐτὸ ὡς γαμήλιον δῶρον πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ τοιοῦτου γάμου, τότε εἶναι ἀνάγκη ν' ἀναζητήσωμεν τὴν ἐρμηνείαν τῆς παραστάσεως εἰς μυθολογικὸν τινα σκοπὸν, διὰ νὰ ἐνομάσωμεν τὰ ἐν ταύτῃ πρόσωπα.

Ἀνερευθὸν τὰς διαφορὰς ὑπὸ τῶν συγγραφέων μνημονευόμενας ἐρωτικῆς ἐνεργείας τῆς Ἀφροδίτης, τὰς ὁποίας ἐνήργησεν αὕτη διὰ τοῦ υἱοῦ τῆς, ἐθεώρησα δύο τοιαύτας ὡς σχέσιν ἐχούσας μὲ τὴν ἐν τῷ ἀγγεῖῳ παραστάσιν· τὴν διαπραχθεῖσαν ἐν Λακεδαίμονι ὑπὲρ τοῦ προσφιλοῦς τῇ Κύπριδι Πάριδος, καὶ τὴν ἐν Κολχίδι ὑπὲρ τοῦ προσφιλοῦς τῇ Ἴριδι καὶ τῇ Ἀθηνῆϊ Ἰάσονος. Καὶ ἡ μὲν πρώτη περιεσώθη περισταμένη ἐν διαφόροις ἔργοις τῆς ἀρχαίας τέχνης, εἰς ἅτινα πάντα παρατηρεῖται ἡ ἐνέργεια τοῦ ἔρωτος παρὰ τῇ Ἑλένῃ, παρόντος καὶ τοῦ ἔραστοῦ τῆς Πάριδος, πολλὰς δὲ καὶ αὐτῆς τῆς Ἀφροδίτης· ἀφοῦ δὲ τοῦτο ὑπεσχέθη ἡ ἰδίᾳ τῷ Φρυγίῳ ἥρωϊ κρινομένη ὑπ' αὐτοῦ μετὰ τῶν δύο ἄλλων θεῶν· « Αὐτὴ τε συμπαροῦσα δεήσομαι καὶ τῶν Χαρίτων ἀκολουθεῖν, καὶ οὕτως ἄπαντες αὐτὴν ἀναπέσομεν (Λουκιαν. Διαλ. 20, 13). Ἐπειδὴ δὲ εἰς οὐδαμίαν τῶν παραστάσεων τούτων ἐλλείπει ὁ Πάρις, οὐδὲ ἀναφέρεται ὑπὸ τινος συγγραφέως ὅτι ἡ Ἀφροδίτη ἐπέμψε πρὸς τὴν Ἑλένην πρότερον τὸν ἔρωτα ἢ ἄλλο τι πρόσωπον τῆς ἀκολουθίας τῆς ἵνα τρέψῃ τὰς φρένας

αὐτῆς ὑπὲρ τοῦ Πάριδος, εἰκάζω ὅτι ἡ διὰ τῶν εἰκόνων τοῦ ἀγγείου παρατιθέμενη σκηνὴ ἀναφέρεται εἰς τὸν Ἰάσονα καὶ τὴν τροπὴν τῶν φρενῶν τῆς Μηδίας. Νομίζω δὲ ὅτι ἡ ἐρμηνεία αὕτη εἶναι κα-

ταλληλοτέρα παρακινούμενος καὶ ἐκ τοῦ τόπου τῆς εὐρέσεως τοῦ ἀγγείου, εἰς δὲ ἐθεωρεῖτο ὁ Ἰάσων, καὶ ἐτιμῆτο καὶ ἐλατρώετο ἡ Ἀφροδίτη, πρὸς δὲ καὶ ἡ

Καθώς εις τὴν ὁμοίαν, καθὰ νομίζω, φύσεως εἰκόνα ἀττικοῦ τίνος ἀγγείου (1) παρίσταται, ὡς ὁ Ο. Jahn ὑποθέτει, ἡ Πειθὼ προσπαθοῦσα νὰ κλείσῃ τὸν ἔρωτα ἐντὸς κλωβίου διὰ νὰ παραδώσῃ αὐτὸν τῇ νόμφῃ Κλωπατρῆ, οὕτω, νομίζω, καὶ ἐνταῦθα ἡ Πειθὼ ἔχει τοὺς ἔρωτας δεσμευμένους ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς ἀμάξης, καὶ φέρει αὐτοὺς πρὸς τὴν μελλόνουμφον, ἢ ἀνόμασσαν Μήδειαν. Διὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον καὶ εἰς ἄλλα ἔργα τῆς ἀρχαίας τέχνης ἀπαντῶμεν τοὺς ἔρωτας εἴτε πωλουμένους ἐντὸς πλαστιγγῶν, εἴτε κεκλεισμένους ἐντὸς τοῦ κλωβίου, εἴτε δεσμευμένους καὶ περιορισμένους, καθὼς καὶ διὰ τῆς ἐν τῇ εἰκόني τοῦ ἀγγείου ζεύξεως τῶν ἔρωτων, πιστεύω ὅτι οἱ καλλιτέχναι ἐξήτουν νὰ ὑποδείξωσιν, ὅτε μὲν τὴν βεβιασμένην διάπραξιν τῶν ἐρωτικῶν σχέσεων, ὅτε δὲ τὰ ἐκ τούτων προσελθόντα δυσάρεστα ἀποτελέσματα. Ὁ ἀργυρόνητος καὶ βεβιασμένος ἦρας οὐδέποτε ἐπήνεγκαν εὐάρεστα καὶ εὐτυχεῖ ἀποτελέσματα, καθὼς καὶ ὁ τῆς Μήδειας πρὸς τὸν Ἰάσονα, ὅστις δὲν ἀνεπέτυχεν ἀυθιμότητος, ἀλλ' ἐξηναγκάσθη ὑπὸ τῆς Ἠρας καὶ τῆς Ἀθηνᾶς, θελησάσης τῆς πρῶτης, ἵνα ἔλθοι κακὸν Μήδεια Πελίᾳ (2), ὅπως ἡ Ἑλένη εἰς τὸν οἶκον τοῦ Πριάμου, καὶ εἴτις ἄλλη ταύτη ὁμοίαν.

Ἡ Ἀφροδίτη ἐκτὸς τῆς Πειθοῦς εἶχεν ὑπερήτιδας καὶ τὰς δύο αὐτῆς ἀδελφάς, (3) τὰς Χάριτας, διότι καὶ ἡ Πειθὼ ἦτο μία τῶν Χαρίτων (Σουίδ. Α. Χάριτες). Αἱ Χάριτες ἦσαν τρεῖς ἡ Πειθὼ, ἡ Ἀγλαΐα, καὶ ἡ Εὐφροσύνη (4), αὐταὶ δὲ δὲν ἦσαν μόνον αἱ διηγετικαὶ σύντροφοι τῆς Ἀφροδίτης καὶ ὑπηρετίδες, αἵτινες ἔλουον, ἔχριον καὶ ἐνέδουσαν αὐτὴν, ὡς διάφορα ἔργα τῆς τέχνης μαρτυροῦσι (5) καὶ ἱκανοὶ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς ἐπιβεβαιοῦσιν (7), ἀλλὰ συντρέχον αὐτὴν καὶ εἰς τὰς ἐρωτικὰς τῆς ἐργασίας. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ὁ Εὐριπίδης ἐπονομάζει τὰς Χάρι-

(1) Sieckelberg. Gräber d. Hellon. 29. Müller. Denk. 2, 27, 296. πρὸς Ο. Jahn arch. Beitr. 5, 214.
 (2) O. Jahn. arch. Beitr. Taf. VII. Müller Denk. 2, 52, 620. Millin, G. M. 46, 193. Jahn. a. z. 220.
 (3) Ἀπολλοδ. 1, 9, 16. Ἀπολλ. ῥοδ. 4, 242. 3, 1134.
 «Βουλῆσιν Ἠρας
 ἔφ' ὅκιστα κακῶν Ἠλίας ὁμοίωσιν
 Ἀλάτῃ Μήδεια· πελαγίδα γαῖαν ἕκασται»
 καὶ Ὀρφ. Ἀργ. 876 καὶ 1309.

... «περὶ γὰρ βῆ Ἐἶρον ἔρωτες
 νῆες ὑπ' Ἀργῶας κελῶσαι καὶ πότνι' ἀνάγκη.»
 (4) Ὁ Πλίντος μάλιστα λέγει αὐτὰς θυγατέρας τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀφροδίτης Ὀλυμ. 14, 17, πρὸς Müller Orch. 5, 173.
 (5) Πaus. 9, 38, 4. Ὀρφ. ἕμν. 9, 13.
 (6) Müller Denk. 2, 26, 288, 289.
 (7) Ὀρφ. Ὀδδ. 8, 804, 18, 194. Ἑμν. Ἀργ. 61, ἐπ. Virg. Georg. 4, 418. Ἡοσιδ. ἔργα καὶ Ἡρ. 73.
 «Ἄμφι δὲ οἱ Χάριτες το θεαὶ καὶ πότνια Πειθὼ
 ἔρωτους χρυσοῦς ἔπεισαν χρεῖ.»

τας συζυγίας (Ἰππολ. 4147), ὁ δὲ Σχολιαστὴς καὶ ἐφόρους τῆς συζυγίας. Διὰ τῶν χαρίτων γράφει ὁ Ἑγκελ (Κυπρ. 2, 426) δεσμεύει ἡ Ἀφροδίτη τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων. Τὴν πρὸς τοῦτο δὲ ἱκανότητα αὐτῶν μαρτυρεῖ καὶ αὐτὴ ἡ Ἀφροδίτη συνομιλοῦσα μετὰ τοῦ Πάριδος, καὶ ὑποσχομένη αὐτῇ τὴν Ἑλένην. «Καὶ αὐτὴ δὲ συμπαροῦσα δεήσομαι τῶν Χαρίτων ἀκολουθεῖν καὶ οὕτως ἄπαντες αὐτὴν ἀνακείσομεν» (Λουκ. Θεῶν Διαλ. 20, 15). Καὶ ὁ Φορνοῦτος (24) γράφει, ὅτι ἡ Ἀφροδίτη ἔχει πατέδρους καὶ συνέδρους τὰς Χάριτας καὶ τὴν Πειθὼ, καὶ τὸν Ἑρμῆν, «διὰ τὸ πειθοῖ προσάγεσθαι καὶ λόγῳ καὶ Χάριτι τοὺς ἐρωμένους (1). Τὴν τοιαύτην σχέσιν τῆς Ἀφροδίτης μετὰ τῶν Χαρίτων ἐπιβεβαιοῦ καὶ ὁ Πλούταρχος (Γαμμ. παραγ. ἀρχ.) λέγει· «Καὶ γὰρ οἱ παλαοὶ τῇ Ἀφροδίτῃ τὴν Πειθὼ καὶ τὰς Χάριτας συγκαθίδρυσαν.» Καὶ ὁ Δικαιόπολις δὲ ἐν τοῖς Ἀχαρνέσι τοῦ Ἀριστοφάνους (388) ἐπιθυμῶν νὰ ἐνωθῇ μετὰ τῆς Διαλλαγῆς εὐχεται λέγων·

«ὦ Κύριε τῆ καλῆ καὶ Χάρισι ταῖς φίλαις
 ἔντροπε Διαλλαγή
 πῶς ἂν ἔμῃ καὶ σὶ τις ἔρωε ξυναγέγοι λαβών.»

Τὴν φυσικὴν δὲ καὶ ἀρχαίαν συγγένειαν καὶ σχέσιν τῶν Χαρίτων μετὰ τοῦ ἔρωτος ἀποδεικνύει καὶ ἡ ὁμοία αὐτῶν λατρεία καὶ συμβολικὰ παραστάσις, διότι καὶ τῶν Χαρίτων καὶ τοῦ ἔρωτος τὰ ἀγάλματα ἐν Ὀρχομενῷ καὶ Θεσπιαῖς ἦσαν ἀργοὶ λίθοι, τοὺς ὁποίους ἐλάτρευον καὶ ἐσέβοντο (2), νομίζοντες ὅτι ἔπεσον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. Αἱ χάριτες ἦσαν συσχετισμέναι μετὰ τοῦ ἔρωτος καὶ ἐν Ἠλιδι (Πaus. 6, 24, 6). «Τῶν Χαρίτων δὲ ἐν δεξιᾷ ἀγάλμα ἐστὶν ἔρωτος, ἔστηκε δὲ ἐπὶ βάρου τοῦ αὐτοῦ.» Αἱ Χάριτες συνέτρεχον τὴν Ἀφροδίτῃν εἰς διάπραξιν τῶν ἐρωτικῶν σχέσεων, διότι ἐβωροῦντο ὡς παρέχουσαι τοῖς ἐρωμένοις τὴν πρὸς τοῦτο ἐπιτηδεύματα (3), καὶ ἀκολουθοῦσαι ὡς ἐνάερος θίασος ἐν χορικῇ παρατάξει τὸ μαγικὸν ὄχημα τῆς Ἀφροδίτης (4).

Ἀποῦ λοιπὸν ἐκ τούτων ὅλων ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ Ἀφροδίτη πρὸς διάπραξιν τῶν ἐρωτικῶν σχέσεων μετεχειρίζετο, ἐκτὸς τοῦ ἔρωτος τοῦ ἡμέρου καὶ τῆς Πειθοῦς, καὶ τὰς Χάριτας, αἵτινες ἠκολούθουν τὸ ὄχημά της, ὁ ζωγράφος τῆς ἐν τῷ ἀγγεῖῳ εἰκόνας συμπαρέλαβε καὶ ταύτας, θέσας αὐτὰς πρᾶγ-

(1) Ferrig. Veneris V. 80. Praesens ipsa jura dicit assiduebant Gratias.
 (2) Paus. 9, 38, 2. καὶ 27, 1. Διὰ τὴν σχέσιν δὲ ταύτην ἔλεγον, ὅτι τὸ ἐν Ὀρχομενῷ ἔλκος τῶν ἔρωτων, οὐποτε λείπει χάρις (Νόννος Διον. 13, 943.)
 (3) Engel Kypros. 2, 480. wie durch Eros und die Hariten so wirkt Aphrodite auch durch die Chariten. Sie haben alle ihre Macht nur durch ihre Göttin und wendeten sie nur im dienste derselben an.
 (4) Καπρὸ π. Ἰμαίρι 1, 2, πρὸς Bagel. Kypros 2, 428 Müller Orch. 5, 176.

ματι ἔπισθεν τοῦ ὄχηματος· ὥστε τὰς δύο ἔπισθεν τοῦ ὄχηματος γυναίκας θεωρῶ ὡς τὰς δύο Χάριτας. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὴν Ἰλιάδα (18, 382) ἡ μία τῶν Χαρίτων ἦτο σύζυγος τοῦ Ἠφαίστου, κατὰ δὲ τὴν Θεογονίαν (946) σύζυγος τοῦ Ἠφαίστου ἦτο ἡ Ἀγλαΐα, διὰ τοῦτο ἐκ τῶν ἔπισθεν τοῦ ὄχηματος ἡ μία διακρίνεται τῆς ἄλλης, ὡς φέρουσα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ταινίαν καὶ προπορευομένην.

Σ. ΛΟΓΙΩΤΑΤΙΑΣ.

ΠΕΡΙ ΑΧΡΙΔΟΣ.

(Συνέχεια καὶ τέλος. Ἰδὲ φυλλῆδιον 424)

Παρελθούσης οὕτω τῆς τρικυμίας οἱ χριστιανικοὶ ἐκεῖνοι λαοὶ ἐγκαταπλήθοντες τὰ ἱερὰ ὄργανα τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας διέμενον ἐν αὐταῖς ἀπαρασάλευτοι· ἀλλ' ἡ τάσις αὐτῶν πρὸς τὸ ἀρπάξαι καὶ καταπιεῖν τοὺς ὑπὸ τὴν αὐτοκρατορίαν ὄντας ὁμοθρήσκους, καὶ οἱ κατακτητικοὶ καὶ ἐχθρικοὶ σκοποὶ τῶν Βουλγάρων δυναστῶν ἐξηκολούθουν ὄντες οἱ αὐτοὶ, ὅπως καὶ ἐπὶ τῶν εἰδωλοκρατικῶν χρόνων. Αἱ βαρβαρικαὶ καὶ ἀδιαιρέτοι ἐπιδρομαὶ καὶ ποικίλαι κακώσεις τῶν Βουλγάρων κορυφώθησαν περὶ τὰ τέλη τῆς Ἰ' ἑκατονταετηρίδος ἡνάγκασαν τὸν αὐτοκράτορα Βασίλειον ἔμα τῆ εἰς τὸν θρόνον ἀναβάσει αὐτοῦ, ἵνα ἐκστρατεύσῃ πάσῃ δυνάμει κατ' αὐτῶν. Ἐπὶ τριακονταετίαν πόλεμον καταστρεπτικὸν καὶ φονικώτατον ἐτήρησε καὶ διεξήγαγεν ὁ γενναῖος ἐκεῖνος αὐτοκράτωρ, ἀποτέλεσμα δὲ αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἡ ἐξόντωσις τῆς βουλγαρικῆς δυναστείας καὶ ἡ μακρὰν τῆς Βυζαντινῆς ἐπικρατείας ἀποσάθισις τῶν βουλγαρικῶν σιτιῶν, αἵτινα διέφυγον τὴν μάχαιραν τῶν νικητῶν, συνεπεία δὲ τῶν ἠρωικῶν ἀγώνων καὶ τῶν ἀπειρηθῶν νικῶν τοῦ ἐπωνομάσθη Βουλγαροκτόνου. (1)

Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὰς τρικυμῶδεις περιπετειὰς τῆς καταστρεπτικῆς ἐκείνης ἐποχῆς, ἡ τῶν Ἀχριδῶν Ἀρχιεπισκοπὴ ἐστερηθῆ πλείστων ἐκ τῶν ὑπ' αὐτὴν ἐπισκοπῶν, τῶν μὲν ἀποσβεσθεῖσων, ὡς ἐκ τῆς παντελοῦς τῆς χώρας ἐρημώσεως, τῶν δὲ ὑποβληθεισῶν εἰς ἀλλοεθνή κυριαρχίαν (2), ἔσπευσεν ὁ αὐτοκράτωρ Βασίλειος εἰς παλινθρόωσιν τῶν πραγμάτων, δι' ἀνανεώσεως τῶν δικαιωμάτων καὶ προνομίων ἐπὶ τῇ βάσει τῶν παρὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ χορηγηθέντων, καὶ ἐφ' ὅσον ἦν κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἐφικτὴ ἡ παλινθρόωσις, ἐξεδόθη ἐν ἔτει 1020 αὐτοκρατορικὸν χρυσόβουλλον διατάττον πάσας τὰς ἐν ἐνεργείᾳ ἐπισκοπάς, ἵνα ὡς καὶ πρότερον ἀναγνωρίσωσι κα-

(1) Νικηφόρος ὁ Γρηγοράς.
 (2) Οἶον ἐπὶ ἐπισκοπαὶ τῆς Οὐγγαρίας, Μολδοβλαχίας, καὶ Τρανσυλβανίας.

νονικὸν κυριάρχῃν τὸν τότε Ἀρχιεπισκοπον Ἰωάννην τὸν ἐκ Δίβρης, καὶ ὀρίζον τὰ ἀρχαῖα προνόμια καὶ δίκαια ἐκάστης ἐπισκοπῆς.

Κατ' ἀτυχίαν, τὸ σπουδαιότατον ἐκεῖνο χρυσόβουλλον, ἔπερ ἐσχάτως ἀνεκαλύφθη (1) διεσπῆθη λίαν ἑλλιπῆς, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀγνοεῖται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπισκοπῶν, ὅσαι κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην ὑπεβλήθησαν τῇ ρηθείᾳ Ἀρχιεπισκοπῆς, ἐκτὸς οὐκὼ μόνον ἀς εὐρίσκομεν ἐν τῷ χρυσοβούλλῳ, ἀ) τῆς Ἀχρίδος, ὑφ' ἣν ὑπήγοντο καὶ τὰ φρούρια Πρέσπαι, Μάκρη καὶ Κίτσαβον, β) τῆς Καστορίας, ὑφ' ἣν καὶ τὰ Ἠπειρωτικὰ φρούρια Κωλώνη, Διάβολις, Κούρεστος (Κοριτσᾶ), Βοῶσα καὶ Μῶρον γ) τῆς Γλαβίνιτσας (2), ὑφ' ἣν ἡ Κανίνη καὶ Νεάνισκα δ) τῶν Μογλαϊνῶν, ὧν δ' ἐπίσκοπος ἐκυριάρχει εἰς τὰ φρούρια, Πρέσακον, Μυρίχοβον, Σετίνην, Ὀστροβὸν καὶ τὰ Ζαόδρουα, ε) τῆς Βατελείων (Βιτώλια) ὑφ' ἣν ἡ Πελαγονία, Πρέλαπος, Δευρετὴ καὶ Βελεσσός, ς) τῆς Στρουμνίτσας, ὑφ' ἣν τὸ Ροδόβιστον καὶ ἡ Κοντζίτση, ζ) τῆς Μυροβίσιδου, ὑφ' ἣν ὁ Κοζιάνκος, Σλαβίσιτση, Σβλετοβὴ, Λουκοβίτζα, Πλάνισκα καὶ Μαλίσοβα ἢ) τῆς τοῦ Βελεβουσοβίου, ὑφ' ἣν τὸ Σοντιασκόν, τὰ Βάλλογα, ἡ Γερμάνεια, τὸ Τερίμερον, ὁ Στοβός, καὶ ὁ κάτω Σουηδέσκος καὶ θ) τῆς Τριαντίτσας, ὑφ' ἣν τὸ Πέρνικον. Ἀπὸ τῆς ἐκθέσεως ταύτης παρατηροῦμεν, ὅτι ἐν τῇ Ἠπειρῳ κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν οὐκ ἦσαν ἀναδεδειγμέναι ἐπισκοπαὶ ἡ Κοριτσᾶ καὶ τὰ Κανίνα, καὶ ἐν τῇ Μακεδονίᾳ, ἡ Πρίλαπος, ἡ Βελεσσός, αἱ Πρέσπαι καὶ ἡ Πελαγονία, ἧτις βραδύτερον ἀντικατέστησαν τὴν Βατέλειαν.

Ὅθεν, ἐλλείψει ἀπομνημονευμάτων, μὴ ὄντες εἰς θέσιν, ὅπως γνωρίζομεν, ὁπόσαι καὶ ὅποσαι ἐπισκοπαὶ ὑπεβλήθησαν εἰς τὴν ρηθείσαν Ἀρχιεπισκοπὴν παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος Βασιλείου, καὶ ὁπόσα προνόμια ἐξήσκει ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ αὐτὴ, παρατηροῦμεν ἐξ ἄλλων πηγῶν ἐποχῆς μεταγενεστέρης, ὅτι κατὰ τὴν τρίτην ταύτην περίοδον αἱ τῆς Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχει αὐκ εἶχον ἄλλην δικαιοδοσίαν ἐπὶ τῆς αὐτοκεφάλου τῶν Ἀχριδῶν ἐκκλησίας εἰμὴ τὸ ἐλέγειν καὶ ἀποστέλλειν ἄνδρα ἐπάξιον ἐκ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπισήμων κληρικῶν, (ὅτε ἡ ἐκκλησία ἐκείνη ἔμενε χηρεύουσα), καὶ τὸν ἀποστέλλόμενον ὑπαψήριον προσκαλούμενοι οἱ ἐπίσκοποι ἐχειροτόνουν (3)

(1) Σύνταγμα τῶν Βαίων καὶ ἱερῶν κανόνων Ῥέλλη καὶ Πολὴ Τομ. Β' σελ. 206.
 (2) Παρατηρητέον ὅτι ἐν τῇ περὶ πρωτοκαθεδρίας διατάξει τοῦ Σοφοῦ Λέοντος, ἀντιγεγραμμένη κατὰ τὴν δεκάτην ἑκατονταετηρίδα εὐρίσκομεν τὴν Γλαβίνιτσαν καὶ τὰς τῆς Δόλωνος καὶ Κανίνων ὡς ἐπισκοπὰς ὑποταγασί τῇ τοῦ Δυβλαχίου μαρτοπόλει.
 (3) Θεοφύλακτος (παρὰ Ἰω. Μερσίω Γλωσσάριον ἐν λέξ. ἀντικεφάλος—).

Ὅτι οἱ οὗτοι πως ἀποστελλόμενοι καὶ χειροτονούμενοι Ἀρχιεπίσκοποι ἐτιμῶντο παρὰ τοῦ Πατριάρχου δι' ὠμοφροῦ (1). Ὅτι πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον τῶν Ἀχριδῶν ἐπιστέλλοντες οἱ Πατριάρχαι ἐνεχάρητον τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην: «Νακριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε τῆς Πρώτης Ἰουστινιανῆς Ἀχριδῶν καὶ πάσης Βουλγαρίας ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὲ καὶ συλλειτουργῆ (2)». Ὅτι οἱ πατριάρχαι, προκειμένου περὶ ζητήματος κανονικοῦ, ἀπέτεινον ἐπιρωτήσεις καὶ διακελεύσεις πρὸς τοὺς ἐνδιαφερομένους εἰς τὸ ζήτημα αὐτὸ ἐπισκόπους τῶν Ἀχριδῶν (3). Ὅτι οἱ πρότερον μὴ παρακαθεζόμενοι τῶν Πατριαρχικῶν Μητροπολιτῶν ἐν ταῖς συγκροτούμεναις εἰς Κωνσταντινούπολιν συνόδοις προστιμῶντο καὶ προσζήρον ὡς αὐτοκέφαλοι Ἀρχιεπίσκοποι (4). Πρὸς ταῦτα τεθείτωσαν καὶ τὰ ἐπόμενα, ὅτι οἱ Ἀρχιεπίσκοποι τῶν Ἀχριδῶν τῆς περιόδου ταύτης ἀντεποιούντο καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ χροῖν καὶ εὐλογεῖν βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας, δικαίωμα, ὅπερ ἐκέκτηντο οἱ ἐπὶ τῆς Βουλγαρικῆς δυναστείας χρηματίζοντες Ἀρχιεπίσκοποι, ἐπὶ τῷ δικαίωματι δὲ αὐτῷ ἐρείδόμενος ὁ τὸ 1220 Ἀρχιεπίσκοπος τῶν Ἀχριδῶν Δημήτριος ὁ Χωματιανὸς ἔχρισε τὸν Ἀγγελώνυμον Θεόδωρον αὐτοκράτορα τῆς Ανατολῆς, μὴ θελήσαντος τοῦ τότε Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης, ἵνα τὴν τοιαύτην τελευτὴν ἐκτελέσῃ, ὡς εἰς μόνον τὸν Πατριάρχην ἐπιχωρηγουμένην (5). Καὶ ὅτι Ουτικῆς οὐσῆς ἀνάγκης ἐδικαιούντο ἀναδεικνύειν καὶ νέας ἐπισκοπὰς (6) εἰς χώραν ἀνήκουσαν εἰς ἀρχαίαν ἐπισκοπικὴν παροικίαν.

Ἐπομένῳ ἀνωτέρω, ὅτι ἀγνοοῦμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐπὶ τοῦ Βουλγαροκτόνου Βασιλείου ὑποβληθεισῶν ἐπισκοπῶν ὑπὸ τὴν βῆθειαν αὐτοκέφαλον ἐκκλησίαν. Αὕτη κατὰ τὸν Νεῖλον τὸν Δοξαπάτριον (ὅστις ἔγραψε τὸ περὶ πατριαρχικῶν σύνταγμα του περὶ τὰ μέσα τῆς ΙΒ' ἐκατονταετηρίδος), περιελάμβανεν εἰς τὴν κυριαρχικὴν ἐποπτεῖαν τῆς ὑπὲρ τῆς 30 ἐπισκοπῶν τὴν μαρτυρίαν ἡμῶς ταύτην θεωρούμεν λεκανοασμένην, διότι μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης οὐδεμία πρῶξις ἐγένετο πρὸς ἀπόσπασιν τῶν ἐπισκοπῶν τῆς ἀνωτέρω ἐκκλησίας· τοιαύτη δὲ πρῶξις ἐγένετο ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδώρου τοῦ Λασκάρως (1216),

(1) Παρὰ Ἀλαίω, Νεῖλος ὁ Δοξαπάτριος, περὶ Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς ἐκκλησίας (βιβλ. Α', κεφ. 26.) — (2) Γεώργιος ὁ Καθινός. — (3) Σύνταγμα. Ἰάλλη καὶ Ποιλλὴ τὸμ. Β', σελ. 104 (Σημείωμα τοῦ Πατριάρχου Ἰωάν. τοῦ Καματηροῦ (1190—1208).) — (4) Τοῦτο ἀρμόμει ἐκ τῶν πρακτικῶν τῆς ἐν εἰς 1863 συγκροτηθείσης ἐν Κωνσταντινουπόλει συνόδου πρὸς καθαιρέσιν τοῦ Πατριάρχου Ἰωάσαφ εἰς ἃ φαίνεται πρῶτῃ ἡ ὑπογραφή τοῦ τότε τῶν Ἀχριδῶν Ἀρχιεπισκόπου Παϊσίου. — (5) Γεώργιος Ἀκροπόλιτης. — (6) Τοιοῦτον δικαίωματι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Λέων ὁ Μούγκος περὶ τὸ 1120 ἀπέδειξε τὰ Γρεβενὰ νέαν ἐπισκοπὴν.

ὅστις ὑπὸ πολιτικοῦ σκοποῦ καὶ ἐν συνοδικῇ συναινεσί, κατ' αἰτήσιν τοῦ τότε ἰσχυροῦ βασιλέως τῆς Σερβίας τοῦ δευτέρου Στεφάνου, ἐθεοπίσατο ἵνα τὸ Πεκίον, ἡ ἔδρα τοῦ βῆθέντος βασιλέως, ἀναδειχθῇ αὐτοκέφαλος Ἀρχιεπισκοπὴ, εἰς ἣν ὑπεβλήθησαν εἴκοσι ἕξ ἐπισκοπαὶ ἀποσπασθεῖσαι ἐκ τῆς τῶν Ἀχριδῶν (7), ἐπὶ τῇ βάσει λοιπὸν τῆς τοῦ Δοξαπάτριου μαρτυρίας, διέμεινε μόλις μία δεκάς ἐπισκοπῶν εἰς τὴν τῶν Ἀχριδῶν δικαιοδοσίαν ἐκ ταύτης δὲ τῆς μικρῆς ποσότητος ἀφαιρουμένων καὶ τῶν ἐπισκοπῶν ἐκείνων, ὅσαι ὑπεβλήθησαν εἰς τὴν αὐτοκέφαλον Ἀρχιεπισκοπὴν ἢ Πατριαρχίαν τοῦ μεγάλου Τυρνάβου περὶ τὸ 1255—1259, καταδεικνύεται τρανὴν τὴν λεκανοασμένην ἢ βῆθειαν μαρτυρία. Ἡ δευτέρα δὲ ἀπόσπασις τῶν τῆς Ἀχριδος ἐπισκοπῶν ἐγένετο ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδώρου Λασκάρως τοῦ νεωτέρου (8), ὅστις νομφουθεῖς τὴν Ἑλένην, Ουγατέρα τοῦ Ἀσάν βασιλέως τῶν Βουλγάρων, τοῦ ἐκ τοῦ κλάδου τῆς νέας δυναστείας, ἐτίμησε τὴν καθέδραν αὐτοῦ, τὸ Μέγα Ὑρναθον, διὰ τοιαύτης ἐκκλησιαστικῆς κυριαρχίας τῷ 1252. Ἐπὶ τῆς Τουρκοκρατίας καὶ ἄλλαι τινὲς ἐπισκοπαὶ περιδοικῶς ἀπεσπάρθησαν ἐκ τῆς ἐκκλησίας τῶν Ἀχριδῶν, ἀναδειχθεῖσαι Μητροπόλεις ὑπὸ τὸν οἰκουμενικὸν Πατριάρχην (9) ἔμειναν δὲ ἐν ἐνεργείᾳ περὶ τὰ τέλη τῆς ΙΖ' ἐκατονταετηρίδος, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Πατριάρχου τῶν Ἰεροσολύμων Δουθέου, ἐπτα ἐν τίτλῳ Μητροπόλεως, ἡ Καστορίζ, τὰ Βελλάγραδα, ἡ Κορυτσά, τὰ Γρεβενά, τὰ Σισάνια, τὰ Βδδενά καὶ ἡ Πελαγονία, καὶ ἐπτα ἐπισκοπαὶ, ἡ Βελισσόδ, αἱ Δεῦραι, τὰ Μογλενὰ, αἱ Πρέσπαι, ἡ Αὐλῶν, ἡ Κανίνα, τὸ Κίτσαθον, καὶ ἡ Μκλασκόδ, ἅσαι ἐν ἐνεργείᾳ οὐσαι· ὁ δὲ Ἀθηνῶν Μελέτιος ἐν τῇ γεωγραφίᾳ του παραδέχεται κατὰ τὴν ἐναρξιν τῆς παρελθούσης ἐκατονταετηρίδος ἕξ Μητροπόλεις καὶ δεκάς ἐπισκοπὰς ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν δὲ τῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐν ἐνεργείᾳ

(7) Τῶν ἐπισκοπῶν ταύτων ἕξ διατελοῦσιν, ἀπὸ τοῦ 1700, ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς Ἀσπρίας κατακτηθείσης τὴν Σερβικὴν χώραν, ἐν ἣ αὐταὶ κείνται, αἱ δὲ ἄλλαι ἔμεινον ὑπὸ τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν τοῦ Πεκίου μέχρι τοῦ 1767 (ἐπιστολῆριον ἢ ἐπιστολικὸς χαρακτὴρ ἐκδοθέντων ἐν Βενετίᾳ περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς παρελθούσης ἐκατονταετηρίδος καὶ Σύνταγμα. Ἰάλλη καὶ Ποιλλὴ τὸμ. Β', σελ. 520. (Δοσιθ. Βιέλ. ΙΓ'. Κεφ. ΙΓ'.)

(8) Δοσίθεος αὐτοῦ βιβλ. Β', κεφ. ΙΗ'. — (9) Τοιαύτην ἀπαντῶμεν τὴν Στραυμνίτσαν. Σημειωτέον ἐνταῦθα, ὅτι μετὰ τὴν ἄλωσην τῆς Κωνσταντινουπόλεως, περὶ τὸ 1478 ἐπὶ Ἱερμίου τοῦ ἀπὸ Λαρίσης, συνεκροτήθη αὐτόσε σύνοδος ἐπὶ καταργήσεϊ τῶν ἐν τῇ Ἑυρωπαϊκῇ Τουρκίᾳ αὐτοκεφάλων Ἀρχιεπισκοπῶν, καὶ ἐψηφίσθη καὶ ἐξεβέθη ἡ κατάργησις, καὶ ἡ μὲν τοῦ Τυρνάβου ἐκκλησία ὑπέκυψε τῇ συνοδικῇ ἀποφάσει, οἱ δὲ Ἀρχιεπίσκοποι τοῦ Πεκίου καὶ τῶν Ἀχριδῶν ἀνέτρεψαν τὰ δεδομένα, ποιήσαντες χρῆσιν ὅλων καταλλήλων, ὅσον δηλαδὴ χρηματικῷ ἀφθόνου πρὸς τοὺς τότε μαγιστὰς τῆς Ὑψ. Πύλης (Δοσιθέου Ἱεροσολύμων βιβλ. ΙΑ', κεφ. Γ'.)

γεία οὐσῶν συναγόμεν, ὅτι εἰς τὸ μεταξύ αὐτὸ αἱ ἐπισκοπαὶ Σελασφόρος, Δεσβόλις, Γιούβρα, Μάικα καὶ Πρίλαπος συνεχωνεῦθησαν κατὰ καιρὸν ταῖς μητροπόλεσι τῆς Κορυτσῆς, τοῦ Δυρραχίου καὶ τῆς Πελαγονίας.

Ἐν τῇ ΙΠ' ἐκατονταετηρίδι αἱ ἀνωτέρω τῶν Ἀχριδῶν 14 ἐκκλησίαι περιωρίσθησαν εἰς ὅκτω, διότι αἱ τῆς Πελαγονίας καὶ τῶν Σισανίων ἀποσπασθεῖσαι ἐγένοντο πατριαρχικαὶ μητροπόλεις, αἱ δὲ ἐπισκοπαὶ Αὐλῶν, Κανίνα, Κίτσαθον, καὶ Μοκλασκόδ συνεχωνεῦθησαν ταῖς ὁμόροις ἐκκλησιαστικαῖς πατριαρχικαῖς, κατὰ δὲ τὴν 3 Φεβρουαρίου τοῦ 1764 ἐπὶ Σαμουὴλ τοῦ Πατριάρχου, συνοδικῇ ἀποφάσει καταργηθείσης καὶ τῆς αὐτοκεφάλου τῶν Ἀχριδῶν Ἐκκλησίας (4), ἀνεγνωρίσθησαν αἱ ὑπ' αὐτὴν διεμένουσαι Καστορίζ, Βοδινά, Κορυτσά, Βελλάγραδα, Γρεβενά, Μογλενά, Δεῦραι καὶ Βελισσόι, Μητροπόλεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου, καὶ εἰς τὴν περιθώτην ταύτην Ἀρχιεπισκοπὴν προσάρτηθείσης τῆς τῶν Πρεσπῶν ἐπισκοπῆς, ἐπεδόθη ὁ ἈΖ' μητροπολιτικὸς βαθμὸς, καὶ ὁ τίτλος «Πρεσπῶν καὶ Λυχνιδῶν ὑπεριμνος» (5).

Ταῦτα περὶ τῆς ἀξίας καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν περιουσιῶν τῆς Πρώτης Ἰουστινιανῆς καὶ τῆς Ἀχριδος· ὁ δὲ περιεργὸς ἀναγνώστης εὐρίσκει ἐν τῷ τέλει τῆς μονογραφίας ταύτης καὶ κατάλογον τῶν ἀπομνημονευομένων ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἱστορίᾳ Ἀρχιερέων. Μεταβαίνομεν δὲ καὶ εἰς σύντομον ἐκθεσιν τῶν πολιτικῶν περιπετειῶν τῆς διασῆμου ταύτης χώρας.

ὑπὸ τοιαύτην πολιτικὴν ἰσχύν, ἣν ὁ Ἰουστινιανὸς διψήλως προσημήνησε εἰς τὴν προσμὴλ του πατριῆδα, διέτρεξεν ἀπροσκόπως αὐτὴ ἀπὸ τοῦ 5 αἰῶνος μέχρι τοῦ Η', ὅτε κατέκτησαν αὐτὴν οἱ Βούλγαροι μετονομάσαντες Ὀχρίδα, ὡς προαίρηται δὲ ἐκ

τοῦ βουλγαρικοῦ ζυγοῦ ἀπαλλαγεῖσα τῷ 1020 μετὰ πάσης τῆς Ἰλλυρίας ὑπὸ τοῦ βουλγαροκτόνου Βασιλείου, ἔμεινε ὡς κληρὸς τῆς βυζαντινῆς αυτοκρατορίας μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς ΙΠ' ἐκατονταετηρίδος, ὅτε ἡ Κωνσταντινούπολις κατακτήθη ὑπὸ τῶν Φράγκων, μετὰ δὲ τὴν τοιαύτην ἀναστάσειν ἀπαντῶμεν αὐτὴν τῷ 1220 διεπομένην ὡς βουλγαρικὴν τοπαρχίαν πρῶτος Ἀσθλάβου συγγενοῦς τοῦ Ἀσάν, βασιλέως τῆς δευτέρας βουλγαρικῆς δυναστείας, καὶ ὑπὸ τὴν δυναστείαν ταύτην ὑπέκυτο μέχρι τοῦ 1230, ὅτε κατέλαβεν αὐτὴν ὁ τῆς Ἠπείρου Δεσπότης Μιχαὴλ ὁ Β'. Ἐξ ἐκείνου ἀφαιρέθεισα τῷ 1250 διὰ τῶν στρατηγῶν τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ τοῦ Κορμηννοῦ, διετέλεσε διαρκῶς οὕσα αὐτοκρατορικὴ χώρα μέχρι τοῦ 1346, καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ τῆς Σερβίας Κράλης Στέφανος ὁ Ἐλεήμων κατέκτησεν αὐτὴν, καὶ ὑπὸ τὸ Σερβικὸν σῆπτρον διέμεινε μέχρι τοῦ 1390, ὅτε ὑπεβλήθη καὶ αὐτὴ μετὰ τοῦ πλείστου μέρους τῆς Νέας Ἠπείρου καὶ ἰκανοῦ μέρους τῆς Παλαιᾶς ὑπὸ κυριαρχίαν ἁλβανικὴν διὰ καθ' ὅλην τὴν ἐποχὴν τοῦ περιθώτου Σιεντέβη εὐρίσκουμεν καὶ τὴν Ἀχρίδα συμπεριλημμένην εἰς τὴν κυριαρχίαν του μέχρι τῆς ἀποθιώσεώς του, ὅτε ἀπασα ἡ χώρα τῆς Ἰλλυρίας ὑπέκυψεν εἰς τὸν τουρκικὸν ζυγόν.

Ἡ τῆς Ἀχριδος πόλις, ἣτις ἐπὶ τῆς Σερβοκρατίας ἐπαυξήθεισα ἐξετάθη πρὸς τὴν Λυχνίτιδα, καὶ περιέλαβεν ἅπαν τὸ ἔδαφος τῆς Λυχνιδῶν, ὠνομάσθη παρὰ τῶν κατακτητῶν Ὀθωμανῶν Γλουστεντῆλ καὶ Ἐδρινά (6), ἡ δὲ τοπαρχία διετήρησε καὶ παρ' ἐκείνοις τὸ ἀρχαῖον ὄνομα τῆς Ἀχριδος (7). Ταύτης τῆς τοπαρχίας (Σαντσακλιῦ) ἡ δικαιοδοσία περιελάμβανεν 11 διοικητικὰ τμήματα ἢ ἐπαρχίας (8)

(4) Μελέτιος (Γεωργ. Β. σελ. 468). Ἡ μαρτυρία τοῦ Μελετίου ὑποδεικνύει ὅτι ἀδικῶς κατηγορεῖ τὸν βῆθειαν κύριον Δημήτριον τὸν Μιχαὴλ Λυχνίτιαν, ὡς γράφοντα ἐπὶ τῇ Ἀχρὶς ἐκλήθη Κλουστεντῆλ, διότι ὁ ἀνεγρῆφας αὐτὸν ἔγραψε τὴν λέξιν ταύτην ἀντὶ Γλουστεντῆλ, λέξιν τουρκικὴν σημαίνουσαν «Ἰουστινιανή».

(5) Παρὰ τῷ Ἀμάρφ ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν κατὰ τὴν τῆς Ὀθωμανικῆς ἐπικρατίας τῶν περὶ τὰ τέλη τῆς ΙΒ' ἐκατονταετηρίδος συνεστηκότων, ἀπαντῶμεν τρία τοιαῦτα ἐν τῇ τοπαρχίᾳ τῆς Ἀχριδος· τὸ τῆς Ἐδρινῆς (ἐκ τοῦ Ἀρῶνου ποταμοῦ), αὐτῆς ταύτης τῆς τοπαρχικῆς ἔδρας· τὸ τῆς Ἰσταράς (Σταρέβου) καὶ τὸ τῆς Ραγῆς (Ρέονας).

(6) Παραθέτομεν ἐνταῦθα τὴν στατιστικὴν τῆς τοπαρχίας ταύτης ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Πουκεβίλ, ἧτις περὶ τὸ 1810.

Ἐπαρχ.	Ὀχρίδα	χωρὰ	80 ἐνοίκιοι	Ἀλβανικῆς
»	Ρέονα	»	25	Βουλγαρικῆς
»	Μπόγραδος	»	18	Μιριδιτικῆς
»	Στάραθον	»	80	Ἀλβανικῆς
»	Στρεῦγχα	»	80	Γαγκικῆς
»	Μικρὴ Στροῦγχα	»	14	Μιριδιτικῆς
»	Δίβρα Ἐπάνω	»	57	Γαγκικῆς
»	Δίβρα Κάτω	»	15	»
»	Μεγάλῃ Γκρόυγχα	»	80	Μιριδιτικῆς
»	Γιούβρα	»	14	»
»	Μάικα	»	»	»

μέχρι των άρχων της τρεχούσης εκατονταετηρίδας, ότε και η λχρς έγινετο έρμαιον της καταδυναστεύσεως του Άλη-πασα, έξοντωθέντος του δυνάστου αυτής Καρά Μουσταφά-πασα. Μετά την έξόντωσιν εκείνου άποκατέστη η πόλις αυτή έδρα τοποτηρητου (Καίμακάμη) έχοντος υπό την εποπτείαν του τας έπαρχίας Καβάγλαν, Γύρανα, Πεκλίνην, Αίβερην, Μάτην, Στάροβον, Πογδορίτσαν και Μόκραν. Έσχάτως γενομένης διοικητικής διαβύθμισεως η της λχρδίας διοικήσις υπεθεβάσθη, όρισθέντος εις αυτήν επάρχου υποκειμένου τῷ διοικητῇ της Κορυτσας, τῷ άναδειχθέντι τοποτηρητῇ, η δε πόλις αυτή εν παρακμῇ τυγχάνουσα ένοικείται ἤδη υπό 1000 μόνον οικογενειών, αΐτινες μετά των ένοικούντων την ὄλην αυτής διοικητικήν περιφέρειαν αναβαίνουσιν εις 20000, ὧν εξάκις χίλιαι προσθεύουσι τὸν Ισλαμισμὸν, τῶν λοιπῶν ὀρθοδόξων ἀπάντων ὄντων. Εξ ὄλων αὐτῶν τῶν ἐνοίκων, 4000 περίπου ἀνήκουσιν εις τὴν Ἑλληνικὴν φυλὴν, 8500 εις τὴν Ἀλβανικὴν καὶ 7500 εις τὴν Σλαβικὴν.

Περαιίνοντες τὴν μονογραφίαν ταύτην επισυνάπτομεν καὶ τὰ ὀνόματα καὶ τὴν ἐποχὴν τῶν καταλαβόντων τὸ πηδάλιον τῆς περιδοῆτου αὐτῆς Ἑκκλησιας, ὅπως ἐκ διαφόρων πηγῶν συνηγάγομεν καὶ ἠρανήσθημεν.

Πρώτης Ἰουστινιαῆς Ἀρχιεπισκοποί.

Κατηλιανὸς ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ μέχρι τοῦ 535
Βενεάτος, ὃ ἐν τῇ συνόδῳ τῆς Ἰλλυρίας προεδρεύων.
Ἰωάννης ὁ Α΄.

Λχρδῶν καὶ Βουλγαρίας.

Κλήμης ὁ ἱεραπόστολος, ἀποβίβασας τὴν 27 Ἰουλίου τοῦ 818
Δαμιανὸς ἐπὶ Ῥωμανοῦ 950-969
Φίλιππος ὁ διάδοχος τούτου.
Δαυὶδ ὁμοίως.
Ἰωάννης ὁ ἐκ Αίβρης ἐπὶ τοῦ Βουλγαροκτόνου Βασιλείου 1020
Αἰών ὁ ἐκ Βυζαντίου διάδοχος 1054
Θεόδωρος ὁ ἐξ Ἰκονίου διάδοχος.
Ἰωάν. ὁ ἐκ Λάμπης.
Ἰω. ὁ Λοῖνος.
Θεοφύλακτος. 1074—1110
Αἰών Μοδγκος ὁ ἐξ Ἰουδαίων, διάδοχος τοῦ Θεοφυλάκτου.
Μιχαὴλ Μάξιμος ὁ εὐνοῦχος.
Ἰωάννης ὁ τοῦ Ἰσαακίου τοῦ Κομνηνοῦ υἱός, κατὰ κόσμον Ἀδριανός.
Ἰωάννης ὁ Καμάτηρος.
Δημήτριος ὁ Χωματινός 1220
Ἰάκωβος, διάδοχος.
Κωνσταντῖνος ὁ Καβασίλας 1260

Γεννάδιος.
Μακάριος, ὁ εὐλογήσας τοὺς γάμους τοῦ βασιλέως τῶν Βουλγάρων μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἀνδρομάκου 1332
Ἄνθιμος ὁ σοφώτατος, διάδοχος τούτου.
Ματθαῖος ὁ πεπαιδευμένος, διάδοχος.
Μάρκος ὁ Ξυλοκαράβης, ὁ τέως Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης 1470
Πρόχωρος ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Ἰερεμίου τοῦ Α΄ 1520
Παΐσιος ἐπὶ τῇ καθαιρέσει τοῦ Ἰωάσαφ τοῦ Β΄ 1564
Σωφρόνιος ὁ διάδοχος
Ὁ τοῦ Βάσου Βοσνίου ἔγγονος, ἀνώνυμος μείνας. 1575
Γαβριὴλ ὁ ἐπὶ Θεοκλήτου τοῦ Β΄ 1585
Νεκτάριος ὁ Ἀχριδινός, φέρων τὸν τίτλον Ἰουστινιανῆς Πρώτης καὶ πάσης Βουλγαρίας, Σερβίας, Ἀλβανίας καὶ ἄλλων τόπων. 1613
Ἄβραμ ὁ διάδοχος αὐτοῦ.
Πορφύριος, ὁμοίως.
Ἄθανάσιος, ὁμοίως.
Ἄβράμιος, ὁμοίως.
Μελέτιος.
Φιλόθεος, ὁ τούτου διάδοχος.
Παρθένιος ὁ Κορυτσαῖος ἀπὸ τοῦ 1670
Γερμανός 1691
Ραφαήλ 1699
Ζώσιμος. 1707
Διονύσιος (*). 1713
Ἰωάσαφ ὁ ἐκ Μοσχονόλεως, πρόεδρος καὶ τῆς Κορυτσαίας ἐκκλησίας ἀπὸ τοῦ 1713—1745
Ἀρσένιος ὁ καὶ τελευταῖος μέχρι τοῦ . . 1767

Περσῶν καὶ Ἀχριδῶν Μητροπολίται.
Κυπριανός. 1801
Καλλίνικος 1845
Ἰωάσαφ ὁ ἐκ Ταταούλιον.
Διονύσιος Βύστης, ὁ ἐξ Ἀνδρου.
Ἰωαννῆμιος ὁ ἀπὸ Δυρραχίου 1858
Νεόφυτος ὁ ἐν ἐνεργείᾳ

(*) Τούτου ἡ ὑπογραφή διὰ πρῶτης μελέτης ἐγκυραγεμένη ἀναγινώσκεται ἐν τῷ κώδικι τῆς Μητροπόλεως Κορυτσῆς ἔχουσα οὕτως: «Διονύσιος εὐλόγ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἀ Ἰουστινιανῆς καὶ Ἀχριδῶν, Σερβίας, Βουλγαρίας, Ἀλβανίας, Β. Μακεδονίας καὶ τῶν λοιπῶν.» Ὁρα καὶ Πανδ. ἔτος 17, σελ. 177.

ἨΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ ΕΝ ΑΜΕΡΙΚΗ.

(Συνέχ. Ἰδε φυλλ. 424.)

Η΄.

Μηχανικοί καὶ μηχαναὶ ἐν Ἀμερικῇ.

Ἡ δὲ μηχανικὴ τιμᾶται διαφερόντως ἐν τῇ Ἀμερικῇ, διότι συντέμνουσα τὸν χρόνον, φειδομένη τῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου καὶ αὐξάνουσα τὰ προϊόντα, ἀναπληροῦ τὴν ἔλλειψιν τῶν βραχιόνων κατὰ τὴν ἀπεράντων ἐκείνην χώραν, ὅπου ἡ μὲν πρὸς τὴν ἐργασίαν ὀρμὴ εἶναι διηνεκής καὶ ἀκατάσχετος, ἡ δὲ ἀνάγκη τοῦ προάγειν κατέστη πάθος διακείσταν. Διὸ ὑπὲρ πάντα ἄλλον λαὸν οἱ Ἀμερικανοὶ μεταχειρίζονται μηχανὰς καὶ ἀτμὸν, καὶ ἔχουσι μηχανικοὺς καὶ μηχανὰς ἄλλοκότους καὶ διαφόρους τῶν ἡμετέρων, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄκρον ἐπωφελεῖς.

Καὶ κατὰ πρόωτον ἂς ρίψωμεν τὸ βλέμμα ἐπὶ τὰς μεγάλας ἀτμοκινήτους μηχανὰς, τὸ βιομηχανικὸν αὐτὸ κούχημα τῆς Ἀμερικῆς. Ναὶ μὲν οὔτε τεχνίτης εἶμι, οὔτε διὰ τοὺς περὶ τὴν μηχανικὴν ἰδίως ἀσχολουμένους γράφω· ἀλλ' ἐπιθυμῶ νὰ μεταδώσω καὶ περὶ ταύτης πρὸς τοὺς περιέργους ἀναγνώστας εἰδήσεις τινὰς, ἀναγομένας μᾶλλον εἰς τὰ ἔθη τῶν κατοίκων τοῦ νέου κόσμου.

Τὴν τόλμην τῶν Ἀμερικανῶν βλέπομεν ἀνεπτυγμένην καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν θαλασσιῶν ἀτμοκινήτων μηχανῶν, ὧντινες εἰναι γιγάντιαι. Πλὴν τῶν μεγίστων ἀτμοπλοίων τῶν διαπλεόντων μεταξύ Εὐρώπης καὶ Καλλιφορνίας, τὰ διασχίζοντα τοὺς ποταμοὺς Ὄιον, Μισισσιππὴν καὶ Ἰδσονα εἶναι ἀληθῆ παλάτια, δύο, καὶ τρεῖς καὶ τέσσαρας ὀροφᾶς ἔχοντα ὑπεράνω τοῦ ὕδατος. Τὰ ἀγαθὰ αὐτὰ ἀτμόπλοια, τῶν ὁποίων οὔτε ἰδέαν ἔχομεν ἐν Εὐρώπῃ, εἶναι ἄλλαι πόλεις περιέχουσαι καὶ δύο χιλιάδας ἐπιβατῶν, καὶ ἐμπορευμάτων πλῆθος πολὺ, καὶ ποίμνια ἀναριθμητά.

Ἀλλὰ μήπως καὶ οἱ ποταμοὶ, ἢ μᾶλλον αἱ γλυκεῖαι θάλασσαι, τὰς ὁποίας ὀνόμασα, συγκρίνονται πρὸς τὰς λεγομένας μεγάλας λίμνας τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Ἑλβετίας; Καὶ αἱ μέγιστα τούτων, παραβαλλόμεναι πρὸς τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς λίμνας τῆς Ἀμερικῆς, φαίνονται ρυάκια. Ἐνῶ δὲ εἰς τὴν Εὐρώπην θαυμάζομεν τὰ ἐν ταῖς λίμναις ἀτμοκίνητα, τὰ ἔχοντα τεσσαράκοντα ἵππων δύναμιν, εἰς τὴν Ἀμερικὴν θεωροῦνται μέτρια ὅσα ἔχουσιν ἐξακοσίων ἵππων δύναμιν. Ἔναι δὲ τὰ ἀτμόπλοια ταῦτα οὐ μόνον ἐξωτερικῶς ἀλλὰ καὶ ἐσωτερικῶς κομψότατα καὶ μεγαλοπρεπῆ. Πανταχοῦ βλέπεις τὸν χρυσὸν, τὴν μέταξον καὶ τὸ βελούδον ἐστράπτοντα, ἀφρόνους ὠραιοῦς τάκτητας καὶ θαυμαστά κάτοπτρα· βιβλιοθήκη, κύμβαλα καὶ παντοειδῆ

παίγνια εὐρίσκονται πρόχειρα. Δυστυχῶς ἡμᾶς ὁ ἐπιβάτης δὲν εἶναι καὶ πάντοτε ἀσφαλής· διότι ἐὰν ὁ κυβερνῶν τὸ πλοῖον ἀπαντήσῃ ἄλλο ἀτμόπλοιον τὸν αὐτὸν δρόμον τρέχον, ἀγωνίζεται νὰ τὸ υπερβῇ θερμαίνων ὑπὲρ τὸ δέον τὴν μηχανὴν διὰ τὴν γαιανθράκων καὶ ξύλων, ἔτι δὲ καὶ ρητίνης. Καὶ ἐὰν τὸ ἀνταγωνιζόμενον πλοῖον δὲν ὑποχωρήσῃ, ὁ ἐνθουσιασμὸς μεταδίδεται καὶ εἰς τοὺς ἐπιβάτας, καὶ εὐθὺς ἀπὸ τῶν ἀποθηκῶν μέχρι τοῦ πευρακτωμένου κλιβάνου σχηματίζεται σειρά ἀνθρώπων, οἵτινες μεταβιβάζουσιν ἀλαλάζοντες ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς τοῦ ἄλλου τὰς χεῖρας τὴν καύσιμον ὕλην, ἥτις μετ' ὀλίγον θὰ φέρῃ εἰς θρίαμβον ἢ εἰς καταστροφὴν.

Τὰ ἀμερικανικὰ ἀτμόπλοια κατασκευάζονται εἰς τρόπον ὅστε τὰ μὲν φορτία ν' ἀποτίθενται ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, τὸ δὲ κύτος νὰ κατέχεται ὑπὸ τῆς ὑπερμεγέθους μηχανῆς, τῆς ὁποίας μένος ὁ γιγάντιος μοχλὸς φαίνεται ἐν μέσῳ τοῦ πλοίου, ὡς τις ἀντλία ἀδιακόπως κινουμένη. Πλησίον δὲ τοῦ μοχλοῦ, ἀλλ' ὕψηλότερα, ἄνω πασῶν τῶν ὀροφῶν, κείται μικρὰ σκάκις, ὅπου ἔστανται ὁ κυβερνήτης καὶ ὁ κρατῶν τοὺς οἰκίας πηδαλιόχοος.

Μικρὰ δὲ ἀτμόπλοια δὲν εὐρίσκονται εἰς τὴν Ἀμερικὴν· τὰ μικρότερα εἶναι τὰ λεγόμενα ferry boats, πλέοντα τὸν ποταμὸν τῆς Ἀνατολῆς μέχρι Νεοθωράκου, ἥτοι περὶ τὰ 160 μέτρα, καὶ πάντας τοὺς ἄλλους ποταμοὺς, διότι αἱ γέφυραι εἶναι σχεδὸν ἄγνωστοι.

Αἱ μηχαναὶ κατασκευάζονται ἐν γένει στερεαὶ καὶ ἔννευ πολυτελεῖαι, διότι οἱ Ἀμερικανοὶ προτιμῶσι τοῦ κομποῦ τὸ ὀφέλιμον. Ἐξαιροῦνται δὲ μόνον αἱ πυροσβεστικαὶ μηχαναὶ, περὶ ὧν ὀμιλήσαμεν. Ὅπως καλλωπίσασιν ταύτας καὶ δι' ἀδαμάντων οἱ Ἀμερικανοὶ πωλοῦσι καὶ αὐτὰ αὐτῶν τὰ ἐνδύματα. Φαντάσθητε λοιπὸν πόσον εὐλαεῖν φαίνονται αἱ πλεῖστα μηχαναὶ συγκρινόμεναι πρὸς τὰς πυροσβεστικὰς. Αἱ τῶν σιδηροδρόμων εἶναι τοσοῦτω κατὰμαυραὶ, ὥστε ὁ ἀεγὲς τις ὅτι πενηθοροῦσιν ἐκ προκαταβολῆς διὰ τὸν θάνατον τῶν ἐπιβατῶν, οἵτινες μετὰ μικρὸν ἴσως ὁ καταβουισθῶσιν εἰς τινὰ ἄβυσσον, ὡς συνεχῶς συμβαίνει εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Ὁ Ἀμερικανὸς θέλει καλὰ ἢ κακὰ, ἀκινδύνως ἢ ἐπικινδύνως, νὰ μετακομισθῇ ὅσον τάχιον εἰς τὰ διάφορα μέρη τῆς ἀπεράντου χώρας τοῦ ἕλλως τε καὶ ὁ βίος τῶν ἀνθρώπων λογίζεται μικροῦ λόγου ἕξις, διότι συνείθισαν νὰ θεωρῶσιν αὐτοὺς οἱ ἐν Ἀμερικῇ ὡς ἄλλα ἱμφορέματα εἰσαγόμενα κατ' ἔτος ἔξωθεν, καὶ εἰσγόμενα ἔτοιμα ὡς τὰ μεταξωτὰ καὶ αἱ τσόχαι. Παιδιά ἀναλόγως βλέπει ὀλίγα, καὶ διὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἀτοπον νὰ εἰπωμεν ὅτι τὰ ἐν Εὐρώπῃ βλαστάνοντα συγκομίζει ἡ Ἀμερικὴ ἀνδρῶν

θάντα, και συγκομίζει απλήστως, διότι ο φειδόμενος μὲν τοῦ χρόνου, καταφλεγόμενος δὲ ὑπὸ ἐπιθυμιῶν ἀπολαύσεων λαὸς αὐτῆς, ἔχει ἀνάγκη βωμολέων βραχιόνων ἵνα καλλιεργήσῃ τὴν γῆν καὶ ἀνεγείρωσι πόλεις, αἵτινες ἀναφύονται καθ' ἑκάστην μεταξὺ τῶν θασσῶν ὡς ἐκ θαλάσσης. Διὰ τοῦτο ἡ δραστηριότης, οἱ ἀγῶνες, ἡ περὶ τὴν ἐργασίαν ἀκάθεκτος μανία εἶναι ἀκατανόητοι. Τὴν ὥραν καθ' ἣν γράφω αἱ Ὁμόσπονδοι Πολιτεῖαι ἔχουσι 38,0000 χιλιομέτρων σιδηροδρόμους, δι' ὧν, μετασκευαζόμενων εἰς σιδηρὰν στεφάνην, περιζωννύεται ὁλόκληρος ἡ γῆ, ἡ δὲ Ἀγγλία, ἡ ὑπὲρ πᾶσαν ἑλλην ἐπικράτειαν τῆς Εὐρώπης διασχίζομένη ὑπὸ σιδηροδρόμων, ἔχει 20,0000 μόνον. Ἐνεκὰ δὲ τῆς περὶ τὴν συγκοινωνίαν εὐκολίας, ταχύτητος καὶ εὐθηνίας αἱ Ἰνωμῆναι Πολιτεῖαι ἀναπτύσσονται ἀδιακόπως, αὐξάνουσι τὸν πληθυσμὸν καὶ γιγαντιαίως βήμασι προβαίνουν πρὸς ἀπίστευτον ὕλικὴν εὐδαιμονίαν. Μετὰ τὴν ἐλευθερίαν ὁ ἀτμὸς καὶ αἱ μηχαναὶ συντελοῦσιν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο εἰς τὴν ταχέειαν ἀποκατάστασιν τοῦ φιλοπόνου αὐτῶν λαοῦ.

Οἱ γεωργοί, οἵτινες πάντες καὶ ἀναγινώσκουσι, καὶ γράφουσι, καὶ τακτικῶς λαμβάνουσι καθ' ἡμέραν τὴν ἐφημερίδα εἰς ἣν ἐγράφουσι συνδρομηταί, βελτίουν τὴν πρόδον ὅπως καὶ τῶν πόλεων οἱ βιομήχανοι. Ἡ καλλιέργεια γίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διὰ τοῦ ἀτμοῦ, καὶ διὰ μηχανῶν 40, 50 καὶ 60 ἵππων ἀροτριῶσι, σπείρουσι, θερίζουσι καὶ λιμνίζουσι.

Ἐνὶ λόγῳ τῶν μηχανῶν γίνεται χρῆσις χάριν πάντος ὅ,τι δύναται νὰ ταχύνη τοὺς συνοικισμοὺς καὶ ν' αὐξήσῃ τὴν ὕλικὴν εὐδαιμονίαν. Οἱ Ἀμερικανοὶ ἐφεύρου τὸν ὀρυκτῆρα.

Ὁ ὀρυκτῆρ εἶναι κινήτῃ μηχανῇ, δι' ἧς ἀνασκάπτεται ἡ σκληρὰ γῆ σχηματίζεται δὲ ἐκ γερανοῦ στρεφόμενου κατὰ τὸ ἥμισυ περὶ ἑαυτὸν, ἀπὸ τῆς ἀκρας τοῦ ὀποῦ κρέμαται ἄλλοις ἀνυψοῦσα καὶ καταβιβάζουσα 80000, ἧτοι κἀδδον ὀδοντωτῶν, ὅστις κόπτει τὴν γῆν ὅπισθεν δὲ τοῦ γερανοῦ κείμενος ὁ λέβηθς τοῦ ἀτμοῦ διευθύνει τὴν μηχανήν. Ἐντὸς λεπτοῦ τῆς ὥρας, καὶ ὀλιγώτερον, διὰ τοῦ ὀρυκτῆρος γερμίζονται ὁλόκληρος ὁμαζα μὲ χῶμα.

Ἡ μηχανὴ αὕτη, πάγκοινος καθ' ἅπασαν τὴν Ἀμερικὴν, ἐγένετο δεκτὴ καὶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν, καὶ τὴν Ῥωσίαν, καὶ τὴν Γαλλίαν κατὰ τὴν κατασκευὴν τῶν σιδηροδρόμων. Καὶ ἐὰν ἡ γῆ δὲν εἶναι πολλὰ τραχεῖα, ἡ ἐργασία τοῦ ὀρυκτῆρος ἀναπληροῖ τὴν ἐργασίαν ἐνενηνῆκοντα ἀνδρῶν.

Διὰ τὴν οἰκοδομὴν τῶν ἐκ λίθου ἢ κεράμων οἰκιῶν μεταχειρίζονται περιεργωτάτην μηχανήν πρὸς λιθοτομίαν, κατασκευὴν ἐπιστυλίων, σχεδιογραφίαν κοσμημάτων καὶ καθέξης, ἧτις κινουμένη ὑπὸ ἀτ-

μοῦ ἐργάζεται διὰ μιᾶς μετὰ πολλῶν ἐργαλείων κοπτικῶν, ζεστικῶν, γλυπτικῶν, στρογγυλιστικῶν καὶ ἄλλων.

Εἰ δὲ ἡ οἰκία εἶναι ξυλίνη, ὑπάρχει μηχανὴ, δι' ἧς μεταφερομένη ἀπὸ τοῦτο εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος, καθίσταται ἐπὶ νέων θεμελιῶν. Εἶδον ἐγὼ αὐτὸς τὸ παρελθὸν ἔτος εἰς Νεοβράιτον οἰκίαν οὕτω πως μετακομισθεῖσαν καὶ θεμελιωθεῖσαν ἐντὸς μιᾶς μόνου ἡμέρας. Καὶ ἐνθ' τὴν προτοραίαν ἔκειτο παρὰ τοὺς πρόποδας βουνοῦ, τὴν ἐποῦσαν ἀνυψοῦτο εἰς τὴν ὑψηλοτέραν αὐτοῦ κορυφήν.

Ὀλίγον πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μου ἐκ Νεοβεράκου τολμηροὶ τινες κλέπτει, τοιαύτην μετεχειροσθέντες μηχανήν, ἐκλεψάν οἰκίαν ἐπισκευαζομένην ἢ δὲ ἀστυνομία εἰδοποιηθεῖσα παρὰ τοῦ ἰδιοκτῆτου ὅτι δὲν εὗρισκε πλέον αὐτήν, ἀνεκάλυψε μὲν τοὺς κλέπτας, οὐχὶ ὅμως καὶ τὸ κλαπὲν, διότι κατασφραγίσαντες ἤδη αὐτὸ τὸ εἶχον πωλήσει λιανικῶς.

Τὸ γεγονός τοῦτο, ἀληθέστατον καὶ διὰ πᾶσιν τῶν ἐφημερίδων τοῦ Νεοβεράκου διασπασιθὲν, ἐξελέγγει τὸ εὐτελὲς τῶν ἡμετέρων λαποδητῶν, οἵτινες περιορίζονται εἰς ὑπεξαίρεσιν μανδυλίων καὶ ταμβακοθηκῶν.

Ἐπειδὴ δὲ ἐν Ἀμερικῇ δημοσιεύονται ὑπὲρ πᾶν ἄλλο μέρος τῆς οἰκουμένης πλείονες ἐφημερίδες, ἐφευρέθησαν καὶ τελειόταται μηχαναὶ ἐκτυπώσεως. Ἡ New-York Herald, ἐφημερίς ἴση πρὸς μέγαν σινδῶνα, ἔχει τὴν ἰσχυροτάτην ἴσως τοῦ κόσμου μηχανήν, ἧτις κυλινδροειδῆς οὖσα ἐκτυποῖ συγχρόνως καὶ τὰς δύο ὑπερμεγέθεις σελίδας, κόπτει τὰ φύλλα καὶ ῥίπτει αὐτὰ ἔτοιμα εἰς δίπλωσιν καὶ ὅμως εἶναι ἀπλουστάτη τριακόσια ἀντίτυπα ἐκτυποῦνται καθ' ἑκάστον λεπτὸν, ἧτοι 18000 τὴν ὥραν. Ἀρχεται δὲ ἡ ἐκτύπωσις τὴν πέμπτην τῆς πρωΐας, καὶ λήγει τὴν ἐνάτην ἢ δεκάτην ὥραν τῆς νυκτός.

Δύο ὥρας μετὰ τὴν ἐξ Εὐρώπης ἀφίξιν τῶν ἀτμοπλοίων, αἱ κυριώτεραι ἐφημερίδες τοῦ Νεοβεράκου πωλοῦσι κατὰ μυριάδας καθ' ὅδον τρισμῆγιστα παραρτήματα, διαλαμβάνοντα τὰς σπουδαιότερας τῶν εἰδήσεων ἐντὸς ἄρα δύο ὥρῶν ἀνεγνωσθησάν, ἐστοιχειοθετήθησαν καὶ ἐτυπώθησαν κατὰ χιλιάδας αἱ εἰδήσεις αὐταί.

Εἴπομεν ἤδη ὅτι τὸ κορυφαῖον τῶν ἀξιομάτων τῶν Ἀμερικανῶν εἶναι τοῦτο «time is money», ἧτοι ὁ χρόνος εἶναι ἀργύριον. Ἐννοεῖται λοιπὸν ὅτι πρὸς ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τοῦ ἀξιώματος τούτου, οὐ μόνον φέρουσι πάντες ὀρολόγιον, ἀλλὰ καὶ εἰς πάντα τὰ δωμάτια αὐτῶν ἔχουσι τοιαῦτα ἑπειδὴ δὲ ἐπρεπε νὰ ὦσι καὶ εὐνοια, ὁ ἐφευρετικὸς νοῦς τῶν Ἀμερικανῶν ἐπενόησε μηχανὰς κατασκευαζούσας ξύλινα ὀρολόγια, δεικνύοντα ἀκριβῶς τὴν ὥραν, ἑτιμὰ πωλοῦνται πρὸς τρεῖς περίπου δραχμάς.

Ἰπάρχουσι δὲ καὶ μηχαναὶ δι' ὧν κατασκευάζονται σανδάλια. Ἡ Τροία παράγει τέσσαρας χιλιάδας ζευγῶν καθ' ἑκάστην.

Γνωσταὶ ἐγένοντο ἤδη καὶ παρ' ἡμῶν αἱ βαπτικαὶ μηχαναὶ ἐφευρέθησαν δὲ καὶ κοπτικαὶ, κόπτουσαι διὰ μιᾶς δωδεκάδα ἐνδυμάτων.

Αἱ ἱπωφελεῖς ἐφευρέσεις, αἵτινες πρὸ πάντων εἰς τὴν Ἀμερικὴν φέρουσι ταχέως εἰς τὴν ἀπόκτησιν ἀξιολόγων περιουσιῶν, ἐρεθίζουσι τὴν ἀνάγκη ἐργαζομένην φαντασίαν τῶν κατοίκων αὐτῆς. Διὰ ταῦτα ἡ ἑμιλλα τίς νὰ ἐφεύρῃ, ἢ τίς νὰ τελειοποιήσῃ τὸ ἐφευρεθὲν, εἶναι μαγιστή. Ἐχουσι δὲ τὸ ἐλεύθερον εἰς ὅποιονδήποτε δρόμον καὶ ἐν κατοικίῳ, νὰ ἐπιδιδῶνται ἀκωλύτως εἰς πᾶν εἶδος ἐφευρέσεως. Γάλλος τις, παραδείγματος χάριν, κατοικῶν εἰς τὴν πρώτην ὄροφὴν οἰκίας τινὸς τοῦ Howard street, καταγίνετο εἰς ἐφευρέσιν κανονίου τριακοντάκις ἐκπυροσκοποῦντος ἀνὰ πᾶν λεπτὸν. Ἐπράττε δὲ πάντα ἐντὸς τοῦ δωματίου του, σφυραλατῶν, βιζίων μέταλλα, πριονίζων, σχίζων ξύλα, κόπτων σιδηρὰ καὶ ὑποδεχόμενος φίλους.

Ὅτε δὲ μετὰ ἐπίπονον ἐργασίαν ἐκτὸς μηνῶν κατόρθωσεν ὅ,τι ἐπιθύμει, ἔστησε τὸ κανόνιον του καὶ ὑπερήφανος διὰ τὴν ἐπινοίαν, ἐκανονοβόλει τριακοντάκις τὸ λεπτὸν. Καθ' ἑκάστην βολὴν ἡ οἰκία ὁλόκληρος ἐσειέτο ἐκ θεμελιῶν, καὶ οἱ λοιποὶ κάτοικοι, ἀνατιναζόμενοι εἰς τὰ θρανία καὶ τὰς κλίνας αὐτῶν, ἔτρεμον ἄλλ' ἐπὶ τέλους συγελθισάν, καὶ ὁ καλὸς σου Γάλλος ἐξηκολούθει γυμναζόμενος. Τῶν συγκατοίκων τις ὅμως βλάπων ὅτι οἱ ἐξωθεν ἐρχόμενοι, ἀγνοοῦντες τὰ τῆς ἐφευρέσεως, ἐτρέμαζον, ἐχάραιε πρὸ τῆς θύρας κεραλαίως γράμματα τὰ ἐξῆς: «ἔχετε τὸν νοῦν σας, διότι ἐδῶ κανονοβολουσι».

Καὶ ὁ υἱὸς δὲ τοῦ ἐφευρετοῦ, θαυμάζων τὴν ἐπινοίαν τοῦ ἰδίου πατρὸς, κατεσκευάσεν ἕτερον κανόνιον, ἀλλὰ μικρότερον, τὸ ὁποῖον ἐξηρῶντο κρότους εὐθὺς μετὰ τοὺς τοῦ μεγίστου. Καὶ ὅμως οὐδεὶς παρεπονείτο.

Τὸ κανόνιον αὐτὸ, ἐξήρασθην ὑπὸ εἰδημόνων, ἀνεγνωρίσθη ὡς ἐντελέστατον ὄργανον καταστροφῆς. Δύο μόνον πυροβολητὰ ἀρκοῦσιν εἰς τὴν διαχειρισίν του.

Εἰς τὰς σημαντικώτερας πόλεις τῆς Ἀμερικῆς, ὑπάρχουσι ἔμποροι θυγάμεις, αἵτινες ἔχουσι οἰκίας πλήρεις ἀτμοῦ, τὸν ὁποῖον πωλοῦσι πρὸς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκη. Οὗτοι ἐρχόμενοι εἰς τὰς ἀτμοφόρους οἰκίας στήνουσι τὴν μηχανὴν αὐτῶν, καὶ ἀγοράζουσιν ὅσῃν δυνάμειν ἀτμοῦ θέλουσιν, ἐνθὲς, δύο, τριῶν τεσσάρων ἢ καὶ πλείων ἵππων.

Ἦσαν τῶν ἡμερῶν ἀπήνητα φίλον μου Ἀμερικανόν, ὅστις μοὶ ἐφάνη πολλὰ σκεπτικὸς.

— Τί ἔχεις; ἠρώτησα.
— Ζητῶ, ἀπεκρίθη, παντοῦ μισὸν ἄλογον καὶ δὲν ἠμπορῶ νὰ εὗρω τὰ μισὰ ἄλογα εἶναι σπάνια ἀπὸ τινος; οἱ πωλοῦντες αὐτὰ ἀρνούνται νὰ τὰ κόψωσι.

— Πῶς! ἀνεφώνησα ἀπορῶν καὶ μὴ ἐνοσῶν τί ελεγε; ζητεῖς μισὸν ἄλογον;

— Μάλιστα, ἀπεκρίθη μὴ παρατηρήσας τὴν ἀπορίαν μου ὁλόκληρον δὲν με χρειάζεται, ἀλλὰ μόνον μισόν. Μήπως γνωρίζεις κανένα ὁ ὅποιος νὰ πωλῇ;

— Ὅχι, οἶπον ἐτι πλέον ἀπορῶν. Καὶ διὰ τί τρώγεις ἄλογον, ἐνθ' ὅ το βωδινὸν κρέας εἶναι καλλίτερον;

— Καὶ μὲν τὸ βωδινὸν τὸ ἀγαπῶ, ἐπανέλαθε γαλῶν, καὶ δὲν ἔχω διόλου ὄρεξιν διὰ ἄλογον ζῆτῶ δὲ ἀτμὸν ἔχοντα μισοῦ ἄλλοῦ δύναμιν.

Εἰς πύσας τὰς ἐμπορικὰς συνοικίας, αἱ οἰκίαι ἔχουσι καὶ τροχάλιον ὅπως ἀναβιδάζωσι τὰ ἐξωθεν φερόμενα εἰς πάντας τὰς ὁδοὺς διὰ τοῦτο βαστάζοι δὲν εὗρισκονται εἰς τὴν Ἀμερικὴν, ἀλλὰ μόνον ἀμαξήλαται μεταφέροντες τὰ ἐμπορεύματα.

Φωτογράφος τις κατοικῶν εἰς τὴν πέμπτην ὄροφὴν, ἐπιθυμῶν νὰ καταστήσῃ ἄκοπον τὴν ἀνοδὸν τῶν πελατῶν του, κατεσκεύασε μηχανήν, δι' ἧς, καθήμενοι ἀναπαυτικῶς ἐπὶ θρανίου, ἀνασφύρονται ἀπὸ τοῦ ἐδάφους, καὶ μετὰ τὴν φωτογράφησιν καταβιβάζονται πάλιν.

Τὸ θέρος εἰς τὰ ξενοδοχεῖα καὶ εἰς ἄλλα τινὰ δημόσια μέρη, μεγάλα μυσαστήρια, κινούμενα ὑπ' ἀοράτων μηχανῶν, δροσίζουσι τοὺς παρακαθημένους.

Τὰ ἐνδυματα πλύνονται καὶ σιδηρῶνται διὰ μηχανῶν ἐντὸς μικροῦ χρόνου διαστήματος τὰ δὲ λιπώματα, ὅσα μέχρι τοῦδε ἐρρίπτοντο ὑπὸ τῶν μαγειρῶν ὡς ἀχρηστα, μεταβάλλονται σήμερον διὰ μηχανῆς εἰς ἀξιόλογον γὰρ. Οἱ ἄμβωνες τῶν ἐκκλησιασίων, κείμενοι εἰς τινὰ γωνίαν, μεταφέρονται εἰς τὸ μέρος, ὅπου ἀναβῆς θὰ ἐμιλήσῃ ὁ ἱερεὺς, ἐπὶ σιδηροδρόμου μεταφερόμενοι δὲ τοσούτῳ τρίξουσιν, ὥστε οἱ τριγμοὶ παταγοῦσιν ὡς κερανοὶ.

Ἰατρός τις ἔμα δὲ καὶ μηχανικὸς ὁ Alpheus Myers, ἐφευρε δίκτυον πρὸς θεραπείαν τῆς ταινίας, οὐ τινος ἰδοῦ ἢ περιγραφῆς.

Τὸ δίκτυον πλέκεται χρυσοῦν ἢ ἀργυρῶν, κατὰ τοὺς τρόπους τοῦ πάσχοντος καὶ τὸν βαθμὸν τῆς πολυτελείας τὴν ὁποίαν θέλει νὰ ἐφαρμόσῃ εἰς τὴν θεραπείαν του ἐντὸς δὲ αὐτοῦ ὑπάρχει ἐλικοειδῆς ἐλατήριον, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου στηρίζεται περὶ ἡ δξυτάτους ἔχουσα τοὺς ὀδόντας, οἵτινες καὶ αὐτοὶ στηρίζονται ἐπὶ βελόνῃς. Ἀποῦ δὲ προστεθῇ τεμάχιον τυροῦ, τὸν ὁποῖον ὑπεραγαπᾷ ἡ ταινία, κλείεται ἡ μηχανὴ. Σημειωτέον ὅτι ὁ πάσχων πρό-

πει να νηστεύση αυστηρότατα πολλές ημέρας. Και όταν εννοήση ο Ιατρός ότι η ταινία, μη έχουσα πλέον πώς να τραφή, λιμώττει, εισάγει επιτηδείως το δικτυον εις τον λάρυγγα του πάσχοντος, ούτινος το στόμα μένει αδιακόπως ανοικτόν, τη βοηθεία φελλού τιθεμένου μεταξύ των άνω και κάτω οδόντων. Ο Ιατρός, κρατών μετά προσοχής την κλωστήν άφ' ης εκρατάται το δικτυον, άνέλκει αυτήν άμα ως η ταινία, ανερχομένη εις τον λάρυγγα ένα φάγη, διαγκάση το δάλωμα.

Ο έρευρέτης άξιολόγος ότι υπάρχουν ταινία διατάζουσαι να διαγκάσωσι την τυρόν, ότι ο πάσχων αναγκάζεται να μείνη και έξ, και δέκα, ενίοτε δε και πλείονας ώρας με στόμα ανοικτόν. Δεν πρέπει όμως, λέγει, ν' αποθαφείνεται.

Και τρώντι ο επιτηδείος ούτος Ιατρός ανασύρει πάντοτε το θύμα του δια της περιέργου αυτής δρμιθς.

Επι πλέον περιέργον θεωρών την άτμοκίνητον μηχανήν δι' ης σφάζονται οι χοίροι, θέλω διηγήσει περί αυτής μετά τινος λεπτομερείας.

Το σφαγείον σύγκειται εκ τεσσάρων μεγάλων κτιρίων, συγκοινωνούντων δια κρεμαστών γεφυρών, ού μακράν του οποίου συνέρχονται αναριθμητα ποίμνια χοίρων, εις πολλούς κυρίους άνήκοντα, άτινα ως εύρυ πεδίων σταχυών έτοιμον προς θερισμόν, περιμένουσι την ιδίαν κατατομίαν.

Δοθέντος σημείου υπό του πρώτου μηχανικού, παραμερίζεται το κιγκλιδώμα το συγκοινωνούν με την είσοδον του πρώτου μέρους της μηχανής, το όποιον ιδίως καλείται σφαγείον, και εϋθός άρχεται η θανατηφόρος εργασία. Οι χοίροι, παρατεταγμένοι κατά στοιχόν, βλέποντες ανοικτήν την περιοχην όρμωσι προς την έξοδον' άλλ' επειδή στενής ούσης αναγκάζονται ν' αναγκαιώσωσι την όρμην, τερατώδεις μάχαιραι κινούμεναι υπό άτμού καταπίπτουσι εις τους λαιμούς των και σφάζουσι αυτούς πριν η παρελθη δευτερόλεπτον, ένθ' άγκιστρα, άρπάζοντα τους όπισθίους πόδας, άνυψούσι τά θύματα με όρμην, και μεταβιβάζουσι εις άεικίνητον μηχανόν, ός τις βυθίζει αυτά εις βάραν πυριφλεγούς άτμού. Μετά μικρόν οι χοίροι αναφαίνονται, και νέα άγκιστρα άρπάζοντα αυτούς μεταφέρουσιν εις κυλινδροειδές μαδιτήριον, το όποιον, έχόν άντικειμέναις περι έκουτό δυνατάς ψήκτρας, άρπάζει το ζώον, και έν τω δικστήματι δέμα ή δεκαπέγτε περιστροφών γινόμενων έντός ήμίσεως λεπτού, μαδξ αυτό και το καθιστά κατάλευκόν ως νέαν όρνιθα. Τότε άλλα άγκιστρα άρπάζουσι και δι' αποτόμου κινήσεως μεταφέρουσιν αυτό εις τι τετράγωνον, όπου σχίζεται από της ούρας μέχρι της κεφαλής. Ένταύθα εργάται εκλέγοντες τά καλά μέρη, βλέπουσι τά λοιπά εις μέγα βείθρον, το όποιον χύνεται εις τον

Όιον. Δι' άλλης δέ σινος μηχανής κόπτονται κατά συμμετρίαν εις διάφορα τεμάχια, των όποιων τά μόν άλατίζονται και κρεμώνται ένα καπνισθώσι, τά δε έμβαπτόμενα εις άλμην άποτίθενται εις πίσους.

Ταύτα δε πάντα εκτελούνται μετά τοςάυτης τάχυτητος, ώστε δυσκολεύεται τις να παρακολουθήση τας πολυπλόκους μετακινήσεις των μηχανών. Χοίροι χοίρους και γρουλλισμοί γρουλλισμούς διαδέχονται άκαταπαύτως, και ουδών πλήθη, ως μυροβόλοι στέφανοι, κρέμονται ύπέρ την κεφαλήν σου.

Το περίεργον αυτό κατάστημα επισκέπτονται πάντες οι ξένοι' ει δέ ποτε τύχη άργόν, οι καταστηματάρχαι, ιδιαιζόντως εύγενεις, σφάζουσιν επίτηδες δεκάδας τινάς χοίρων προς εύχαρίστησιν των ξένων.

Γνωστόν ότι και της Αμερικης και της Εϋρώπης οι σοφοί καταγίνονται μετά συντόνου έπιμελείας εις ανακάλυψιν των δυνάμεων όσας έμπεριέχει ο ηλεκτρισμός' διότι πάντες έννοουσι ότι ύπέρ πών άλλο αυτά θέλουσι συντελέσει εις την πρόοδον της βιομηχανίας, και θέλουσι αναπληρώσει έπιωφελέστερον τον άτμόν. Γοιαύτην τινά μικράν μηχανήν ηλεκτρομαγνητικήν είδον έν Νεοεδοράκω, κινούσαν πιεστήρια τύπου μετά μεγίστης εύκολίας και ταχύτητος.

Δέν νομίζω άναξίαν της προσοχής του άναγνώστου και έτέρων τινά καινοφανή μηχανήν, την όποιαν έφεύρον οι Αμερικανοί φειδόμενοι πάντοτε του χρόνου' ίδού δε αυτή. Κατασκευάζουσι κλίνας, αίτινες εξυπνίζουσιν, ως άλλα εξυπνητήρια ώρολόγια, τους κοιμωμένους εις την παρά τούτων όρισθείσαν ώραν. Κατά την ώραν αυτήν η κλίνη, χορδισθείσα προηγουμένως, συγκροτεί μουσικήν συμφωνίαν ότοκόπον τε και όσον ένδέχεται δυσάριστον. Και εάν η άρμονία αυτή άντι νά εξυπνίση ναυουρίζει τον κοιμώμενον, έπέρχεται δευτέρα συμφωνία, σπασμοδικωτέρα της πρώτης' εάν δε και ταύτης μελωδούσης ό επί της κλίνης είτε εξ όκνηρίας είτε εξ άνάγκης άναπαύσεως δέν έγείρεται, τινάσεται έν μέσση του κραβδάτου ίσχυρόν ελατήριον, το όποιον εκσφενδονίζει φάρεδν πλατύν τον καλόν σου ύπνηλδν εις το πάτωμα.

Της μηχανής αυτής άστέϊόν τι κατόρθωμα διηγήθη ποτέ η έφημερίς Uncle Sam, το εξής:

Ο Κ. W. D. S. ήλθεν εις γάμον μετ' αξιεράστου νέας δεκαεπταετούς, θυγατρός πλουσίου εμπόρου, τελεσθέντα εις την πατρικήν αυτής οικίαν. Ο γάμος έγένετο λαμπρός, και πολλοί ήσαν οι κεκλημένοι. Μετά δε το μεσονύκτιον, άφου άνεχώρησαν πάντες και έφθέσθησαν τά φώτα, οι δε κεκόπιακότες νεόνυμφοι άνεπαύθησαν εις τας άγκάλας του Μορφέως, αίφνης, κατά την γλυκυτέραν ώραν του ύπνου, άκούουσι τρομερόν τριγμόν συνταράττοντα

την κλίνην των. Και εϋθός άνυψοθέντες υπό άοράτου δυνάμεως εξηκοντίσθησαν ως πυροβόλου σφαιραι με τά στρώματα και τας σινδόνας εις το μέσον του κοιτώνος.

Και κατ' άρχάς μόν νομίσαντες ότι συνέβη σεισμός, εξ εκείνων οίτινες άνατρέπουσι πόλεις και χώρας, ένηγαλίσθησαν άλλήλους σφιγκτά και έπερίμενον τον θάνατον. Ο ταλαίπωρος μάστιχα γαμβρός, έλεδν την εδυρομένην σύζυγόν του, ήγωνίζετο παντί σθένει να περηγορήση αυτήν' ότι όμως, έπισθησαν ότι μόνην την κλίνην διέσεισαν ο σεισμός, ήπέρουν εις τι ν' αποδώσουσι το πράγμα. Άλλ' ίδού τι άνίχνυσαν το πρωί.

Η νυμφική εκείνη παστάς ήτο εξυπνητήριος' και επειδή ήτο ώραιότητα, προσδιορίσθη υπό του πατρός δια τους νεόνυμφοις. Άλλ' ο νεώτερος των υιών του, ο μικρός Tom, ζωηρός και πονηρολογημένος, έπιθυμών νά εξεφνήση αυτούς κατά την γλυκυτέραν ώραν του ύπνου, έχόρδισε κρυφίως την μηχανήν, ήτις τοςούτον άνηλεώς κατετάραξε τους νεόνυμφοις.

Άλλ' ίδού άλλη τις μηχανή, αξία του Μέσημερ και του Καλιόστρου, μηχανή προκαλούσα εις όμιλίαν και αυτούς τους νεκρούς. Μέχρι τούδε τά πνεύματα άπεκρίνοντο βραδέως δια της τραπέζης εις τας έρωτήσεις, κτυπούντα έν προς έν τά στοιχεία' η βραδύτης δε αυτή απήλπικε τους μη άγαπώντας νά σπαταλώσι τον χρόνον 'Αμερικανούς' άλλ' ό εκ Φιλαδέλφειας Ιατρός Hare κατώρθωσε να δαμάση τά πνεύματα, και να κατορθώση αυτά να λαλώσιν, ει μη όπως οι άνθρωποι, τουλάχιστον με δλιγατέραν άργοπορίαν έφευραν επί τούτου μηχανήν, την κληθείσαν πνευματοσκοπίον. Την μηχανήν αυτήν συγκροτούσιν εξ διακριτά μέρη, μη ένεργοντα όμως κατ' ιδίαν, αλλά και τά εξ ήμου' άντι λοιπόν να περιμένη, όπως έως τούδε, ο συμβουλευόμενος την κατά στοιχείον άπάντησιν του πνεύματος, βλέπει τους θοθλάμους εις πλάκα, επί της όποιας φαίνονται κεχαραγμένα τά εικοσιτέσσαρα γράμματα του αλφαβήτου, άτινα οικοθεν συνερχόμενα σχηματίζουσι συλλαβάς, κατά την ένευσιν του πνεύματος. Ρητέον δε έν παρεόδη ότι ο Κ. Hare, χημικός ένομοστος και φήμην έχων άνδρός έντιμοτάτου, συγκοινωνεί εύκολώτατα δια μέσου του πνευματοσκοπίου μετά των έν τω άλλω κόσμω ψυχών. Κατ' αυτόν τον τρόπον συνδιελέθη επί μακρόν μετά του Καίσαρος, όστις ήπεν αυτόν παράδοξα και θαυμασία, μετά της ώραιας Κλεοπάτρας, ήτις έδείχθη προς αυτόν εις άκρον αξιέραστος, και μετά του Οδασιγκιάνου, προθύμως έπίδοκιμάσαντος την έφεύρεσιν του πνευματοσκοπίου.

Άλλ' επειδή δέν είναι πάντοτε δυνατός ο μετά

των πνευμάτων διάλογος, ο Κ. Hare προστρέχει και εις τας τραπέζας, τας όποιας άγαπή μόν και τιμή ιδιαιζόντως, άλλλ' μετά το πνευματοσκοπίον.

«Τί προτιμότερον, αναφωνεί, άλλλ' και τί άσπαστότερον της τραπέζης έν τω κόσμω τούτω; η τραπέζα είναι αδιαχώριστος της ανθρωπίνης ζωής. Επί της τραπέζης διαπραγματευόμεθα πών ύπόθεσιν' αγοράς, πωλήσεις, συμβόλαια, έπιστολαί, πάντα γράφονται επί τραπέζης. Η τραπέζα, κύριοι, κατέχει τον πρώτον ήθρον εις τον περιώνυμον πίνακα του Trumbull, τον εξεικονίζοντα την έπιγραφην της διακηρύξεως της Άνεξαρτησίας' η τραπέζα συγκαλεί ήμās τρις της ημέρας περί αυτήν, και όταν έτι δέν πινώμεν, δένάπομακρυνόμεθα, άλλ' άποχωρούντες όλίγον επιδιδόμεθα εις την γλυκύτητα της συνομιλικής πλησίον της. Κακώς άξιούσι πολλοί ότι η θερμάστρα είναι το σύμβολον του οικιακού βίου, διότι πολλάκις έγκαταλείπομεν αυτήν, ένθ' την τραπέζαν ποτέ!»

Και παρήλλοι μόν η άκμή των λαλούντων πνευμάτων εις την Αμερικην, έχουσιν όμως το δικαίωμα να καυχώνται ότι υπήρξε χρόνος καθ' έν άπέκτησαν μεγίστην φήμην. Και έν αύταις ταις Βουλαίς έγένετο λόγος περί αυτών, όπως φαίνεται εκ των πρακτικών της έν Οδασιγκωνία Γερουσίας, άτινα παραθέτομεν κατά ήξιν έν παρεόδασι χάριν του άναγνώστου.

«Κ. Shields. Λαμβάνω την τιμήν να ύποβάλω εις την Γερουσίαν αναφοράν φέρουσαν δεκαπέγτε χιλιάδας ύπογραφών, περί παραδόξου έμα δε και καινοφανούς ύποθέσεως.

«Οι άναφερόμενοι άξιούσιν ότι φυσικά τινα και ήθικά φαινόμενα όπως μυστηριώδους φύσεως, εκλύουσι την προσοχήν του δημοσίου ένταύθα τε και έν Εϋρώπη. Η μερική άνάλυσις των φαινομένων αυτών, άνακαλύπτει την ύπαρξιν κεκρυμμένης τινός δυνάμεως, φανερούμενης δια της άνυψώσεως, της άναρτήσεως, της παρεισαγωγής, ένι λόγω της κινήσεως την όποιαν μεταδίδει εις τινα σώματα έναντίον των φυσικών νόμων.

«Επειτα η δύναμις αυτή διαδηλούται δια λάμψαν αίφνης διαδομένων εις μέρη, όπου ούδεμία χημική ενέργεια, ούδεμία φυσιοφική ιδιότης είναι δυνατών ν' άναπτυχθή, και δια μυστηριωδών ήχων παραπλησίον, νυν μόν προς κτύπους γινόμενους υπ' άοράτων πνευμάτων, νυν δε προς ψιθυρισμόν άνέμων και βροντήν κεραυνού. Ενίοτε δε και ανθρώπων φωνάι η και αλλοκότου μουσικής ήχοι ακούονται. Τέλος πάντων η δύναμις αυτή διαδηλούται και δια θαυμασίων θεραπειών.

«Οι άναφερόμενοι δέν συμφωνούσι περί της αίτίας των φαινομένων τούτων. Οι μόν άνάγουσιν αυτήν εις την νητικήν δύναμιν των από του σαρκικού

ενδύματος ἀππληχθεισῶν ψυχῶν, οἱ δὲ ἀξιοῦσιν ὅτι δυνατόν νὰ ἐρμηνευθῶσι κατὰ τρόπον λογικὸν καὶ εὐχάριστον. Πάντες ὅμως συνομολογοῦσι τὴν ἀλήθειαν τῶν φαινομένων, καὶ ζητοῦσι νὰ συστηθῇ ἐπιτροπὴ ὅπως ἐρευνήσῃ τὸ πρᾶγμα ἐπιστημονικῶς καὶ μετ' ἐπιστάσις.»

Μετὰ τὴν ὁμιλίαν ταύτην ὁ Weller ἠρώτησε τί πρέπει ν' ἀποφασισθῇ περὶ τῆς αἰτήσεως.

«Κ. Peiler. Πρέπει νὰ σταλῇ εἰς τὰς τρεῖς χιλιάδας τῶν ὑπουργῶν. (Γέλως.)»

«Κ. Weller. Προτείνω νὰ σταλῇ εἰς τὸ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν τμήμα. Πιθανὸν νὰ παρουσιασθῇ ἀφορμὴ ὅπως λάβωμεν ἐξωτερικὰς σχέσεις μὲ τὰ πνεύματα. Ἀνάγκη ἔρα τὸ τμήμα αὐτὸ, οὐτινος καὶ ἐγὼ εἶμι μέλος, νὰ γνωμοδοτήσῃ ἂν οἱ Ἀμερικανοὶ πολιταὶ στερῶνται τὰ δικαιώματα αὐτῶν μεταβαίνοντες εἰς τὸν ἄλλον κόσμον. (Γέλως.)»

«Κ. Shields. Τὸ κατ' ἐμὲ συμφωνῶ, φθάνει μόνον ὁ πρόεδρος τοῦ τμήματος νὰ ἀισθάνεται ἀρετὴν τὴν δύναμιν ὥστε νὰ ἐνασχοληθῇ εἰς τόσον σπουδαῖον θέμα. Ἔσως ἦτο προτιμότερον νὰ παραπεμφθῇ εἰς τὸ ἐπὶ τῶν ταχυδρομικῶν ὁδῶν τμήμα, διότι ἐνδέχεται νὰ γίνῃ ἀνάγκη συστάσεως τηλεγράφου μεταξὺ τούτου καὶ τοῦ πνευματικοῦ κόσμου. (Γενικὸς καὶ πολλὸς γέλως.)»

Καταλήγω τὸ κεφάλαιον τοῦτο ἀναμνησκῶν γεγονόσ, ἐνδιαφέρον ἰδίως τὴν ἱστορίαν τῶν ναυτικῶν ἀτμομηχανῶν, τὸ ὅποιον πορίζομαι ἐκ περιεργατάτου καὶ σπανιωτάτου βιβλίου, γραφέντος μὲν ὑπὸ τοῦ Κ. Brissot, τυπωθέντος δὲ ἐν Νεοεβοράκῳ τὸ 1792 ἔτος. Ὁ συγγραφεὺς λέγει ὅτι τὸ 1788 ἔτος ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ Δελακουάρα πολυδάπανοι δοκιμαὶ ἀτμοπλοίων ὑπὸ τοῦ ἐφευρέτου Κ. Fitch, ἐνῶ, διαφιλονεικῶν τὴν ἐφεύρεσιν ταύτην ὁ Κ. Rumsey, παροικεῦσας πλοῖον ὅπως διαπλεύσῃ τὸν Ωκεανὸν ἐντὸς ἡμερῶν δεκαπέντε. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ Ἀμερικανοὶ δὲν ἐπίστευον εἰς ἐφεύρεσιν, ἣτις ἐμελλε νὰ ἐπενεργήσῃ τοσοῦτον εἰς τὴν βιομηχανίαν, ἡ ἀδιαφορία αὐτὴ ἀπεθάρρυνε τοὺς ἐφευρέτας. Ὁ Fulton, ὅστις εἰκόσαέτης ἂν τότε θὰ ἐγνώρισε τὴν ἐφεύρεσιν τοῦ Fitch, ἐπεδόθη εἰς δόκιμην τὸ 1802 ἐν Παρισίῳ, καὶ τὸ 1807 καθέλικυσε τὸ πρῶτον αὐτοῦ ἀτμόπλοιον εἰς τὰ ὕδατα· ἀλλὰ, ἑκατὸν ἔτη προτοῦ, ὁ Γάλλος ἱκτρός Διον. Papin εἶχε κινήσει πλοῖον διὰ τοῦ ἀτμοῦ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Φούλδα ἐν Κασέλι.

Ἀλλὰ μὴ λησμονώμεν ὅτι ποτὲ σχεδὸν οἱ πρῶτοι ἐφευρέται δὲν συγχωρίζουσι τοὺς καρπούς τῶν ἰδίων ἀνακαλύψεων. Ὁ Κολόμβος ἀνεκάλυψε τὴν Ἀμερικὴν, καὶ ὅμως ἄλλου ὄνομα ἐδόθη αὐτῇ ὁ Papin, ὁ Fitch, ὁ Rumsey ἀνεκάλυψαν τὰ ἀτμόπλοια, καὶ ὅμως ὁ μὲν Fulton ἀπέλαυσε τῆς δόξης τῆς ἀνα-

καλύψεως, ἄλλοι δὲ πορίζονται τὰ ἐξ αὐτῆς ἀκαταλόγηστα ὠφελήματα.

Τοιαῦτα δυστυχῶς τὰ τοῦ μισροῦ τούτου κόσμου, ὅπου τὰ πάντα βαίνουσιν ἄνω ποταμῶν, ὅπου ἡ τύχη, κλεισμένους ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμούς, διασκορπίζει ἀδιακρίτως τὰς χάριτας αὐτῆς μεταξὺ ἠθικῆς κακοφωνίας, ἣτις θὰ ἐτάραττον ἐξ ἀπελπισίας τὰς φρένας τῶν ἀνθρώπων, ἂν δὲν εἴναι αὐτοὺς εἰς οἶκτον καὶ γέλωτα.

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΤΟ ΚΙΤΡΙΝΟΝ ΡΟΔΟΝ.

(Συνεχ. ἴδη φυλλὰδ. 424.)

ΘΕΣΘ

Γ.

Τὴν συνομιλίαν τῶν δύο δίσκοφς περὶ τὴν πρῶτην ὄραν ὁ ἀναγγέλλων τὸ γέῦμα κῶδων. Καταβάντες δὲ εἰς τὸ ἐστιατόριον, εὔρον τὸν οἰκοδεσπότην, εἰς ὃν ὁ Τεσιὲ παρουσίας τὸν Ἀνδρέαν ὡς παρὰνυμφον. Ὁ μέλλων πενθερὸς τοῦ Τεσιὲ ἦτο κοντὸς, χονδρὸς, εὐρωστὸς· τὸ ραιδρὸν αὐτοῦ πρόσωπον ἐμαρτύρει λατρείαν πρὸς τὸν Βάκχον, τὸ δὲ ἔνδυμα, ὅτι πρὸ πολλοῦ ἀπεχαιρέτισε τὴν περὶ τὸ ἐνδύεσθαι εὐπρέπειαν τῶν Παρισίων. Ἰπάρξας πάλαι ἐμπόρος γουναρικῶν, εἶχε καὶ τὰ προτερήματα καὶ τὰ ἐλαττώματα τοῦ ἀνθρώπου τῆς τάξεώς του. Σήμερον ὅμως ἐπιθυμῶν νὰ καταλάβῃ εἰς τὴν κοινωνίαν ἀνωτέραν θέσιν, ἐξεπλήρου προθύμως τὰ πολιτικὰ του δικαιώματα, ψηφοφορῶν ἀναλλοιώτως κατὰ τὰς ὁδογίας τῆς ἐφημερίδος τὴν ὅποιαν ἐσέβητο καὶ λόγῳ φιλανθρωπίας ψευδόμενος εἰς τὴν ἰδίαν συνειδήσιν δόσεις, Ὀρχικῶς ὢν, προέκειτο νὰ καταδικασθῇ τις εἰς θάνατον δι' ὃ καὶ ἐξήραιο πάντοτε ὑπὸ τοῦ εἰσαγγελέως. Ἦτο δὲ καὶ ἀνθυπολοχαγὸς τῆς ἐθνοφυλακῆς, καὶ καλλιεργῶν τοὺς θρίδακας τοῦ κήπου του, παρέβαλλε κατὰ νοῦν ἑαυτὸν πρὸς τὸν Κιγμινάτον. Εἰ δὲ καὶ ἐλακτάριζε νὰ στολισῇ τὸ ἱμάτιόν του μὲ ταινίαν παρασήμου, ἔλεγε πάντοτε· «Ἄφοῦ σήμερον δίδεται εἰς ὅλον τὸν κόσμον, ἀληθῆς διάκρισις εἶναι τὸ νὰ μὴ τὸ ἔχη τις.» Κοιμώμενος ἐνωρίς καὶ ἐξυπνῶν ἀργά, δὲν ἐπάτει ποτὲ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐκακολόγησε τοὺς ἱερεῖς, ἐμίσει τοὺς εὐγενεῖς καὶ ἀνεγίνωσκε τὰς μυθιστορίας τοῦ Paul de Kock. Ἐν γένει ὅμως ἦτο ἀξιόλογος ἀνθρώπος, τὸν ὅποιον ἔσφραξε ἀπὸ τὴν μύτιν ὅτε ἔζη ἡ σύζυγός του, καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτῆς ἡ θυγάτηρ του Οὐρανία. Νεὶ μὲν ἐνίστε τῷ ἐπάρχοντο πειρασμοὶ παρακοῆς, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἐγίνετο δαυλικώτερος ἢ προτοῦ.

— Τί λέγεις διὰ τὸν πενθερὸν μου; ἠρώτησεν ὁ Τεσιὲ τὸν Ἀνδρέαν, ἐνῶ ὁ Κ. Σιμάρ συνδιελέγετο μετ' ἄλλου, τεσσαρακονταέτους περίπου, ὕψηλοῦ, ἰσχυροῦ καὶ φαλακροῦ.

— Λέγω ὅτι, κατὰ τὴν κρίσιν μου, εἶναι ὁ ἀξιολογώτερος τῶν πενθερῶν, αἵτινες ἐγεννήθησαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου.

Ἐν τοσοῦτῳ ἀνοίγεισά τῆς θύρας εἰσῆλθον τρεῖς γυναῖκες. Τὸ βλέμμα τοῦ Ἀνδρέου ἔπεσε κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν πρῶτην, ἣτις ἦτο γραία, μετέβη ἀκολούθως εἰς τὴν δευτέραν εἰκοσιπενταετίδα περίπου καὶ ὠραῖαν ξανθὴν, καὶ προσηλώθη εἰς τὴν τρίτην, ἀξίαν ὑπὲρ τὰς ἄλλας τῆς προσηλώσεως ταύτης· ἦτο δὲ τοσοῦτω δροσερὰ, ζωηρὰ, εὐκίνητος, παιδική, ὥστε ἤρχετο ὄρεξις εἰς τὸν βλέποντα αὐτὴν νὰ τὴν ἐρωτήσῃ διὰ τὴν κομμίαν τῆς. Τὸ πρόσωπόν τῆς ἦτο ὠραῖον καὶ χαριεστάτον, καὶ τὸ κάλλος τῶν ὀφθαλμῶν τῆς, οὕτως εἶπεῖν, διπλοῦν· αἱ μαῦραι καὶ μεγάλαι κόραι αὐτῶν περιεῖχον αἰωνίαν θύελλαν, ἐκτοξεύουσαν μὲν ἐνίστε κεραυνούς, μηδέποτε ἔμως μεταβάλλουσαν τὸ διακνέξ αὐτῶν· τὸ κρᾶμα αὐτὸ τῆς ἀφελείας καὶ τῆς ὀρθῆς, τῆς παιδικῆς ἀθωότητος καὶ τῆς περιπαθείας, καθίστα τὸ βλέμμα τῆς τοσοῦτω ἀκτινοβόλον, ὥστε δυσκόλως ἐδύνατό τις νὰ ἀντικρούσῃ τὴν λάμψιν του. Φοροῦσα ἔνδυμα, οὐ τινοσ ἡ λευκότης κατεδείκνυεν ἔτι πλέον τὸ ἀνθηρὸν τῶν παρειῶν τῆς, τὰς κινήσεις οὕσα καὶ ταχεῖα καὶ ἐπιχάριτος, ἐπροχώρησε βαδίζουσα ὑπόπτερον, καὶ ἀντεχαιρέτισε τοὺς προσαγορευσαντας αὐτὴν διὰ μικροῦ νεύματος τῆς κεφαλῆς, καὶ χωρὶς νὰ παρατήρησῃ τὸν μνηστῆρά τῆς οὐτε τὸν ξένον ἐκάθησεν εἰς τὴν τράπεζαν ὡς ἀρχαία τις οἰκοδέσποινα ἔχουσα τριβὴν καὶ πειραν, διὰ τῆς μίας χειρὸς ἐξεσκέπασε τὸ πινάκιον τοῦ ροφήματος, καὶ διὰ τῆς ἑτέρας ἐκωδῶνισεν. Ἦλθε δὲ ὁ θυρωρὸς Νικόλας, ὅστις ὅπως καὶ ὁ μαστρο-Ἰάκωβος εἶχε διπλὰ καὶ τριπλὰ καθήκοντα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κ. Σιμάρ.

Πάντες οἱ συνεστίατορες ἐκάθησαν, μόνος δὲ ὁ Ἀνδρέας ἴστατο ἀκίνητος μὲ ἀνοικτὸν στόμα.

— Καθήσετε, Κύριε, πλησίον τῆς κόρης μου, εἶπεν αὐτῷ τὸ δεύτερον ὁ οἰκοδεσπότης.

Ἄλλ' ὁ Ἀνδρέας εἰ καὶ ἐκλίνα τὴν κεφαλὴν δὲν ἐκινήθη.

— Καὶ ἂν ἐγείθητε, προσέθετο ὁ πρῶν γουναροπάλης, ὅστις ἦτο ὀπισθοῦν κωφός, εἰς τὴν ἐσχῆν ἠμπορεῖ τις νὰ γευθῇ καὶ δις.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἀνδρέας ἐμειδίασεν, ἀλλ' οὐτε ἀπεκρίθη οὐτε ἐκινήθη· θὰ ἔλεγε τις ὅτι τὰ χεῖλη του ἐκαλλήθησαν εἰς τοὺς ὀδόντας του καὶ τὰ ὑποδήματα εἰς τὸ πάτωμα. Οἱ ὀφθαλμοὶ πάντων ἐστράφησαν πρὸς αὐτὸν, καὶ ἡ Οὐρανία, ἣτις ἐπρόσφερε βόφρημα, δίσκοψε τὸ ἔργον τῆς ὅπως παρατήρησεν τὸν

νέον, τὸν ὅποιον μόνη ἡ ὄψις τῆς ἤρκεσε ν' ἀπολιθώσῃ.

— Φαίνεται, εἶπε χλευαστικῶς πρὸς τὴν παρακαθήμενὴν φίλην τῆς, ὅτι ὁ κύριος δὲν εὐχχριστεῖται νὰ καθῆσθαι πλησίον μου.

— Τί ἔχεις, Ἀνδρέα; ἠρώτησεν ὁ Τεσιὲ, ἀποθίδων εἰς αἰφνιδίον τι πάθημα τὸ ἀνεξήγητον φέρσιμον τοῦ φίλου του.

— Ζητῶ συγχώρησιν, εἶπεν ἐπὶ τέλους ὁ Ἀνδρέας· πάσχι ἐνίστε ἀπὸ ἄλλοφροσύνης τοσοῦτω γελοίας...

— Ἴσως ἀπὸ ἀναμνήσεως, ὑπέλαθεν ἡ εἰκοσιπενταετής ξανθὴ, δεικνύουσα συμπάθειαν ὀπίσθιν ἐμπνεύσειν εἰς τὰς γυναῖκας οἱ εὐμοσοφοὶ μελαγχολικοὶ νεοί.

Καὶ καθῆσας ἐστρεψε τὸ βλέμμα πρὸς τὴν ὠραῖαν γειτόνισσάν του, ἣτις τὴν ὄραν ἐκείνην ἀνετίθεζε ποτήριον εἰς τὰ χεῖλη τῆς. Ἰδὼν δὲ ὅτι ἐφόρει ἀράργαδον εἰς τὸν δάκτυλον, ἠσθάνθη τοιαύτην συγκίνησιν, ὥστε ἔχυσεν εἰς τὴν τράπεζαν μέρος τοῦ ροφήματος τοῦ ἡ δὲ Οὐρανία, ἵνα μὴ βραχῆ, ἀπεσύρθη μὲ ὀρμὴν ἐλάφου, παρετήρησεν ἀνήσυχος· τὰ ἔνδυμά τῆς, καὶ ἰδοῦσα ὅτι οὐδὲν ἐκπέθεν ἐξεκαρδίσθη γελῶσα.

Ὁ Ἀνδρέας περιεργάσθη μὲ ἦθος σπουδαῖον τὴν γειτόνισσάν του, καὶ μετὰ ταῦτα στραφεῖς πρὸς τὴν ξανθὴν εἶπεν·

— Ἀναμνήσεις εἶπετε, κυρία; ἴσως.

Τὴν ἀπόκρισιν αὐτὴν ἀκούσασα ἡ ξανθὴ ἔμεινεν ἐκθαμβος, ὡς ἂν ἀπετεινετο πρὸς αὐτὴν ὁ λόγος ἐλληνοιστὶ ἢ ἀραβιστὶ.

— Δὲν εἶς ἐννοῶ, ἀπεκρίθη ἐπὶ τέλους μειδιάσασα καὶ μνηδῶως παραχόβισα.

— Καὶ σεις, κυρία, μ' ἐννοεῖτε; ἠρώτησεν ὁ Τεσιὲ τὴν γειτόνισσάν του μὲ τόνον φωνῆς ὀπισθοῦν εἰρωνικῶν.

— Ἄν προτεινέτε αἶνιγμα ἢ γρίφον, ἀπεκρίθη ἡ Οὐρανία πλατόνασα τοὺς φλογεροὺς ὀφθαλμούς τῆς, καὶ ἔχουσα τὴν πεποιθήσιν ὅτι ὁ μέλλων παρὰνυμφός τῆς δὲν ἦτο μὲ τὰ σωστά του, ἀποταλλῆτε εἰς τὸν πατέρα μου, ὁ ὅποιος θὰ ἐννοήσῃ καλλιτέρας.

— Αἶνιγμα! ἀνεφώνησεν ὁ Κ. Σιμάρ, τανύσας τὰ ὦτα ὡς ἱππος ἀκούων ἀέθους ἤχρον σάλπιγγος· αἶνιγμα!

— Μετὰ τὸ γέῦμα, ἀπεκρίθη ὁ Ἀνδρέας, οὐτινος τὸ ἦθος ἐξέφραξεν εἰρωνίαν.

— Βέβαια ἐτρελάθη, εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ Τεσιὲ κύπτων τὴν κεφαλὴν εἰς τὸ πινάκιον τοῦ τείνας· δὲ καὶ τὸν πόδα ὑπὸ τὴν τράπεζαν ἐκτύπησεν αὐτὸν ὅπως φέρεται εὐπρεπέστερα.

Ὁ δὲ Ἀνδρέας μειδιῶν ἀπαθῶς·

— Ἀνόητε! εἶπε καθ' ἑαυτὸν, κτυπῆ; τὸν ἀγγελόν σου. Ναὶ μὲν αὐταὶ δὲν μὲ γνωρίζουν, ἐγὼ δὲ ὅμως τὰς γνωρίζω, καὶ τὴν φρονὴν ταύτην ἐγὼ θὰ

σύρω τὰ προσωπεῖα. Σ' εὐλογῶ, ψεύτικῆ μου μύτι, διότι ἔνεκα σου δὲν μὲ ἀνγκυλωρίζουν αἱ δύο αὐταὶ σειρήνες. Τώρα δὲ φάγωμεν' μετὰ τὰ ὀπωρικά θυμῶς προετοιμάζω σκηνὴν δραματικωτέραν αἰνίγματος, διότι ἡ συνειδήσει μου δὲν ἀνέχεται νὰ ὑπανδρευθῆ ὁ φίλος μου μὲ γυναῖκα συχνάζουσαν εἰς τοὺς δημοσίους χοροὺς.

Πισθεῖς ὁ Ἄνδρας; ὅτι ἡ Οὐρανία Σιμάρ καὶ ἡ προσωποποιήσασα τοῦ κυτρίνου βόδου ἦτο τὸ αὐτὸ πρόσωπον, ἐπέσθη συγχρόνως ἐπὶ βαλὺ βάραθρον εἶχεν ἀνοικθῆ ἐξ ἐνέδρας ὑπὸ τοῦ πόδας τοῦ φίλου σου. Γινώσκων δὲ ἐκ πείρας, ὅτι παραλογώτατον ἦτο νὰ ζητηθῆ τις μεταξὺ τῶν διεφορημένων φοιτητῶν τῶν δημοσίων χορῶν ἄνθος καθαρὸν, ἐθέλωρσε τὴν Οὐρανίαν ὡς πρόωρον θυμᾶ ἐπιβουλῆς.

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ γέφυματος ἡ Οὐρανία, συνοδευομένη καὶ ἀπὸ τὴν ὡραίαν ξανθὴν κατέβησαν εἰς τὸν κήπον, καὶ τρέχουσαι ὡς ἔλαφοι ἐγέλων διὰ τὴν παράδοξον διαγωγὴν τοῦ νέου φίλου τοῦ Τεσιᾶ· ἀλλὰ καὶ οἱ δύο φίλοι ἐπλησίασαν ἀλλήλους εἰς τὸν κήπον, ἐνῶ ὁ οἰκοδεσπότης συνδιελέγετο περὶ τῆς ἐφημερίδος τοῦ μετὰ τινος ἄλλου.

— Λοιπὸν, ἠρώτησεν ὑπερηφάνως ὁ Τεσιᾶ, πῶς τὴν κῆρος; λέγω δὲ ὑπερηφάνως, διότι χάριν τῶν θελημάτων τῆς ἐλησμόνησε τὴν ὥραν ἐκείνην τὰ ἐλαττώματά της.

— Ὑπερηφάνη, ἀπεκρίθη ψυχρῶς ὁ Ἄνδρας· ἀλλὰ ποῖα εἶναι ἐκείνη ἡ ὁποία ἐκάθητο καταντικρὺ μου;

— Ἡ Κ. Ρενιᾶ, ἑξαδέλφη τῆς Οὐρανίας καὶ σύζυγος τοῦ κυρίου, ὁ ὁποῖος συνομιλεῖ μὲ τὸν πενήτερόν μου.

— Φαίνεται πολλὰ σχετικῆ τῆς Οὐρανίας.
— Σχετικωτάτη· αὐτὴ μὲν ἔρχεται εἰδῶ ἐν καιρῷ τοῦ καλοκαιρίου, ἡ δὲ Οὐρανία περᾶ μαζῆ τοῦ τὸν χειμῶνα εἰς Παρισίους. Πρὸ ἑξ ἑβδομάδων ἦσαν καὶ αἱ δύο ἐκεῖ.

— Ἄ! . . . ἡ κυρία αὐτὴ ἔχει φυσιογνωμίαν ἐρμηνεύουσαν ἐπισηπτόν καρδίαν . . . ἔννοεῖς· καὶ ὁ σύζυγός της ἔχει ἀξιοσημείωτον πρόσωπον.

- Ζοῖσι πολλὰ καλὰ μαζῆ.
- Καὶ θυμῶς . . .
- Τί μᾶς μέλει; ὡς ὁμιλήσωμεν διὰ τὴν Οὐρανίαν . . . τὴν εὐρίσκεις λοιπὸν; . . .
- Θαυμασίαν, σὲ τὸ εἶπα· πλὴν . . .
- Τί πλὴν;
- Δὲν σὲ συμβουλεύω νὰ τὴν ὑπανδρευθῆς.
- Διὰ τί;
- Διὰ πολλοὺς λόγους τοὺς ὁποίους θὰ ἐκατάλαβες καὶ ὁ ἴδιος. Δὲν μὲ εἶπες τὸ πρῶτ' ὅτι εἶναι εὐερέθιστος, θυμώδης καὶ παράφορος;
- Παιδικῶδεις ἐλλείψεις, τὰς ὁποίας θὰ διορ-

θάσω δταν γίνω σύζυγός της. Μή λησμονεῖς ὅτι εἶναι δεκαοκτὼ χρόνων μόλις· πλὴν τούτου τὰ ἐμεγάλωσα τὸ πρῶτ' ἂν δὲν ἔχῃ ἄλλον λόγον . . .

- Ἔχω ἄλλον ἕνα . . .
- Λέγε τον, σὲ παρακαλῶ· μὴ με τυραννεῖς μὲ τὴν σοβαρότητα καὶ τὰ μισολογὰ σου.
- Σὲ ἀποκρίνομαι αὐρίον· ἀλλ' ἐν τούτῳ φρόντισε νὰ ὁμιλήσῃς μὲ τὴν μυστήν σου.
- Ὁ Τεσιᾶ παρατήρησεν ἐκστατικῶς τὸν φίλον του·
- Καὶ ποῦ εἶναι; ἠρώτησεν ὁ Ἄνδρας ἀναζητῶν αὐτὴν διὰ τοῦ βλέμματός.
- Εἰς τὸ σφαιριστήριον ἴσως.
- Ἄς ὑπάγωμεν καὶ ἡμεῖς, διότι ὑποθέτω ὅτι δὲν θὰ μᾶς νομίσουν πολλὰ εὐγενεῖς.
- Ἄς ὑπάγωμεν, ἀπεκρίθη ὁ Τεσιᾶ.
- Καὶ διευθύνθησαν πρὸς τὴν οἰκίαν.

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΤΟ ΔΙΚΑΙΟΝ (1).

Ἄνθρωπε μεγάλε ἢ μικρὲ, πλούσιε ἢ πτωχέ, ἰσχυρὲ ἢ ἀσθενές, σοφὲ ἢ ἀμαθές, εὐγενές ἢ ἀγενές, σὲ εἰδοποιῶ, ἐκπλήττων ἴσως τὴν ἀνοησίαν ἢ ταράττων τὴν δειλίαν σου, ὅτι οὔτε δεσπότην, οὔτε ἀρχηγὸν οὔτε ἄλλον τινὰ κατὰ φύσιν ὑπέρτερόν σου ἔχεις, καὶ ὅτι σὺ εἶσαι κύριος τοῦ τε προσώπου καὶ τῶν ὑπαρχόντων σου.

Τὸ σῶμά σου, ὅσον καὶ ἂν ἐπλάσεν αὐτὸ ἡ φύσις ἀσθενές καὶ ἄσχημον, εἶναι πλέον ἀπαραβίαστον καὶ τοῦ Παλλαδίου τῶν Τρώων καὶ τῆς Κιβωτοῦ τῶν Ἑβραίων. Δὲν ὑπάρχει δύναμις, ἀρχὴ, στρατός, δυνάμενος νομίμως νὰ ἐγγίσῃ τρίχα τῆς κεφαλῆς σου, ἢ νὰ σὲ ἀναγκάσῃ νὰ καθῆσθαι ὅταν θέλῃς νὰ ἴστασαι, ἢ νὰ στρέψῃς δεξιὰ ὅταν θέλῃς νὰ πορευθῆς ἀριστερὰ, ἢ νὰ σὲ βιάσῃ νὰ εἰπῇς ὅτι δύο καὶ δύο γίνονται πέντε, ὅταν ὁ νοῦς σου δὲν ἦναι αὐτῆς τῆς γνώμης. Ἔσο καθ' ὑπόθεσιν νόμος, εὐερέθης καὶ ἀνατραπεῖς ἐν ὑπαίθρῳ, μὴ ἔχων ἢ δέκα λεπτῶν περιουσίαν· ἂν πορφυρογέννητος γίγῃς, ἐπὶ κεφαλῆς ἐκατοντακισχιλίων στρατιωτῶν θελήτῃ νὰ ἀρπάσῃ τὰ δέκα αὐτὰ λεπτά, ἀμύνθητι καὶ φόνευσον αὐτὸν, ἂν δὲν δύνασαι νὰ τὸν ἀναχαιτίσῃς ἄλλως· θέλεις πράξῃς τοῦτο νομίμως.

Ἀλλὰ τί; Σὲ βλέπω ἐξοστηκῶτα καὶ τρέμοντα πλέον λύκου ἐμπεσόντος εἰς παγίδα ἢ δορκάδος ζωογρηθείσης ἐντὸς δικτύου. Τὸ ἐλεύθερον καὶ ὑπερήφανον ζῶον δὲν ἐκπληττεῖται προσβλέπον τὴν δου-

(1) Ἐκ τοῦ νεωτέρου συγγράμματος τοῦ Edmond About το ἐπιγραφόμενον L o P r o g r è s.

λείων, ὅσον δ' ἐκ παραθύσιος δοῦλος ἄνθρωπος ἐνώπιον τῆς ἐλευθερίας. Ἀνετράφης κακῶς, ἀγαπητέ μου ἀδελφε! Πινέφθας τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐν κόσμῳ τεχνιτῶν καὶ ἐνόμισας τοιαύτην τὴν φύσιν. Σοὶ ἔδειξεν σεβάσιμον ἄνδρα, μακρῷ χιτῶνι περιβεβλημένον, καὶ σοὶ εἶπον ὅτι αὐτὸς σκέπτεται ἀντὶ σοῦ (1). Σοὶ ἔδειξεν παλληκαρία τινα κυκνοῦν ἐπενδύτην καὶ ἐρυθρὰς ἀναξυρίδας φέροντα (2), καὶ σοὶ εἶπον ὅτι εἶναι ἐπιφορτισμένα νὰ σὲ ὑπερασπίζωσιν ἢ νὰ σὲ συλλαμβάνωσι, κατὰ τὰς περιστάσεις. Σοὶ παρουσίασαν ἄνδρα φέροντα στολὴν ἐν μέρει ἐκ κυτρίνου δέρματος (3), καὶ σοὶ εἶπον ὅτι ἐγέννηθη ὅπως σὲ φυλακίξῃ ἂν δὲν ὑπακούῃς εἰς πάντας. Σοὶ ἔδωκαν δύο βιβλία δεδεμένα μὲ μαῦρον δέμμα καὶ σοὶ εἶπον· τὸ πρῶτον περιέχει ὅτι χρῆσταις νὰ πιστεύῃς (4), τὸ δὲ δεύτερον, τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα εἶναι διαφοροτρόπως χρωματισμένα (5), ὅτι χρῆσταις νὰ πράττῃς. Εἶδες τὸν πατέρα σου, ὅστις δὲν ἦτο πλούσιος, κρατοῦντα τεμάχιον χάριτος πρασίνου, ἐρυθροῦ ἢ κυανοῦ καὶ λέγοντα μετὰ προσκνοῦς στενοχωρίας· «Πρέπει νὰ πληρώσωμεν δέκα δραχμὰς εἰς τὸν εἰσπράκτορα, ἂν δὲν θέλωμεν νὰ κατάρχη τὰ ἐπιπλά μας», καὶ ἐπέσθη; ὅτι ὁ εἰσπράκτωρ ἐπλάσθη ὑπὸ τῆς φύσεως ὅπως λαμβάνῃ τὰ χρήματα ἢ τὰ ἐπιπλά τῶν πτωχῶν. Εἶδες τὸν πρωτότοκόν σου ἀδελφόν ὑποστρέφοντα ἐκ τῆς δημοφιλίας τὸν πῖλον διὰ ταινιῶν κεκοσμημένον (6)· ἐπεὶ δ' ὅλης τῆς ἡμέρας, ἔπειτα ἐκλαίον ἡμέρας τινὰς λέγων ὅτι ἀνήκε τῷ Βασιλεῖ, ἔπειτα ἐξαρτήσας δέμα ἐκ τῆς ἄκρας τῆς ῥάβδου τοῦ ἀνεχώρησε μετὰ τῶν συντρόφων του, ψάλλον· ἔμαθες τέλος ὅτι δὲν ἐμελλε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ χωρίον διότι ἐρονέθη ὑπηρετῶν τὸν Βασιλέα. Ὅποιον ἐξέλαβες τότε τὸν Βασιλέα; Βεβαίως ὡς ἄνδρα ἄλλης κατασκευῆς καὶ πολυτιμοτέρου ποιότητος. Ὅτε κατὰ πρῶτον ἐφοίτησας εἰς τὸ σχολεῖον, εἰς τῶν συμμαθητῶν σου σὲ ἔδειρε, σὺ δ' ἀνταπέδωκας τὰς πληγὰς· ἐπελθὼν τότε ὁ διδάσκαλος σὲ ἔδειρεν ἔτι πλέον ὅπως σὲ διδάξῃ ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἡ αὐτοδικίαι. Ὅτε κατὰ πρῶτον ὁ ἀνάδοχός σου σοὶ ἔδωκε πενήτηκοντα λεπτά κατὰ τὴν εορτὴν αὐτοῦ, ἡ μήτηρ σου τὰ ἀφῆρεσεν ἰδοῦ ἡ πρῶτη σου σχέσις μετὰ τῆς ἰδιοκτησίας. Ὅτε κατὰ πρῶτον ἐταξείδευσας διὰ τοῦ σιδηροδρόμου, ἔπρασες μεταξὺ δέκα ἢ δώδεκα ἀνθρώπων φερόντων κεντητοῦς πῖλους, οἵτινες σὲ ἀπώθησαν, σὲ ἔσυραν, σὲ ἐπέπληξαν, σοὶ ἐκραζῶν· «Ἄπ' ἐδῶ! ὄχι ἐκεῖ! ἐμπρός! ἐπί-

σω! ταχύτερα! ἄργότερα! ἀνάστηθι! κατὰβηθι! εἰσελθε! ἔξελθε! ἐπανείσελθε!» Καὶ οὕτως ἐσχετίσθη μετὰ τῆς δικαιοσύνης, τῆς κατ' ἐξοχὴν ἐθνικῆς ταύτης μηχανῆς, ἥτις παρέχει ἡμῖν μυρίας μικρὰς ὑπηρεσίας, εἰς ἀντάλλαγμα τῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν χρημάτων ἡμῶν.

Ἀσπομένησον ὅτι ἔμαθες καὶ ἔκουσόν με ἐπὶ τινος στιγμῆς· δὲν σοὶ προστάττω τοῦτο, διότι σὺ δὲς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ σοὶ διδῇ προσταγὰς. Δὲν εἶσαι ἀναγκασμένος νὰ μὲ πιστεύῃς, ἂν καὶ σοὶ ὁμιλῶ ἐξ εἰλικρινοῦς καρδίας. Δέχθητι τοὺς λόγους μου, ἂν εισέρχωνται ἐντὸς τοῦ ἐγκεφάλου σου ὡς ξίφος εἰς τὴν θήκην· ἀπόρριψον δ' αὐτοὺς ἂν δὲν ἐγκρίνωνται ὑπὸ τοῦ λογικοῦ σου. Εἰς μόνον τὴν ἀλήθειαν ἐφεύλεις πίστιν, σὺ δ' εἶσαι ὁ μόνος αὐτῆς κριτής.

Σοὶ ἔδωκαν ἀνατροφήν δμοίαν πρὸς τὴν τῶν δενδρῶν, ἅτινα μόλις θάλλουσιν ὑπὸ τὴν σκιὰν ὑψηλῆς φυτείας. Αἱ μεγάλαι θρῆς νεύουσαι ἐνίστη λέγουσιν αὐτοῖς· «Εὐτυχῆ δενδρῶν, προστατεύομεν ὑμᾶς κατὰ τοῦ ἡλίου καὶ ὑπερασπίζομεν κατὰ τῆς ὑέλλης. Ἄνευ ἡμῶν πρὸ καιροῦ ἠθέλατε ξηρανθῆ ἢ συντριβῆ! — Ἀλλὰ, ἀπαντῶσι τὰ δενδρῶν, καὶ ἡμεῖς εἰμῶν δρυς· καὶ ἂν ἡ σκιὰ ὑμῶν δὲν ἐξάρυεν ἐπὶ τῶν ἡμετέρων κεφαλῶν, ἠθέλομεν γίνεαι ἀρκούντως ἰσχυρά, ὅπως περιφρονήσωμεν καὶ θύελλαν καὶ ἥλιον.»

Πορεύθητι καὶ ἴδε δάσος, οὗ τινος ἀπεκόπησαν τὰ μεγάλα δένδρα· θέλεις ἴδει ὅτι τὰ μικρὰ αὐξάνουσι τότε.

Ἡ μήτηρ σου σὲ ἐγέννησεν ἐπὶ ὕγρῃς σφαίρας γῆς ἀτρεφομένης περὶ ἕγγου πυρός. Διάδραμε πάντα τὰ μέρη τοῦ πλανήτου τῆς γεννήσεώς σου, ὅν μόνον δύνασαι νὰ μελετήσῃς. Τί θέλεις ἴδει; σώματα ἄνευ ὀργάνων, φυτὰ ζῶντα ζωῆν ἀκίνητον καὶ ζωᾶ μαῦλλον ἢ ἦττον τέλεια. Πάντων τῶν ἐπὶ τῆς σφαίρας ταύτης ζῶον τὸ τελειότερον εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ἦτοι σὺ. Ἡ ἱστορία τῶν παρελθόντων χρόνων, καθαρῶς γεγραμμένη ἐν τοῖς σπλάγγνοις τῆς γῆς, σὲ διδάσκει ὅτι ἡ γέννησίς σου εἶναι ἡ τελευταία προσπάθεια τῆς φύσεως, ἥτις προώδευσεν ἐπὶ μυριάδας αἰώνων ὅπως φθάσῃ εἰς τελικὸν ἢ πρόσκαιρον σκοπὸν, εἰς σέ. Ἄν ἡ ἐπαύριον ἐγέννα μετὰξὺ ἡμῶν ζῶον κάλλιον τοῦ ἀνθρώπου ὀργανωμένον, τὸ ζῶον τοῦτο ἠθέλεν εἶναι ἀνώτερόν σου, ὁ κύριος καὶ ὁ νόμιμος θεὸς σού· ἠθέλεν ὑπαγάγει σὲ εἰς δουλείαν ὡς ὑπήγαγες σὺ τὸν κύνα, τὸν βοῦν καὶ τὸν ἵππον· εἰς αὐτὸ καὶ μόνον ἠθέλεν ἀνήκει τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἀπαραβίαστον τοῦ προσώπου· ἠθέλες ἐφεύλεις αὐτῷ σέβας καὶ ὑπακοήν· ἠθέλες εἶναι κτήμα αὐτοῦ, ὡς σήμερον ὁ κύων καὶ τὰ λοιπὰ ζῶα, τὰ ἀρχαιότερὰ σου, εἶναι σοῦ κτήματα.

(1) Ὁ συγγραφεὺς ἀποτεινόμενος πρὸς τὸ ὀλοῦς ἐγγεῖνε ἵστασθα τοὺς λερεῖς αὐτῶν.
(2) Ἐννεεῖ τοὺς στρατιώτας.
(3) Ἐννεεῖ χορηγόλκα. (4) Ἐννεεῖ προσευχητήριον. (5) Ἐννεεῖ τοὺς κἀδικούς.
(6) Συγθέται τῶν Γάλλων γεωυλλέκτων.

Αλλά μέχρις ότου φθάση ή ώρα εκείνη, μέχρις ότου τό ανώτερόν σου ζώον γεννηθή, σύ κατέχεις τά πρωτεία, εις σέ αυτόν άνήκεις, ούδεις δύναται νομίμως νά επιχειρήση τι κατά τής κυριαρχικής σου ισχύος, τό απολύτως άπαρτιβίστον του προσώπου σου είναι άρχή, ήν ούδεις τών ζώντων δύναται ν' άμφοβητήσῃ. Βασιλεύεις επί τής γῆς μεθ' εκατοντάκις χιλίων ετέρων μυριάδων ανθρώπων όμοίων και επομένως ίσων πρὸς σέ.

Νομίζω ότι άρχίζει νά σοι άρέσκη αὐτή ή ιδέα, και δέν θαυμάζω, διότι τό βασιλεύειν είναι ανάγκη εις ήν υποκύπτει τις εύχριστός. Αίρεις τήν κεφαλήν, φυσίξι ανοίγων τοὺς άγκῶνας και περιπατείς ἤδη ως γερουσιαστής. Αλλά τί βλέπω; Στήθη, ταλαίπωρε! Παρ' ελίγον νά πατήσης τὸν ἴσον σου!

Τὸν ἴσον σου! μάλιστα! δέν αποσύρω τήν έκφρασιν τὸν ἴσον σου! Ο γέρον οὗτος μαυρός, δ βακινδύτης, δ άμαθής, δ μέθυσος, δ άπεκτηνωμένος, δ διεφθαρμένος, δ κακοῦργος, διότι υπέστη δύο ή τρεῖς καταδικάς, είναι ἴσος σου.

Ἴσο ειλικρινής, φίλε μου. Αν ήσαι ἴσος πάντων τών άλλων ανθρώπων, έπεται αναγκαιώς ότι και πάντες οἱ άλλοι άνθρωποι είναι ἴσοι σου. Τούτο είναι μαθηματικὴ αλήθεια, διότι είναι αδύνατον τό Α νά ήναι ἴσον τῷ Β, χωρίς τό Β νά ήναι ἴσον τῷ Α. Η άρχή κατά τήν όποιαν οὐδένα έχεις επί τής κεφαλῆς σου, σοι υπαγορεύει νά θέσης τινά υπό τοὺς πόδας σου. Σπεῦσον νά όμολογήσης ότι δ μαυρος οὗτος είναι νόμιμος, ἱερὸς και άπαρτιβίστος κυρίαρχος, αν θέλῃς νά διατηρήσης τό ἴδιόν σου στέμμα!

Αλλά είναι μέλας και ἐγὼ λευκός! Είναι πάμπτωχος και ἐγὼ πλούσιος! Είναι άμαθής και ἐγὼ έχω απολυτήριον! Είναι ἡλίθιος και ἐγὼ, ως βλέπεις, εύφωτός! τέλος είναι κακοῦργος και ἐγὼ έντιμος άνθρωπος! τί διάβολον!

— Πρὸς σε, διότι στρατεύεις έναντίον σου αὐτοῦ! Διότι τό κάτω κάτω τής γραφῆς, δέν τό λέγω ἵνα σέ προσβάλοι, δέν είναι οὔτε δ λευκίτατος, οὔτε δ ώραιότατος, οὔτε δ πλουσιώτατος, οὔτε δ σφαιράτατος, οὔτε δ εύφωστάτος, οὔτε δ έναρετώτατος τών ανθρώπων. Αν νομίζης δικαίον νά υποτάξῃς τὸν μαυρον τουτον εις δουλείαν, είναι δικαίον νά γίνῃς και σύ κτήμα του τυχόντος Αντινόου, Ροσχίλδ, Χοίμπελδ, του τυχόντος Βολταίρ ή Σοικράτους; όστις θελήσῃ νά σέ καταστήσῃ υποχείριον. Έπιτίσσει διά τήν σωματικήν σου δύναμιν; Ο τυχὸν Σαβαυδός (!) εν μιᾷ στιγμῇ σέ καταβάλλει. Διά τήν γεννητικήν σου; μνημονεύονται εν τῷ ήμερολογίῳ του Γόθκ ὑπὲρ τῆς πεντακοσίας εύγενεῖς

(!) Οἱ κάτοικοι τής Σαβαυδίας (Savoie) φημίζονται διά τήν σωματικήν αὐτῶν βίωσιν.

Γερμανίδες ἔπως ταπεινώσασιν τήν θρηῦν σου! ή ελαχίστη δ' αὐτῶν έχει δεκαεξή ή δεκαεπτὰ γενεάς προγόνων ὑπὲρ σέ.

Όμολόγησον, τουτο είναι ασφαλέστερον, ότι τό ανθρώπινον αξίωμα δέν έχει βαθμούς, και ότι οὔδεις ἡμῶν δύναται νά θέσῃ τὸν πόδα, οὔδῃ καν τήν χεῖρα, ἐπ' άλλου.

— Πῶς; Οὔδεις; νά άρχῃ, οὔτε δ συνετώτατος και δ ἕριστος!

— Οὔτε αὐτός! Ἄς συμβουλεύῃ ἡμᾶς ε' συντός! Ο αγαθός ἄς τείνῃ ἡμῖν τήν χεῖρα! Ἀνοῦμαι ὅμως αὐτῷ τό δικαίωμα του νά καταναγκάζῃ ἡμᾶς. Δέν με θέλγει δ πατρικὸς δεσποτισμός, όστις ἤθελε κλείσει ἡμᾶς εντός κλωβίου ὅπως μᾶς θρέψῃ.

Πᾶς άνθρωπος, καλός ή κακός, σῶφρων ή οὐ, έχει άπεριόριστα μὲν δικαιώματα ἐφ' ὅλης τής φύσεως, οὔδεν δὲ δικαίωμα ἐφ' ετέρου ανθρώπου! ή βία, ή ὕβρις, ή κατανάγκαις και κατ' αὐτοῦ του ταπεινοτέρου είναι προσβολή πρὸς ὅ,τι ἱερώτερον επί τής γῆς, και ή ειλικρινεστέρα δὲ πρόθεσις δέν δικαιολογεῖ τοιοῦτον ἔγκλημα. Δύνασαι νά με κυβερνήσῃς, νά με ὠφελήσῃς, νά με καταστήσῃς εύτυχῆ, εν σοι τό επιτρέπω! άλλως οὐχί.

Εὐτυχώς, ή γνώσις του δικαίου διαδίδεται τέλος μεταξὺ τών ανθρώπων. Κατ' άρχάς ἐτρώγομεν άλλήλους. Τήν ανθρωποφαγίαν διεδέχθη Θεσμός ήτον θρησκευτικός, αλλά πρότερος και γλυκύτερος, ή δουλεία. Η πρόδοος μετέβαλε τήν δουλείαν εις δουλοπαροικίαν, τήν δὲ δουλοπαροικίαν εις υποτέλειαν, και τήν υποτέλειαν εις άκνημοσύνην (proletariat). Οἱ ήττημένοι κατά τήν μεγάλην μάχην τής ανθρωπότητος, ἀφ' οὗ πρότερον εἴφηνοντο ως πρόβιατα, κτήνησαν νά ζευγνύονται ως ἔπποι. Ἰππήκουσαν κατ' άρχάς εις τὸν ισχυρότερον, εἶτα εις τὸν εύγενέστερον και τέλος εις τὸν πλουσιώτερον. Νομίζω ότι εντός ελίγου εις οὐδένα θέλουσιν υπακούει, διότι δέν όνομάζω ὑπακοήν τήν τήρησιν τών παρ' αὐτῶν θεθέντων νόμων και τήν εκπλήρωσιν τών υποχρεώσεων πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτῶν ἐκλεχθέντας άρχοντας! ταῦτα είναι ὑποταγή εις τὰ παρ' ἡμῶν αὐτῶν ταχθέντα.

Αλλά προσπαθῶμεν νά μή επιβάλλωμεν ἡμῖν χρέη δυσπληρώτα ή δυσάρεστα. Πολλοὶ μυριάδες ανθρώπων συνενόουμαι και αποτελοῦσαι κοινωνίαν ὅπως υπερασπίσωσι τὰ φυσικά αὐτῶν δίκαια πράττουσιν άριστα. Αλλά ή κοινωνία έχει ανάγκην ισχύος ὅπως παράσῃ ἡμῖν τῆς ὠφελείας τῆς όποιας προσδοκῶμεν παρ' αὐτῆς; έχει, πρὸς τουτο, ανάγκην δικαιωμάτων, τὰ όποια οἱ πολῖται μόνοι δύνανται νά δώσωσιν αὐτῇ. Οὔτοι λοιπὸν συνεισφέρουσιν ὑπὲρ αὐτῆς και εὐ ποιῶσιν. Ἐκαστος ἡμῶν παραιτεῖται, χάριν αὐτῆς, του δικαιώματος του νά διατελῇ εν εἰρήνῃ, νά ὄρμηξ εις πόλεμον, νά απονέμῃ αὐτός έκυ-

τῷ δικαιοσύνην, νά περιπατῇ ὠπλισμένος, νά αναλαβῆν αὐτός ότι τῷ άνήκει, νά θρητεύῃ πανταχοῦ και πάντοτε τὰ άγρια ζῶα, νά εισάγῃ ελευθέρως τὰ αναγκαιοῦντα αὐτῷ τρόφιμα, κτλ. κτλ. Αλλά αν, εἴ ὑπερβάλλοντος ζήλου και ὅπως καταστήσωμεν τήν κοινωνίαν ισχυροτέραν, παρητούμεθα του δικαιώματος του ελευθέρου συνεταιρισμοῦ, τής ελευθέρως συναθροίσεως, ή του δικαιώματος του σέπτεσθαι, του λαλεῖν, του γράφειν, του δια τύπου δημοσιεύειν, ή του δικαιώματος του μή συλλαμβάνεσθαι άνευ λόγου, μηδὲ δεσμεῦεσθαι άνευ δικαστικής αποφάσεως, αν απλῶς εἰπεῖν, καταλιμπάνομεν ενενήκοντα δικαιώματα επί εκατὸν ὅπως κερπῶμεθα ασφαλέστερον τῶν λοιπῶν δέκα, ήθέλωμεν κάμει κακὸν λογαριασμόν.

Μή παρχωρῶμεν εις τήν κοινωνίαν ή τὰ δικαιώματα ὧν έχει ανάγκην ὅπως ὑπηρετήσῃ ἡμᾶς ὠφελίμως! διατηρήσωμεν δὲ ὅσα εκαστος δύναται νά εξασκῆσῃ ακινδύνως. Μή ζητῶμεν ὅμως πρὸ πάντων δικαιώματα φαντασιώδη, άνόητα, προδήλως αντιφάσκοντα εις αὐτὴν τήν άρχήν του δικαίου.

"Όθεν τό δικαίωμα του ελασαστατεῖν (!) εν τοιούτῃ κανδήμιου ψηφοφορίας, είναι συναμοσία τεσσάρων ανθρώπων ὅπως υποδουλώσωσι τεσσαράκοντα.

Ω.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Ο ΧΑΛΕΤ ΕΦΕΜΕΡΗΣ, ὑπὸ Κ. Νέμτου. (Φυλλάδ. Α'.—Ζ'), εν Αθήναις, 1867.

Ὅσω βρῶμαι ή νεωτέρα ἡμῶν φιλολογία κακῶν μεταφράσεων κακῶν ζένων μυθιστορημάτων, τόσω σπανίζει πρωτοτύπων αξίων λόγου μυθιστορικῶν προϊόντων και μάλιστα ἔθνηκῃν έχόντων τήν ὑπόθεσιν. Αν δ' ἐπιλαμβάνετό τις νά αναζητήσῃ και ἐξεύρῃ τὸν λόγον του φαινομένου τουτου, αν ἐπαχείρει νά ἐξηγήσῃ διατί δ ἔθνηκός τής Ελλάδος βίος τοσοῦτον ελίγους εύρε παρ' ἡμῖν τοὺς μυθιστορικούς μεταλλευτάς, ενῶ τουνκντίον δ ἄφρονος σурφетὸς τής ζένης και ἰθίως τής γαλλικῆς μυθιστοριογραφίας, μεταγγιζόμενος εναιμίλως ὑπὸ τῶν ἀποσχόλων παιδῶν εις τήν ἡμετέραν γλῶσσαν, στρεβλῆι ἀπκνθρῶπως οὐχι μόνον αὐτὴν, αλλά και τῆς καρδίας και τὸν νοῦν και τὰ ἦθη αὐτῆς; ἀπίρου και ανεργατίστου νέας γενεᾶς, πολλά ήδύνατο αληθῶς νά εύρῃ τὰ αίτια τής τοιαύτης καταστάσεως,

(!) Ο συγγραφεὺς αναφέρει και άλλας τοιαύτας εἰδησεις, οἷον τήν εἰς ἰωσην παροχῆς ἐργασίας (droit au travail) κ τ.λ. Τούτων μή υπαρχουσῶν εντύχως παρ' ἡμῖν, παραλείπομεν τὰ περι αὐτῶν λεγόμενα.

και εις μακρὸν νά αναχθῇ πέλαγος ὑποθέσεων. ἴσως ὅμως αὐτό τουτο τό φαινόμενον δικαιολογεῖ αὐτό έαυτό! ἴσως αὐτῇ ή παράδοος κλημμυρίς τῶν εν του ζένου μυθιστορικού βορβόρου μεταφράσεων, κορυφωθεῖσα και ὑπεργειλίασα, εξουτέλισε τό είδος τουτο τής ελαφρᾶς φιλολογίας εις τὰ ὄμματα τῶν δυναμένων επιτυχῶς νά καλλιεργήσωσι τό άλλως εύχαρι τουτο φυτὸν επί γῆς ἑλληνικῆς.

Και ἀληθῶς, ἀφ' ὅτου τό 1824 ἐδημοσίευσε εν Παρισίῳ δ μακαρίτης Πίκολλος τὰ κατά Πικύλον και Βιργινίαν, τήν πρώτην ἴσως μεταφράσιν γαλλικῆς μυθιστορίας, μέχρι τῶν τελευταίων δέκα ἐτῶν, καθ' ἃ οὔδεν σχεδὸν άλλο, πλην τῶν διδασκτικῶν βιβλίων, ἐδημοσιεύετο και ανεγινώσκετο εν Ελλάδι ή μεταφράσεις τῶν έργων του Δυμᾶ, του Σύν και του Φεβᾶλ, τό κακὸν ἀληθῶς ἐπλεόνασε και ὑπεήρε τῆς κεφαλῆς ἡμῶν. Χωρὶς τής ελαχίστης κλλιαισθησίας, ὀδηγούσης τήν ἐκλογήν, χωρίς ἱκανότητος χειρωναγούσης τήν μετάφρασιν, εκατοντάδες μετ' εκατοντάδας εκ τῶν ἐφημέρων και αποβλήτων ἐκείνων διανοητικῶν προϊόντων τής Δύσεως, ἀφ' ὧν και εν τῇ πατρίδι των ἔτι, τῇ Γαλλίᾳ, ἤρχίζον ἀποστρέφοντες τήν κεφαλήν, μετεφέροντο εις τήν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, αναγγελλόμενα διὰ μυριάδων άγγελίων και προπεμπόμενα διά τῶν τυπικῶν ἐπιπροθήσεων και ἐγκωμίων τῶν ἀθηναϊκῶν ἐφημερίδων.

Δύο δὲ διάφορα και καθαρώς διακεκριμένα τάγματα ἀπετέλουσιν οἱ τό θεάρεστον τουτο ἔργον αναλαβόντες μεταφρασταί! οἱ μὲν, συναισθανόμενοι ἴσως τῆς ολιθρίας του έργου των συνεπείας, προβλέποντες πού ἤθελεν απολήξει ή τοιαύτη βιομηχανία των, ἀδιαφοροῦν ὅμως χάριν προφανούς και άμέσου χρηματικού κέρδους, και εις πάχυνσιν μόνον του βαλαντίου των αποβλέποντες μετέφραζον και πάλιν μετέφραζον, διότι δ ἑλληνικός κόσμος ἐκπλαγείς τό κατ' άρχάς πρὸς τό ζενότροπον και ἰδιοφανεῖς του προσεγερομένου αὐτῷ εἰδήματος, νοστιμειθεῖς δὲ κατόπιν τήν κερουκευμένην ταύτην τροφήν, κατέπεινε λαίμαργως τὰ ὄψα, και ἄπληστος μετέλλασε πινάκια, ζητῶν νέα παρασκευάσματα, και κλοποληρόνους τοὺς νέους τοῦτους σικελούς μαγειροῦς τῶν νέων ἀψοφάγων τής Ελλάδος. Τὸ τάγμα τουτο τῶν ἐξ επαγγέλματος κερδοσκοποῦντων εκ τής διαφθορᾶς και ἐξαμεβλώσεως τής καλλιαισθησίας του κοινου, τῶν εκμεταλλευομένων τήν πρὸς τό παράδοξον και ζενότροπον ἐμφυτον βοπήν τῶν άναγκωστών, τῶν νέων τουτων ἄγγλων, τῶν πατιζόντων τό ἡμίονον τουδ ἀθύρους Κινέζους τῆς Ελλάδος, ὑπῆρξε τό ολιθιώτερον. Πάν ὅ,τι τερρατώδες και ἀπόβλητον παρήγαγον οἱ κατ' ἐμπορίαν και εις τέρψιν ἀπογοητευμένου κοινου μισθαρνεύοντες άργοὶ κάλλιοι τῶν Γάλλῶν μυθιστοριογράφων μετηγγίσθη εις τὸν

άπειρον νοῦν καὶ τὰς ἀγνάς ἐτι καρδίας τῶν Ἑλλήνων ἀναγνωστῶν, ἐτυπώθη εἰς χιλιάδας ἀντιτύπων, ἐπλημύρισε τὰ βιβλιοπωλεῖα, τὰς βιβλιοθήκας καὶ τὰς οἰκίας καὶ αὐτῶν ἐτι τῶν ἀπορωτάτων, παρήγαγε χροῖματα καὶ πολλὰ χροῖματα διὰ τοῦς καλοθελητὰς ἐκείνους μεταφραστὰς, καὶ ἐπλούτισε τὰ βιβλιότυπα αὐτῶν ἐκ πολλῶν ὑστερημάτων πτωχῶν ἀνθρώπων τὸ δ' ἕτερον τάγμα, ἀτολμώτερον μὲν τοῦ πρώτου, ἀλλ' οὐδὲν ἧτον ἐπιμονον, καὶ βελτίον εὐθαρσῆς ἐπὶ τὰ ἔχνη τῶν μεγάλων πρωτάρων τῆς νέας ταύτης ἐφευρέσεως, δὲν ἀπέβλεπεν εἰς κέρδος ἀλλ' εἰς δόξαν συγγραφικὴν ἀποτελούμενον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκ μαθητῶν μόνως ἀποπερατωσάντων τὰς ἐγκυκλίους αὐτῶν σπουδᾶς, καὶ μέγαν αἰσθανομένιον κλισμὸν νὰ ἴδωσιν ἑαυτοὺς τυπωμένους καὶ νὰ κληθῶσι συγγραφεῖς, εἰργάζετο καὶ αὐτὸ, βοηθεῖα γραμματικῆς καὶ λεξικοῦ καὶ διδασκάλου εἰς πλουτισμὸν τοῦ διανοητικοῦ θερμοστέγου, ὅπου μετεφευτέοντο τὰ μυθιστορικὰ προϊόντα τῆς ἱεσπερίας. Ἄν δὲ ὁ πρῶτος ἐκεῖνος τῶν μεταφραστῶν ἄμιλος ὑπῆρξεν ὁ δευτερευόμενος, οὗτος ἄρα ὑπῆρξεν ἀναντιφθέτως ὁ πολυπληθέστερος, καὶ κωμικώτερος; οὗτος ἐφρόντισεν οὐχὶ μόνον ἀπλῶς περὶ μεταφράσεως, ἀλλὰ καὶ περὶ κακῆς μεταφράσεως. Οὕτω δὲ ἔχει μόνον ἡ νέα ἡμῶν φιλολογία ἐπλούτισθη δι' ἔργων ἀναξίων παντὸς λόγου, ἀποθανόντων ἅμα τῇ γεννήσει των ἐν τῇ πατρίῳ αὐτῶν χώρα, καὶ μηδέποτε ὄνειρευθέντων τὴν τιμὴν τῆς μεταφράσεως, ἀλλὰ καὶ ἡ γλώσσα ἡμῶν ἐπλούτισθη διὰ πρωτοτύπων φράσεων, καὶ ἡ γλώσσα ἡ γαλλικὴ διὰ νεοσημάτων λέξεων καὶ ἐκφράσεων. Εἰς τοὺς γλαφυροὺς καλῶν τῶν ἀποσχῶν αὐτῶν παιδαρίων ἐφείλεται ὅλος ἐκεῖνος ὁ δρμαθὸς τῶν χαριτωμένων ἀπογευμάτων, ὡν μάτην ἠθελε τις προσπαθῆσαι νὰ καταστρώσῃ κατὰλογον' εἰς αὐτῶν τοὺς κόπους καὶ τὰς ἀγρυπνίας μεταμορφώθη τὸ : feu le Roi εἰς τὸ ὁ ἐν πυρὶ βασιλεὺς, τὸ : le ciel se peignait sur le lac εἰς τὸ : ὁ οὐρανὸς ἐκεντρίετο ἐπὶ τῆς λίμνης, τὸ : Tuilleries εἰς κεραμοποιεῖον, τὸ : faiseur de tours εἰς πυργοποιὸν, τὸ : la force de la tourmente εἰς τὸ : ἡ ἰσχὺς τῆς βίας, τὸ : les criminels étaient flétris εἰς τὸ : οἱ κακοῦργοι ἐμαραίνοντο, καὶ μυρία ἄλλα ἀνοητοῦς ὡς οὐκ ἔστιν ἀριθμῶς.

Οὕτω δὲ ἡ ταλαίπωρος μυθιστορικὴ φιλολογία τῆς Δύσεως, κακῶς ἐλαγομένη, καὶ χεῖρον μεταφραζομένη κατήνησε βαθμῶδ' ὁ ἀποπομπαιὸς τράγος τῶν Ἑλλήνων Κατῶνων, καὶ οὐ ἐκενοῦντο, καὶ δικαίως, αἱ ἀραὶ καὶ οἱ προπηλακισμοὶ παντὸς εὐφρονος, κηδομένου οὐ μόνον τῆς καλλισθησίας καὶ τῆς ἠθικῆς μορφώσεως τοῦ κοινοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς γλώσσης τῆς ἑλληνικῆς καὶ τὰ μυθιστορήματα, ὧν

τὰ ἀποβλητότερα καὶ ὑπὸ τὴν ἀπαισιωτέραν αὐτῶν μορφήν εἶχε γνωρίσει ὁ Ἕλληνας, ἐσημαίνον καὶ σημαίνουσιν ἴσως ἐτι καθ' ἣν στιγμὴν γράφομεν, ὄργανα διαφορᾶς, βιβλία σκτανικά, βιβλία ἀποσκορακιστά, στρεβλωτάς τῆς τῆ διανοίας καὶ τῆς γλώσσης τοῦ Ἑλλήνου.

Τίς, ἐν τοιαύτῃ ἠθικῇ ἐκπτώσει τοῦ μυθιστορηματος παρ' ἡμῖν, ἠθέλην εὐρεθῆ ὁ εὐθαρσῆς καὶ γενναῖος, ὅστις ὁ ἀπετόλμα νὰ πλεῖσθ' ἄνω ποταμῶν, νὰ περιφρονῆσῃ τὴν κατὰ τῶν μυθιστορημάτων ἐγειρομένην ὑπὸ παντὸς τιμίου καὶ πεφωτισμένου ἀνθρώπου κραυγὴν, καὶ νὰ δαπανῆσῃ τὸ διανοητικὸν αὐτοῦ τάλαντον εἰς συγγραφὴν ἑλληνικοῦ, ἔθνικοῦ μυθιστορηματος;

Ὀλίγοι βεβαίως θὰ ἦσαν τοιοῦτοι, πολὺ ὀλίγοι, καὶ ὀλίγοι ὑπῆρξαν πραγματικῶς.

Ἡ κατὰ τοῦ μυθιστορηματος γενικὴ κατακραυγὴ ἐδειλίασε τοὺς δυναμένους νὰ μεταφευτέωσιν αὐτὸ ἐπιτυχῶς ἐπὶ πατρίδος γῆς, καὶ μόλις που σπάνιαί τινες προσέκυψαν διαμαρτυρήσεις κατὰ τῆς ἀδικίας ἐκείνης καταδικάζου. Ἀδίκου εἶπομεν, διότι δὲν δυνάμεθα, τὸ καθ' ἡμᾶς, νὰ συμμερισθῶμεν τὴν γνώμην τῶν φρονησάντων καὶ φρονούντων ἐτι ἐτι τὰ μυθιστορήματα εἰσι προγραπτά ἐκ τῆς πολιτικῆς τῶν γραμμάτων, ὅπως περιεγράφοντο οἱ ποιηταὶ ἐκ τῆς πολιτικῆς τοῦ Πλάτωνος. Ἄν ὑπῆρξεν καὶ ὑπάρχουσιν ἐτι μυθιστορήματα, ἄξια τῆς κατὰδικαστικῆς ψήφου παντὸς σπουδαίου ἀνδρός, ἀπορριπτέα ὑπὸ πάντων ἔποψιν, καλλισθητικὴν καὶ ἠθικὴν, ἢ ἂν ἐγράψοντο ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ μυθιστορικῶν συντελέσασαι εἰς ἐκκλυσιν τῶν κοινωνικῶν ἠθῶν καὶ ἐξάμβλωσιν τῆς αἰσθησεως τῶν ἀναγινωσκόντων, δὲν εἶνε βεβαίως τοῦτο λόγος νὰ ριφθῇ μέλαινα ψήφος καθ' ὅλους τῆς μυθιστορικῆς φιλολογίας, καὶ ν' ἀποκηρυχθῇ κατ' ἀρχὴν ἐν γένει ἡ μυθιστορία, ἡ ὀψιγενὴς αὐτῆ τῆς διηγηματικῆς ποιήσεως ἀδελφῆ. Ἄν ἀδῆς μάγειρος παρασκευάζῃ κακῶς ἕδισμά τι, καὶ τὸ ἕδισμα γίνεται ἀνοήσιον καὶ ναυτιώδες, δὲν πρέπει τις διὰ τοῦτο νὰ παύσῃ τρώγων τὸ φαγητὸν ἐκεῖνο. Ἀλλὰ σῶσαι ἀπλῶς μάγειρον, καὶ ἡ θεραπεία εἶνε εὐκόλος.

Ἡ ἀπλὴ αὕτη σκέψις ἔκπεσε νὰ παρακινήσῃ τοὺς παρ' ἡμῖν δυναμένους, καὶ παρεκίνησεν εὐτυχῶς τινὰς ἐξ αὐτῶν, εἰς συγγραφὴν ἑλληνικῶν μυθιστορημάτων, καὶ μάλιστα ἔθνικῶν ἐχόντων τὴν ὑπόθεσιν.

Περὶ νὰ ἔχωσιν αἱ δεσποινίδες ἡμῶν πρόχειρον τὴν ἐκμάθησιν τῆς ἱστορίας τοῦ αἰῶνος τοῦ 18' καὶ 19' Λουδοβίκου ἐν τοῖς μυθιστορήμασι τοῦ Δυμά, κάλλιον βεβαίως θὰ ἦτο νὰ καθίσταντο αὐταῖς προσιτώτερα δι' ἔθνικῶν μυθιστορημάτων αἱ δραματικαὶ σελίδες τῆς βυζαντινῆς ἱστορίας, τῆς φραγκοκρατίας, τῆς ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγὸν δουλείας ἡμῶν, τῶν ὁμοτήτων τοῦ Ἀλλ' πασᾶ, τῶν βραδίων

γυῶν τῶν σεραγίων, καὶ τοσοῦτων ἄλλων ἀποκρούων καὶ δυσανιχεύτων περιόδων τῆς πατρῴου ἱστορίας καὶ ἀντὶ νὰ γράφωσιν οἱ ἄλλοθενεῖς τὴν Ἰστορίαν, τὴν Θεοδώραν Φραγκτζῆ, τὰς Ἀθήνας, προτιμότερον βεβαίως ἠθέλην εἰσθαι νὰ ἐφείλωνται ταῦτα εἰς ἑλληνικὸν κάλαμον καὶ ν' ἀποτεινῶνται ἀμέσως εἰς Ἑλλήνας ἀναγνώστας.

Οὕτως ἐσκέφθησαν, ὡς προείπομεν, τινὲς τῶν Ἑλλήνων λογίων, καὶ μεταξὺ τούτων πρέπει ἀναντιφθέτως νὰ κατατάξωμεν τὸν Κ. Ράμφον, οὗτινος τὸ νῦν δημοσιεύμενον μυθιστορημα *Ὁ Χαλῆτ' Ἐφέντης* ἐκεῖνο τὸ τρίτον, καθόσον γνωρίζομεν, ἐκτενὲς μυθιστορικὸν ἔργον, μετὰ τὸν *Καζιζαντώνη* καὶ τὰς *τελευταίας ἡμέρας τοῦ Ἀλλ' Πασᾶ*, ὧν τὸ πρῶτον μεταφράσθη μάλιστα καὶ γαλλιστὶ ὑπὸ τοῦ Κ. Καρόλου Schaub ἐν τῷ Β' τόμῳ τῶν παρ' αὐτοῦ ἐν Γενεύῃ δημοσιευθέντων *Contes et Poèmes grecs modernes*.

Τὸ νέον ἔργον τοῦ Κυρίου Ράμφου ὑπόθεσιν ἔχει, ὡς δύναται τις νὰ εἰκάσῃ ἐκ τοῦ μέχρι τοῦδε δημοσιευθέντος μέρους αὐτοῦ, τὴν κατακροφὴν τῶν γενιτσαρικῶν ὁρδῶν ὑπὸ Μιαχμούτ τοῦ Β', συμπράξει καὶ συνεργεῖα τοῦ ὑπουργοῦ αὐτοῦ Χαλέτη. Δὲν εἶνε μὲν καθαρῶς ἑλληνικὸν τὸ ὑποκείμενον τῆς μυθιστορίας ταύτης, ἀλλ' ἐνδιαφέρει τὸν Ἕλληνα σπουδαιῶς. Εἶνε διδασκτικὴ καὶ περιέργος ἱστορικὴ ἐποχὴ, ἄξια μελέτης διὰ πάντα μὲν φιλόστοργον, ἰδίως δὲ διὰ τὸν περιέργον ἐθολόγον, τὸν ἐπιθυμοῦντα νὰ παρακολούθητ' ἕνα βῆμα πρὸς βῆμα τὰς ἀναμορφωτικὰς προσπάθειάς τοῦ κράτους τοῦ Ὀσμάν. Ὁ Κύριος Ράμφος καὶ ἐν τῷ μυθιστορήματι αὐτοῦ τούτῳ φαίνεται βεβαίως μελετήσας καὶ ἐντελῶς κατέχων τὴν ὑπόθεσιν αὐτοῦ. Οὐχὶ μόνον τὸ καθαρῶς ἱστορικὸν μέρος ἀποχρῶντως διευκρίνησεν, ἀλλὰ καὶ τὸν τόπον τοῦ δράματος αὐτοῦ γνωρίζει, καὶ τὸν χαρακτήρα τῶν προσώπων, ἅτινα φέρει ἐπὶ σκηνῆς ἐφρόντισε ν' ἀπεικονίσῃ πιστῶς. Ὡς καὶ ἐν τοῖς προηγουμένοις αὐτοῦ μυθιστορικῶς ἔργοις, ὁ συγγραφεὺς φέρει ἱκανὸν μετ' ἑαυτοῦ ἐφόδιον τοπογραφικῶν καὶ ἠθολογικῶν πληροφοριῶν λίαν περιέργων καὶ πιστοτάτων' τὰς πληροφορίας δὲ ταύτας φαίνεται πορισθεῖς οὐχὶ ἐξ ἀναγνώσεως βιβλίων καὶ ἐπιπόνου μελέτης, ἀλλ' ἐκ τῆς ἐπὶ τόπου σπουδῆς τῶν πραγμάτων καὶ τῶν ἠθῶν, ὧν ἐπελάθετο νὰ ἀποδώσῃ τὴν εἰκόνα. Διὰ τοῦτο δὲ αἱ περιγραφαὶ τοῦ Κυρίου Ράμφου δὲν φέρουσι μὲν τὸν τύπον τῆς ἀνέτου ἐκείνης βραδύτητος καὶ τῆς περισκεμμένης ἀλλὰ φορτικῆς πολλῆς λεπτομερείας, ἢν τρέφουσι συνήθως τὰ ὑπὸ τὰς ὄψεις τῶν ξένων μυθιστοριογράφων ἀνεωγμένα ἱστορικὰ καὶ γεωγραφικὰ βιβλία, ἀλλὰ βραίνουσι μάλλον γοργαί καὶ ζωηραί, μετὰ λυρικῆς τινος ἀνυπομονησίας σπύδουσαι εἰς τὸ τέρμα, καὶ ταχέως συναπαρτιζόμεναι ἐπὶ

τοῦ χάρτου ἐκ τῆς ἀναπελήσεως τοῦ γράφοντος. Ὡς πρὸς τὴν πλοκὴν καὶ τὴν διασκευὴν τοῦ μύθου οὐδὲν δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, καθότι δὲν ἔχομεν ἐτι ὑπ' ὄψιν ἡμῶν τὸ ὅλον τοῦ μυθιστορηματος. Ἐξ ὅσου ὅμως ἀνεγνώμεν, βλέπομεν τοῦτο μόνον, ὅτι ὁ Κύριος Ράμφος ἀγαπᾷ πολὺ τὰς ἀποτόμους μεταβάσεις, καὶ ἐκ πολλῶν συγγρόνων νημάτων πλέκων τὸν μίτον τοῦ μύθου του, εὐκόλως μεταπίπτει ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς τὸ ἕτερον. Τὸ σύστημα τοῦτο, ὅπερ ὁ Σὺης ἰδίως καὶ ὁ Φιεβάλ' ἀσπάζονται ἐκ τῶν νεωτέρων, ἔχει καὶ τὰ προτερήματα καὶ τὰ ἐλαττώματα αὐτοῦ, ὧν ὅμως ἡ συγκριτικὴ ἀπαρίθμησης ἠθέλε φέρει ἡμᾶς πολὺ μακρὰν τοῦ προκειμένου.

Περὶ τοῦ ὅρου καὶ τῆς γλώσσης τοῦ Χαλῆτ' Ἐφέντη ἠδυνάμεθα ἴσως νὰ παρατηρήσωμεν τινα, καὶ νὰ εὐχηθῶμεν ἰδίως κλειόνα ἐπιστάσιν ἐκ μέρους τοῦ συγγραφέως ὡς πρὸς τὴν διόρθωσιν τῶν τυπογραφικῶν δοκιμῶν' διότι τὰ λάθη εἶνε ἐνίοτε τοσοῦτον σπουδαῖα, ὥστε διατάζει τις ἀληθῶς ἂν πρέπει νὰ τὰ καταλογίσῃ εἰς βῆρος τῶν στοιχειοθετῶν. Πιστεύομεν ὅμως ἐτι περὶ τοῦτου θέλει φροντίσει ὁ συγγραφεὺς, ὥστε νὰ μὴ λάθωμεν πλέον ἀνάγκην νὰ σημειώσωμεν τι περὶ αὐτῶν, ἔταν ἐκδοθέντος ἐλοκλήρου τοῦ Χαλῆτ' Ἐφέντη, ἐπιληφθῶμεν ἐν τῇ *Πανδώρα* τῆς ἀναλύσεώς του.

ΑΓΓΕΛΟΣ Σ. ΒΑΣΙΛΟΣ.

ΠΟΙΗΣΙΣ.
ΑΣΜΑΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΜΑΝΗΣ.
 —
Ἡ Σταυριανή.
 Ὄπόντας ἡμῶνα μικρὴ
 Μ' εἶχ' ἡ μανουλά μ' ἀκριβή'
 Μ' ἐτάξε μὲ ζάχαρη
 Τζαὶ μὲ κρησαριστὸ ψωμί (!)
 Με ἔβγαλε τζαὶ Σταυριανή,
 Γιὰ νὰ σταυρώσω (!) τὸ κακὸ

(!) Ὁ κρησαριστὸς ἄρτος τῶν ἀρχαίων, ἦτο ὁ ἐκ κρησαρισμένου ἀλεύρου. Ἴδε Ἀθήν. Γ'. 70. Ἄρτους σπειδίτας κρησαριστὰς περιφέρειν. Ὁ ἀποστειλας ἦτο τὸ ἀνωτέρω ἄσματις Κ. Ν. Γ. Περίτης γράφει «κρησαριστὸς» μετὰ I, ἐκ τῆς κριθῆς, αἷος τῆς κριωτέρας τροφῆς τῶν ἐν τῇ ἀπόρῳ Μάνη οἰκούντων, ὑπὸ ἐπὶ τῶν Τσακῶνων καλουμένης «κρίσας». 18. Etude du dialecte tsakonien, par Gust. Deville secl. 51.

(2) «Νὰ σταυρώσω τὸ κακὸ», ἦτοι νὰ ἐξαφανίσω ἐπὶ σταυροῦ αὐτὸ. «Ἀέγωμεν δὲ ἐμ' ἐσταυρώσεως—μὴ μὲ σταυρώνω» εἰς τὴν αὐτὴν σημασίαν, ὅπως λέγομεν καὶ «ἐπιτατεύω», Ἀμφότεραι δὲ αἱ λέξεις ἐκ τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Πιλάτου. Τοιαύτας τινὰς περιέργους ἀναλογίας περιεσώσιν καὶ τινὰ ἄλλα κῆρυκα ὑμῶνα. Μαθὼν ποτὲ τις ἀποδημῶν ἱππευτικῆς ἐπὶ ἐγέννησεν ἡ σέλιγγος αὐτοῦ, ἠρώτησε ποῖον ὄνομα εἶδεν τῶ νεογνῶ καὶ ἔτε ἤκουσεν ἐτι ὀνομάσθη Μιχαὴλ «Ἄμ' δὲν μὲν τέβγαζαν, ἀπεκρίθη, Στέριον νὰ μὲν στεριώσῃ, ἢ Ζήσῃ νὰ μὲν ζήσῃ, μὲν τέβγαζαν Μιχαὴλ καὶ μὲν χαλάσαν τὸ παιδί; » Ἐν Μάνη ἰδίως τὰ ὀνόματα Σταυρός, Σταυρούλα, Σταυριανή εἶναι κοινά.

Στὸ σπῆτι τοῦ πατέρα μου.
 Μ' ἐτάξιε τὰ σύγκλινα ⁽³⁾
 Τζαί μ' ἐλουζε μὲ τὸ κρασί,
 Νὰ μεγαλώσῃ ἡ Σταυριανή
 Νὰ κάμῃ πλάταις καὶ κορμί.
 Ἐγινε κ' ἐμεγάλωσε
 Τὸ εὐγάλε πλάταις καὶ κορμί.
 Δέκα χροῶν μ' ἐπάντρεψε ⁽⁴⁾,
 Στοὺς δεκατρεῖς ἐγχοῦρεψα
 ὄντ' ἡμῶνα χαϊρήμενα ⁽⁵⁾,
 Κανεὶς δὲν μὲ τζετάριζε ⁽⁶⁾.
 Κ' ἀφόντας ἐγὼ χιούρεψα
 Οὐλοὶ μὲ τζεταρίζουσι ⁽⁷⁾
 Τζ' οὐλοὶ μ' μπεγεντζουσι.

Ἐπιστολὴ Μανιάτου ἐκ Κωνσταντινουπόλεως.

Καφὴ, καφὴ ⁽⁸⁾,
 Σὲ χαιροῦμαι,
 Τζ' ἄ μὲ βρωτήσης πῶς περνοῦ
 Τὴν πόλι οὐλὴ κορταμπλοῦ ⁽⁹⁾
 Κι ἀπὸ τὸ γιόμα μακελλιῶ ⁽¹⁰⁾.

Ὁ Παντελής.

Ἐμέρωσ' ἡ Παρασκευὴ
 Νὰ πάη τοῦ Παντελῆ φωμαί.
 Στὴν δρόμον ἐποῦ πῆγαινε
 Ἀπάντης τῆς νόχταις του ⁽¹¹⁾.
 — Γιὰ πέτε μοῦτε, νόχταις του ⁽¹²⁾,
 Καὶ ποῦθε νᾶν ὁ Παντελής;
 — Σ' τὴ στάν' ἐν καὶ τυροκομῆ
 Τσαὶ διαχωρίζει τὰ σρακτά. —
 Πᾶν το' ἐγὼ στὴ στάνη του
 Τσαὶ ζάπλωμα τὸν εὔρεκα.
 Τὰ μάγουλά μου τράβιζα' ⁽¹³⁾

(3) Σύγκλινα, χρίσταν κρέας ἢ τοὶ τετραγευμένον' τάχα ἀπὸ τοῦ σῆς;
 (4) Τοιαύτη ἀνοπωτάτη συνθήκη ἐπικρατεῖ καὶ σήμερον ἐν τῇ Μάνη καὶ ἄλλοις τῆς Ἑλλάδος.
 (5) Ἦτοι εἰς ἔχαιραν ἔχουσα τὸν οὐζυγὸν αὐτῆς, πρὶν ἢ χηρῶσθαι.
 (6) καὶ ὅ) ἢ λέξις Ἰταλικὴ (nocellare), ἢτοι οὐδεὶς μὲ περιμπούται, ἐν τῷ σήμερον πάντες μὲ περιποιοῦνται.
 (7) ἢ λέξις τουρκικὴ, ἢτοι πάντες μὲ κρίνουσι καλῶν καὶ μὲ συνκατατρέφονται.
 (8) Ἀδελφὴ, ἀδελφὴ' ὁ δὲ ἀδελφὸς λέγεται καφές.
 (9) Παρατηρῶν περιεργάζομαι' υποθέτω ἐκ τοῦ λατινικοῦ conspicio.
 (10) Ἀπὸ ἐγχευτο καταγίνετο εἰς φθοροκτονίαν' εἶδει φαίνεταί σοι καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐξαικλούθει πλούτων ἔχων τοὺς φθεῖρας.
 (11) Προσωποποίησις τῶν νοκτῶν' παρὰ δὲ τοῖς ἀρχαίοις μία μὲν ἐλέγτο τῆς νοκτὸς ἢ θεότης, ἑμμέτερα θεῶν καὶ ἀνδρῶν, ὡς λέγει ὁ Ὀμηρὸς ἐν Ἰλ. 269.
 (12) Πανέργιστον τὸ ἔθος' «... γυναικὸς μὲν τ' ἀμφίδρομοί εἰσι παρκαί.» Ἰλ. Α, 393. Ἰδὲ αὐτὸ καὶ Σ. 123 καὶ Τ. 284, Ἐδριπ. Ἐκείθην.
 (13) Δὲν ἔχω ἀδελφὴν εὐτ' ἐξ ἀδελφοῦ (γα μ' ἐκδικήσῃ).

Τὸ' ἐσκουζα δυνατὴ φωνή
 — Γιὰ πῆς μου, Παντελέα μου,
 Γιὰ πῆς μου τοῦδ' σ' ἐσκότωσε;
 Τὸ' ἐκείνος μ' ἀποκρίθηκε
 — Φύγ' ἀπ' ἐδῶ, μωρ' Παρασκῆ'
 Γιαμὰ δὲν ἔχου γῶ καφὸ ⁽¹⁴⁾,
 Οὔτε καὶ πρωτοζ' ἀδελφο,
 Για νὰ σκοτώσῃ τὸ φονιά,
 Γιαμὰ νὰ πῆ τὸ αἷμά του.

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΗΣ ΓΗΣ.

Ὁ Büsching ὑπελόγησε τὸ 1867 τὸν πληθυσμὸν τῆς γῆς, εἰς 6,000,000,000. Ὁ Fabri καὶ Stein 1800 εἰς 900,000,000. Ὁ Stein καὶ Hirschelmann τὸ 1833 εἰς 872,000,000. Ὁ Dieterici τὸ 1858 εἰς 1,280,000,000, καὶ ὁ Kolb τὸ 1865 εἰς 1,220,000,000.

Ὁ Dr. Behm ὑπολογίζει 1,350,000,000 ὡς ἔπεται' Διὰ μὲν τὴν Εὐρώπην 285,000,000, Ἀσίαν 798,000,000, Αὐστραλίαν καὶ Πολυνησίαν 3,860,000, Ἀφρικὴν 188,000,000, καὶ Ἀμερικὴν 74,500,000. Ὅλος ἀδύνατον εἶναι νὰ λάβῃ τις ἀκριβεῖς πληροφορίας περὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς, διότι πώποτε δὲν γίνονται καταγραφαί. Ἐν Ἀσίᾳ, ἡ μόνη χώρα εἰς ἣν δύναται τις νὰ μᾶθῃ πλείοταρόν τι εἶναι ἡ Τουρκία. Οἱ ὑπάρχοντες ὑπολογισμοὶ ἄλλων μερῶν τῆς Ἀσίας, ὡς Παρσίας, Ἀραβίας, κ.τ.λ, τόσον εἶναι στερημένοι δεδομένης τινὸς ἀρχῆς, ὥστε δύνανται νὰ εἶναι λανθασμένοι καὶ κατὰ ἑκατὸν ἑκατομμύρια πλείοταρον ἢ ὀλιγώτερον.

Ἐν Αὐστραλίᾳ καὶ Πολυνησίᾳ γίνονται καταγραφαὶ μεθ' ἱκανῆς ἀκριβείας ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων ἀρχῶν καὶ τῶν ἱεραποστόλων. Ὅσον περὶ τῆς Ἀφρικῆς, ἀκριβεῖς πληροφορίας ἔχομεν μόνον ἐκ τῶν Κυβερνήσεων τῆς Ἀλγερίας καὶ τῶν Ἀγγλικῶν ἀποικιῶν. Πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἐπικρατούσης ἀμυθίας ἐπισυνάπτομεν τὸ ἔξῃς ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Dr. Behm' Ἐρωτηθεὶς ποτε ὁ Σουλτάνος Zanzibar ὑπὸ τοῦ Caph Guillein ὁπόσοι ἦτον ὁ πληθυσμὸς τῆς ἐπικρατείας του, ἀπεκρίθη — «Πῶς ἤμπορῶ νὰ σὲ εἶπω, ἐνῶ δὲν γνωρίζω πόσοι κατοικοῦσιν εἰς τὴν οἰκίαν μου;»

Ἐν Ἀμερικῇ, τῇ τε Βορείᾳ καὶ τῇ Νοτίᾳ, γίνονται ἐπίσημοι ἀπαριθμήσεις' καὶ ἐν μὲν ταῖς Ἰνδιάναις Πολιτισταῖς καὶ ἐκάστην δεκαετίαν, ἐν δὲ ταῖς Μεσημβριναῖς ἐγίνοντο μεθ' ἡττονος χρονικῆς ἀκριβείας, καίτοι πάντοτε ἀκριβεῖς.

Φ. Α. Μ.

(14) Δὲν ἔχω ἀδελφὴν εὐτ' ἐξ ἀδελφοῦ (γα μ' ἐκδικήσῃ).